

69550

ANTIQUITY AND SURVIVAL

New Guinea

No. 5 - 1956

Met Nederlandse tekst

ANTIQUITY AND SURVIVAL

AN INTERNATIONAL REVIEW OF TRADITIONAL ART AND CULTURE

Editor: W. A. RUYSCHE, Ruyschroeklaan 108, The Hague. Assistant Editor: JEAN POIRIER, Quai du Dr. Mass 12bis, Alfort (Seine)

Secretary: MARGUERITE DE HERRENSCHWAND, The Hague.

EDITORIAL BOARD:

A. de Buck, State University, Leyden
J. A. B. van Bairen, Deccan College, Poona
A. W. Byvanck, State University, Leyden
Schuyler V. R. Cammann, University Museum, Philadelphia Pa.
Vinigi Groffanelli, Museo preistorico-ethnografico „Luigi Pigorini“, Rome
J. M. Craxent, Museo de Ciencias Naturales, Caracas
P. Glazema, State Service for Archaeological Investigations in the Netherlands, Amersfoort
Robert Heine-Geldern, Institut für Völkerkunde, Vienna
Dick Edgar Ibarra Gasso, Museo Arqueológico de la Universidad Mayor de San Simón, Cochabamba
A. A. Kampman, Nederlandsch Instituut voor het Nabije Oosten, Leiden.
G. H. R. van Koenigsmulder, Mineralogical-Geological Institute, State University, Utrecht
W. Kriesberg, Museum für Völkerkunde, Berlin-Dahlem
Sigvard Linde, Statens Etnografiska Museum, Stockholm
Franz M. Olbrichts, Koninklijk Museum voor Belgisch Congo, Tervuren

Patrick O'Reilly, Société des Océanistes, Musée de l'Homme, Paris
Marino Pallottino, Università degli Studi di Roma, Rome
Pedro de Palol, Universidad de Barcelona, Barcelona
André Parrot, Département d'Antiquités Orientales, Musée du Louvre, Paris
José Paulik, Pontificia Universidad Católica del Perú, Lima
P. H. Pour, National Museum of Ethnology, Leyden
Stig Rydén, Etnografiska Museet, Gothenburg
Egon Schaden, Universidade de São Paulo, São Paulo
Carl Schuster, Woodstock, N.Y.
Antonio Serrano, Instituto de Arqueología, Lingüística y Folklore de la Universidad Nacional de Córdoba, R.A.
Jocelyn M. C. Toynbee, Newnham College, Cambridge
H. V. Vallois, Musée de l'Homme, Paris
Jacques Vandier, Département d'Antiquités Egyptiennes, Musée du Louvre, Paris
Joachim Werner, Institut für Vor- und Frühgeschichte der Universität München, Munich
Jens Yde, Nationalmuseet, Copenhagen.

NEW-GUINEA NUMBER

published in collaboration with the ROYAL ASSOCIATION „OOST & WEST“

Patron: H.R.H. Bernhard, Prince of the Netherlands

GENERAL COUNCIL:

I. A. Aler
G. A. Dunlop
Mees H. Fortanier-de Wit
A. Hambrink
Mej. dr M. A. M. Klompé
Prof. dr V. J. Koningsberger
Mr J. Meynen
Mr J. Milini
Prof. mr G. J. Nols Trenité
Mr N. E. Ross Onnes
Dr A. A. L. Rutgers
Th. A. W. Ruys
B. W. T. van Slobbe
Mr G. E. van Walrum
K. F. Zeeman

COMMITTEE:

officers:

J. C. de Vos, Alg. Voorzitter
Mr G. H. Esker, Alg. Onder-Voorz.
Mej. L. H. Krüger, Alg. Sect. Penningm.
D. C. v. Eibergen Santhagens Jr.
G. van Hateren
N. Makke
Mr R. Oosterhof
Mees dr W. J. Vreede-v. Eerde
Mees I. E. Witsmar-Logemann

other members:

Dr U. P. van Ameijden
Jhr mr J. M. M. van Atsch van Wijck
F. H. Andrieste
E. H. Bos
Prof. dr ir C. Coolhaas
J. D. Dauhanon
E. P. Ebeling
Jhr mr W. W. Feith

Dr W. J. Goslinga
W. L. Harmsen
H. Helms
B. van der Heijde
C. Huijken
P. J. E. de Kanter
Dr H. L. M. Kramer
Prof. dr C. C. Krieger
J. V. van Marken
Prof. dr W. A. Mijlberg
G. P. P. van Ommen
Prof. dr J. M. Pieters
W. J. Smis
Dr A. Suetblage
F. Sterenberg
C. G. Toorop
G. Varkeslister
W. A. P. Verwaart
Mr H. L. de Vries
A. Willering
Mr E. Wilmink
P. C. Woudsma

प्रकाशित संख्या 69950 दिनांक 4/1/53
 निदेश संख्या 572-70995 A S
 ई - नई दिल्ली
 केन्द्रीय पुरातत्व प्रहसकालय

INTRODUCTION

69950

The development of Netherlands New Guinea implies in the first place the individual and social evolution of the Papuan population, and one of its most important aspects is their integration and elevation from a primitive stage to a form of social life based on different standards and customs.

The right ways and methods will have to be found to ensure that this change will proceed as smoothly as possible. The first means to this end is a better knowledge of this people's customs and cultural manifestations. This knowledge is still far from complete, although the situation has already been greatly improved by a number of publications.

I therefore consider it an excellent idea on the part of the Editors of "Antiquity and Survival" to have devoted to Netherlands New Guinea a special issue in which scholarly treatment of available data will give a clearer picture of the various aspects of native life in that territory.

This seems to me all the more important as closer contact between the Papuans and the Western world is bound to bring about the loss of a considerable part of these cultural manifestations. We shall have to hurry to record as many of these as we can and to study which of them should be preserved and encouraged. This special issue of "Antiquity and Survival" also represents a valuable contribution towards this end, all the more so as its make-up is particularly attractive. I therefore sincerely welcome its publication.

W. J. A. KERNKAMP,
 Minister of Overseas Territories.

572-70995
 A.S.

Royal Netherlands Embassy, New Delhi
 11.6.58

IN MEMORIAM Dr. PAUL WIRZ¹⁾

29.V.1892 — 39.I.1955

One of the best authorities on New-Guinea was the Swiss ethnologist Paul Wirz. He was born in Moscow on the 29th of May 1892, as his parents lived there as owners of a factory. For five years he went to a primary school in Russia, after which his parents sent him to a boarding-school in Zürich. At first it seemed he would follow in his father's footsteps: he worked for a year as a volunteer in a machine-works and afterwards studied at the Technische Hochschule in Zürich. During his studies, however, he made a trip to North-Africa, and this journey seems to have had a decisive influence on his future career.

In the same year during which he completed his studies in Zürich, 1914, he began to hear lectures on anthropology, and in 1915 he again started out on a trip to Indonesia and New-Guinea. In 1919 he was back at the University, this time in Basle, and in 1920 he took his degree with a thesis on *Religion und Mythos der Marindanim von Holländisch-Süd-Neuguinea und deren totemistische soziale Gliederung*.

In 1928 he lectured at the Basle University, but a short time later he abandoned teaching: his whole interest went out towards the pursuit of his investigations.

His further life was consequently a succession of expeditions, and it was during an expedition that he met his death. He visited an impressive number of peoples and it is difficult to ascertain which of them held the greatest interest for him:

- 1915—1916: Indonesia and Netherlands New-Guinea
- 1920—1924: Indonesia, New-Guinea and India
- 1925—1927: Indonesia, Netherlands New-Guinea, Abyssinia

- 1928: Sardinia
- 1929—1931: Indonesia, British New-Guinea (Papua)
- 1932: Tunisia, Sardinia
- 1933: French West-Africa, Morocco, Spain
- 1934: Canaries, Spain, Spanish Morocco
- 1934—1935: Ceylon, Erythrea, Abyssinia, Anglo-Egyptian Sudan, Egypt, Palestine
- 1936—1937: Ceylon, India, Burma, Siam, Indochina, China, Japan, Formosa
- 1937—1939: Ceylon, India, Cashmere, Iraq, Syria, Greece
- 1939—1940: Ceylon
- 1941—1945: Cuba
- 1947—1948: Ceylon
- 1949—1950: North-eastern New-Guinea, Bismarck Archipelago, India, Pakistan
- 1951: Tunisia
- 1952—1953: North-eastern New-Guinea, Ceylon
- 1945—1955: North-eastern New-Guinea.

Although Wirz visited many countries, his attention was mainly concentrated on three regions: India and Ceylon, Indonesia, and particularly New-Guinea. There death overtook him on the 30th of January 1955, when he suffered a heart-failure in the mountains of the Maptik-territory, in the neighbourhood of the mouth of the Sepik on the north coast of Australian New-Guinea.

The last article of his extensive list of publications deals with this territory, and we are proud to mention that it appeared in this review ²⁾.

His bibliography consists of 122 titles. Those referring to New-Guinea are listed below.

In the Royal Institute for the Tropics in Amsterdam

¹⁾ We are grateful to Dr. ALFRED BÜHLER, Basle, for the data he was good enough to contribute.

²⁾ PAUL WIRZ: *The Exhibition "Art from the Sepik" at the Ethnographical Museum in Basle*. *Antiquity and Survival* 1, 1955, pp. 67—82.

a Dr. Paul Wirz section was installed already during his life-time, with the following comment: "This New-Guinea section has been named after Dr. Paul Wirz, the Swiss investigator who spent a long time among the Papuans. He studied their customs, filmed their dances and collected their implements. By his many publications he has greatly contributed to a better knowledge and appreciation of the Papuans. A considerable part of the objects shown here were given by him to the Museum" *). This issue is dedicated to his memory.

The Editors.

*) G. L. TICHELMAN in Tijdschrift Nieuw-Guinea, 15(6), 1955, p. 163.

NEW GUINEA BIBLIOGRAPHY:

1919:

Religion und Mythos der Marind-anim von Holländisch-Süd-Nengguinea und deren totemistisch soziale Gliederung, Basle.

1921:

Ueber die Ornamentik und insbesondere die Darstellung menschlicher Formen in der Kunst von Holländisch-Süd-Nengguinea, Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde 60(1—2).

1922:

Die Marind-anim von Niederländisch Süd-Nengguinea, Band I. Abhandlungen aus dem Gebiet der Auslandskunde, Band 10, Reihe B: Völkerkunde, Kulturgeschichte und Sprache, Band 6, Hamburg.

Beitrag zur Sprachkenntnis der Sentanier, Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde 61(4).

Ueber die Entwicklung einiger ornamentaler Formelemente in der Kunst von Holländisch Nord-Nengguinea, Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde 61(5).

1923:

Dies und jenes über die Sentanier und die Geheimkulte im Norden von Nengguinea, Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde 62(1).

Wörterverzeichnis der Sprache des Stammes Mansibaber, Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde 62(1).

1924:

Anthropologische und ethnologische Ergebnisse der Zentral-Nengguinea-Expedition 1921/22, Nova Guinea, vol. 14, Ethnographie, Livr. 1, Leyden.

Ethnographische Skizze aus Holländisch-Zentral-Nengguinea, Zeitschrift für Ethnologie 1924 (3—6).

Vooronderzetting en Vooronderbeelden van Nederlandisch Zuid Nieuw-Guinea, Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw 9(4).

1925:

Die Marind-anim von Niederländisch Südengguinea, Band II. Abhandlungen aus dem Gebiet der Auslandskunde, Band 16, Reihe B: Völkerkunde, Kulturgeschichte und Sprache, Band 9, Hamburg.

Im Herzen von Nengguinea. Tagebuch einer Reise ins Innere von Holländisch-Nengguinea, Zürich, Leipzig & Stuttgart.

Plachtigheden der Marind-anim, Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw 9(10).

Die Frederik Hendrik-lustel, Die Umschau, vol. 29.

1926:

Marindesische Festlichkeiten, Die Umschau, vol. 30.

Untersuchungen an Schädeln und Skelettteilen aus dem Gebiet der Humboldt-Bai und dem südlichen Küstengebiet von Holländisch Nengguinea, Nova Guinea, vol. 16, Ethnographie, Livr. 2, Leyden.

1928:

Am See von Sentani, Die Koralle.

Beitrag zur Ethnologie der Sentanier, Nova Guinea, vol. 16, Ethnographie, Livr. 3, Leyden.

Dämonen und Wilde in Nengguinea, Stuttgart.

Marindesische Feste, Die Koralle, vol. 4.

1929:

Bei liebenswürdigen Wilden in Nengguinea, Stuttgart.

1930:

Nengguinea. Führer durch das Museum für Völkerkunde, Basel, Basle.

1931:

Kult und Kunst auf Nengguinea. Sammlungen von Prof. Dr. Felix Speiser und Dr. Paul Wirz, Gewerbeuseum, Basle.

Die totemistischen und sozialen Systeme in Holländisch Nengguinea, Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde 71(1—2).

1932:

Im Lande der Schneckenfelder. Erinnerungen und Erlebnisse einer Forschungsreise ins Innere von Holländisch Nengguinea, Stuttgart.

1933:

Head-Hunting Expeditions of the Tugrei into the Western

- Division of British New Guinea*. Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde 73(1).
Kopfland und Trophäenkult im Gebiet des Papua-Golfes.
Ethnologischer Anzeiger 3(4).

1934:

- The social meaning of the rept-house and rept-boat in Dutch and British New-Guinea*. Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde 74(1).
Die Gemeinde der Gogodara. Nova Guinea, vol. 16, Ethnographie, Livr. 4. Leyden.
Beiträge zur Ethnographie des Papua-Golfes. British Newguinea. Abhandlungen und Berichte der Museen für Tier- und Völkerkunde. Dresden, vol. 19. Leipzig.

1936:

- Bei den Kopflägern in Neuguinea. (Abenteuer von Schweizern im Ausland)*. Zürich.

1937:

- The Kaiamun-Ehika-Gi-Cult in the Delta-Region and Western Division of Papua*. Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, vol. 67.

1946:

- Einiges über Steinverehrung und den Steinkult in Neuguinea*. Verhandlungen der Naturforschenden Gesellschaft in Basel, vol. 57.

1950:

- Der Ersatz für Kopflägeri und die Trophäenimitation*. Festschrift zum 80. Geburtstag von Prof. Dr. Richard Thurnwald. Berlin.
Ueber die Verwendung menschlicher Schädeln bei den Tihetern und anderen Völkern. Leben und Umwelt, vol. 7, Im Hochland von Zentral-Neuguinea. Der Bund Nr. 232. Bern.
Bilder aus Neuguinea. (Im Schatten des Hagen-Berges). Der Bund Nr. 326. Bern.
Bilder aus Neuguinea. (Das Moka-Fest). Der Bund Nr. 338. Bern.

1951:

- Ueber die alten Steinmörser und andere Steingeräte des nordöstlichen Zentral-Neuguinea und die heilige Steinschale der Minambi*. Südweststudien, Gedenkschrift zur Erinnerung an Prof. Dr. Felix Speiser. Basle.

- Meine Sepikfahrt. Eine Sammelreise für das Bernische Historische Museum*. Jahrbuch des Bernischen Historischen Museums, vol. 51.

- Die Bedeutung und Verwendung von Muscheln und Schneckenmuscheln bei den Eingeborenen des zentralen Neuguinea*. Leben und Umwelt.

1952:

- Die Entlehnung und Assimilation eigenen und fremden Kulturgutes in Neuguinea*. Verhandlungen der Naturforschenden Gesellschaft in Basel, vol. 63. Basle.

- Die Enga. Ein Beitrag zur Ethnographie eines Stammes im nordöstlichen zentralen Neuguinea*. Zeitschrift für Ethnologie, vol. 77.

- A description of musical instruments from Central North-Eastern New Guinea. On some hitherto unknown objects from the Highlands of Central North-Eastern New Guinea*. Kon. Instituut voor de Tropen, Amsterdam, Mededeling No. C, Afdeling Culturele en Physische Anthropologie, No. 43.

- Bambous décorés de la Nouvelle-Guinée du Sud-Ouest*. Bulletin des Musées Royaux d'Art et d'Histoire, Bruxelles, 4e série, 24e année.

- Quelques notes sur la cérémonie du "Moka" chez les tribus du Mt. Hagen et du Wabaga sub-district*. Nouvelle-Guinée du Nord-Est. Bulletin de la Société Royale Belge d'Anthropologie et de Préhistoire, vol. 63.

- Sugli altipiani della Nuova Guinea. Le vie del mondo*.

- Tra i popoli primitivi della Nuova Guinea. Le vie del mondo*.

1954:

- Ueber sakrale Flöten und Pfeifen des Sepik-Gebietes*. Verhandlungen der Naturforschenden Gesellschaft in Basel, vol. 65.

- Meine Reisen im Sepik-Gebiet (Neuguinea)*. Sonntagsblatt der Basler Nachrichten No. 40; 3-10-1954.

- Der Sepik-Distrikt in Neuguinea*. National-Zeitung; Aus Forschung und Technik, Nr. 462, 7-10-1954.

- Kunstwerke vom Sepik. Führer durch das Museum für Völkerkunde und Schweizerische Museum für Volkskunde, Basle. Sonderausstellung 1. Oktober bis 31. Dezember 1954*. Basle.

1955:

- The Exhibition "Art from the Sepik" at the Ethnographical Museum in Basle*. Antiquity and Survival 1(1).

THE PAPUANS OF DUTCH NEW GUINEA

A PHYSICO-ANTHROPOLOGICAL SURVEY

BY PROF. Dr. J. P. KLEIWEG DE ZWAAN

For the anthropologist the Papuans of Dutch New Guinea still constitute a problem, a difficult and complex problem. When faced with the questions: Who and what are the Papuans? How did they originate? Do they represent a separate, distinct race? Are they indigenous to this extensive island or have they moved in from elsewhere? If so, where did they come from, in which period? What may be the relationship between the tall coastal dwellers and the so much smaller people of the central highlands? — He will have to admit that he is unable to give a definite and completely satisfactory answer. Numerous examinations of New Guinea skeleton material have already been effected, mainly of Papuan skulls. These investigations were, however, often carried out on too scanty material, which, moreover, could not always be ascribed with any certainty to a definite region on this large island. Extensive areas of New Guinea have as yet failed to yield up any human skeletons for investigation, or else the material available proved to be absolutely inadequate. Moreover the examination of skeletons, and, at that, mainly of skulls, cannot give a complete and satisfying view of these peoples' physical constitution. To this end an examination of living human beings would surely be necessary. And this also is at present available to a limited extent;

there still exist large areas of New Guinea about whose inhabitants we anthropologists know absolutely nothing, or where anthropological investigations have been carried out on such a small fraction of the population that results can only be awarded a very limited importance and value.

If one leaves out of account the dwarf-people, the Pygmies, in the central part of New Guinea, and also the dwarf-like peoples, the Pygmoids, who are slightly taller than the Pygmies, the general conclusions about the physical characteristics of the coastal Papuans are roughly as follows:

They are on the whole a people of comparatively tall stature. The average height can perhaps be fixed at approx. 162 cms. They are mostly sturdily built, and have a long narrow head (dolichocephalic). The index cephalicus, i.e. the percentage proportion between the widest part of the head and the longest,

thus, $\frac{\text{head length}}{\text{head breadth}} \times 100$, is on the average below 75. The coastal Papuans have fairly broad faces, protruding supra-orbital ridges, and the eyes are often set far back. They have a broad nose, a wide mouth, thick lips and are somewhat prognathic, that is, the upper jaw tends to project. They have frizzy hair, dark brown skin, brownish-black eyes, have not infrequently a dense growth of hair

Fig. 1: Tribes of New-Guinea, classified according to the standing-height. (Dr. H. J. T. Bijlmer).

No.	Number of measured individuals	Tribe	Standing-Height	Author	No.	Number of measured individuals	Tribe	Standing-Height	Author
1	33	Tapino	144.9 [132.5-152.9]	WOLLASTON	31	100	Jakoni	152.3 [142-172]	SCHLAGENHAUFEN
2	5	Aras Islanders	155.3 [154.0-160.5]	KOCH	32	89	Jahim	161 [155-169]	SCHLEGEL
3	10	Fak-Fak Papuans	155.7 [152.0-159.9]	M.	33	20	Torricelli Islanders	160.4	SEIDEMANN
4	—	Okele-Bay people	155.7	MAYER	34	8	Kereri	158.4	M.
5	—	Wollaston-Papuans	155.3	WOLLASTON	35	20	Carle	160.3	M.
6	64	Timorai	154.7 [142-171]	BULMER	36	14	Mota	161.0	M.
7	33	Pongon	152.4 [151.1-161.5]	VAN DER BROEK	37	10	Kolari	158.2	M.
8	12	Gullath-Papuans	149.3 [139.4-157.9]	M.	38	50	Roco	161.7	STROHM (SEIDEMANN)
9	11	Kamawaka	148.7 [137.3-160.3]	SEIDEMANN (SEIDEMANN)	39	27	Makao	153.3	SEIDEMANN
10	8	Kavin	154.2	M.	40	11	Purari-Papuans	160.0	SEIDEMANN
11	30	Makula	155.1 [147-163]	WILLIMSON	41	11	Dandai-Papuans	161.6	M.
12	30	Torricelli-Papuans	157.9 [150-165]	SCHLAGENHAUFEN	42	13	Menembay-Papuans	162.3 [153-170]	BULMER
13	10	Poma	154.3 [144-160]	SCHLEGEL	43	—	Homb. Bay-people	163.3 [156.1-171.2]	VAN DER LANGE
14	10	Kul	152.3 [151.3-153.3]	POCH (SEIDEMANN)	44	14	Nuandera	162.8	SEIDEMANN
15	11	Papuan Islanders	153.0	SEIDEMANN	45	15	People of Hood-pen	164.4 [161.0-171.5]	HADDON (SEIDEMANN)
16	15	Marsh, Benn. Islanders	155.7	M.	46	12	Pikao	167.9	SEIDEMANN
17	10	Tube-Tube Islanders	155.5	M.	47	15	Toripi	171.3 [161-182]	SEIDEMANN
18	—	—	—	—	48	17	Orokolo	167.7 [158-177]	CHALKERS
19	—	—	—	—	49	19	Kiwai-Islanders	165.8 [158-175]	M.
20	—	—	—	—	50	—	Tura	165.1	SEIDEMANN
21	27	Bongto-Papuans	± 160	BULMER	51	26	Mereke-Papuans	167.4 [151.8-179]	KOCH
22	—	Semari-Papuans	159.7 [151.3-168.6]	VAN DER LANGE	52	—	Digul-River-Papuans	165.3	BRANDENBURG
23	21	Lulure-Papuans	158.4 [143-170]	SCHLAGENHAUFEN	53	14	Mimika R. Papuans	164.0 [150.5-172.7]	KOCH
24	20	Arup	160.0 [149-166]	M.	54	9	Kiru Bay Papuans	164.4 [152.8-177.5]	M.

on the body and often, too, a flourishing growth of beard. They have long arms and legs. The upper lip is sometimes slightly convex. Such are, in general, the physical characteristics of the coastal Papuans. Let it immediately be said however, that exceptions in this respect are not infrequently met with. This appears clearly if we look more closely at the separate physical characteristics. First of all the height: Among the population and in different places in the Dutch region, we find extremely divergent averages. To quote one example: among the male Papuans of Dobo, KOCH found an average height of 155.3 cms. and among those of Merauke, 167.2. A difference thus of no less than 12 cms! We must not forget, however, that only a small number of men from Dobo could be measured, much too small a number for an accurate estimate.

In his thesis, *Anthropological Results of the Dutch Scientific Central New Guinea Expedition 1920* which appeared in 1922, BIJLMER gave a little chart on which was shown, in different colours, the average height of the natives of the coastal districts and of the central part of New Guinea. This embraced not only the Dutch region but also the Australian. From this chart one can see that in general, but by no means always, the height of the natives diminishes as one passes from the coastal districts to the inland mountains. An average height of 165.2 is given for the coastal Papuans on the Mimika river. This is indeed a considerably greater height than is found among the Tapiro, living farther inland along the same river. Their average height is determined at 148.9. The Tapiro are truly a people of dwarfs.

As far as the shape of the head is concerned, I have already pointed out that the coastal Papuans are predominantly long-headed, dolichocephalic. Out of 82 skulls from Dutch South-West New Guinea, Prof. V. D. BROEK found 75.5 % to be dolichocranial (long headed), 21.1 % mesocranial, and only 3.4 % brachycranial (short headed). Brachycephalics

thus occur only very rarely in this coastal region whereas there is a fair percentage of mesocephalics. WIRZ found the Papuans of the Humboldt Bay and those of the southern coastal region of Dutch New Guinea to be strongly dolichocephalic. Apart from this, however, he found distinct differences between these two groups in many respects.

It is certainly interesting that Prof. V. D. BROEK found some remarkably small specimens among these skulls (nannocephalic skulls). Some of them gave the impression of being those of pure Pygmies. KOCH found that by far the greatest number of people on the whole South coast of Dutch New Guinea are dolichocephalic. In Dobo, however, the average head-index is mesocephalic.

The South coast Papuans are dolichocephalic, not so much because their heads are long, but because they are very narrow. Such narrow heads are not only characteristic for the tall tribes in New Guinea. On the north coast of the island, narrow skulls are found in tribes of medium height, and in the Geelvink Bay, as in the eastern part of New Guinea, they even occur in tribes of decidedly short stature. Among the skulls which I examined on Schouten island, an island lying close to the north coast of New Guinea and populated by a Papuan people, I found 56.25 % dolichocranial, 37.5 mesocranial, and only 6.25 % brachycranial. Here too, dolichocephaly predominates, although I did note a fair percentage of mesocranial skulls.

In his examination of Biak skulls, BOS found a still higher percentage of dolichocephalics than I did, namely 23.7 % hyperdolichocranial, 61.3 % dolichocranial and 15.0% mesocranial. He found 159.6 cms. to be the length of the body of the Biak of Schouten island; WIRZ gives 160.6 cms. This average length does not completely coincide with that of the Papuans from the neighbouring part of the North coast of New Guinea, but more with that of the continental Papuans living farther East.

On the whole one can say that the cephalic index

Fig. 3:
Tapiro Dwarfs (Korewup river),
Tapiro dwergen (Korewup rivier),
(photo Dr. H. J. T. Bultman)

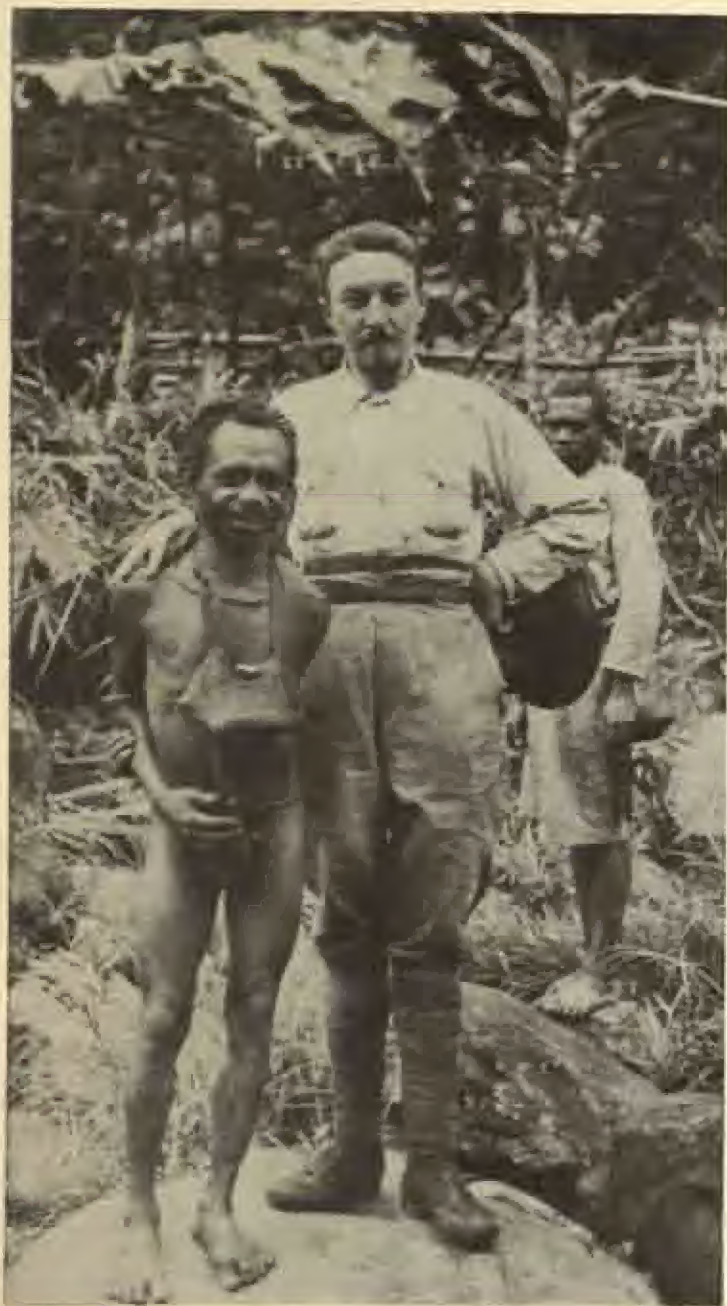

Fig. 4:
The Rev. Tillemant with a Tapiro Dwarf.
Pastoor Tillemant met een Tapiro dwerg.

Fig. 5:
Dr. H. J. T. Bijlmer with a Tapiro Dwarf.
Dr. H. J. Bijlmer met een Tapiro dwerg.

increases as one goes inland from the coast. The mesocephalic percentages also increase, the dolichocephalic decrease.

BIJLMER has pointed out that there is an enormous contrast in index-value between the Tapiro dwarfs of the interior on the one hand, and that of the neighbouring coast dwellers on the other. For the Tapiro he found an average cephalic index of 78.9 (mesocephalic) and for the coast dwellers 72.4 in 1931, and 73.4 in 1935, a difference of approximately 6 units!

Facial characteristics: On the average, fairly broad faces are seen among the tall coastal Papuans. Long, narrow faces are, however, by no means rare. According to BIJLMER the coastal Papuans are on the borderline between mesoprosopy and leptoprosopy, that is, they have generally a medium to long face. The outward appearance of the coastal Papuans often differs remarkably. It is not unusual to see Semitic types with a long face and a long hooked nose. One also sees types which remind one of Europeans. Both these types are also observed among the dwarf peoples of New Guinea.

In this connection I should like to remark that I have often noticed such European-looking people among the Minangkabau Malay of Central Sumatra whom I investigated, among the people of Bali and Nias and, perhaps less frequently, among the Sasak of Lombok. I could show various pictures of such European-looking individuals. They have also been observed and reported from other parts of the Indonesian archipelago.

Much has already been written about the Semitic features found among the Papuans. Different explanations have been given: Phoenician, Egyptian and Arab influence has been suggested, BIJLMER, however, does not agree with this. He sees in them traits which are characteristic of, and peculiar to the Papuans. *The fact, he says, that the isolated Mountain Papuans display this type to a large extent is highly contradictory to the opinion that the Semi-*

tic features might have been intruded from outside. It is his opinion that the Semitic types must not be attributed to a crossing of races, but that they belong to *the evolutionary stage of mankind which is called Papuan.* There is decidedly something to be said in favour of this idea. I do not, however, think it impossible that the Papuans owe these features to contact with peoples from the Asiatic continent with whom they could originally have had contacts. It is an interesting fact that VAN STAVEREN has observed a clearly Semitic type on the island of Flores. *Type of hair:* Frizzy hair is undoubtedly characteristic of the Papuan. Nonetheless, people with wavy hair have been observed among some Papuan tribes, and even some with straight hair, for example among the Papuans of the Zadelgeberge, in the Markham valley, and elsewhere in New Guinea.

MOSZKOWSKI has pointed out that the Papuans of the Mamberano region are not always frizzy-haired, but not infrequently have wavy hair. Other types greatly resemble the Vedda of Ceylon, who similarly possess wavy hair. For this reason, and on account of the delicate, graceful build and small hands and feet of these Papuans, their relatively short extremities and small stature (a large percentage of these people is less than 150 cms. tall), MOSZKOWSKI thought it might be assumed that the islands of the Geelvink Bay were originally inhabited by tribes of the Vedda type (Ceylon), the Sakai and Senoi (Malacca), and the Toala (Celebes). He also thought that the present population of this region is the result of the cross-breeding of these tribes with foreign Melanesian elements.

NEUMANN, on the other hand, thought that the cynoctic Papuans originated from the cross-breeding of Papuans with Malay.

The lank hair sometimes noticed among the Papuans may be due perhaps to breeding with Chinese, Malaysians, or Proto-Malaysians?

Taking all this into account, and considering that the Papuans not infrequently differ among

each other in build, skin colour, shape of nose etc., one must, in my opinion, already come to the conclusion that the Papuans do not represent a racially pure people. They owe their origin to different racial and ethnical elements. In his book *Deutsch-New-Guinea*, NEUHAUS speaks of a *Hexenkessel, aus dem der heutige Papua hervorging*. In my opinion one could say the same of the Papuans in the Dutch part of New Guinea. Recent investigations have taught us that the conception "Papua" is little more than a "Sammelbegriff" and does not indicate a separate race. (VAN DEN BROEK).

Let us now turn to a further discussion of the pygmy and pygmoid peoples of New Guinea. What are these dwarf and dwarf-like tribes, and what is their position with regard to those tribes of the island which are of taller stature? For a better understanding of this subject we should start with a brief survey of the dwarf peoples of the earth in general. At present, dwarf peoples are found in the central region of Africa, notably in the Congo area, and in the southern part of Africa (the Bushmen). They are further found in the Andamans, the Philippines, (Aeta-negritos), the Malayan Peninsula, (the Semangs) and in New Guinea, both in the Dutch part, (Goliath and Tapiro dwarfs) and in the Australian (the Kama-weka, among others).

By dwarf people we mean people whose average stature, among the men, does not exceed 150 cms. Among the dwarf women, the average height is considerably smaller, (± 10 cms.). Some of the peoples mentioned above have, however, a somewhat larger average length. They are thus not really proper dwarf people, but pygmoids. This is for example the case with the Bushmen in South Africa, and the Semangs of the Malayan Peninsula. Such pygmoid tribes also occur in the interior of New Guinea, both in the Dutch and Australian regions. In the Dutch region for example, we have the Pesegem (average height 152.4 cms.) and the Pania, (152.8

cms.). The true dwarf people there are the Goliath and Tapiro dwarfs (148.9 cms.).

MOLLASTON gives an even smaller height for the Tapiro, viz. 144.9 cms. The only trouble is that the number of individuals measured by him was extremely small. For the Goliath dwarfs living on the Eiland river, KOCH gives an average height of 149.2 cms. for the men. According to STRONG, the Kama-weka in the Australian part of New Guinea have an average height of 148.7 cms.

Different theories have been formulated to account for the smallness of the dwarf peoples. Not one of these theories however, is completely satisfying. I should like to discuss the main theories shortly, to ascertain whether and to what degree they can serve as an explanation of the dwarf peoples of New Guinea.

1. Kollmann's Theory.

This is founded on the so-called bio-genetic law of Haeckel, which says that the ontogenetic development of man, i.e. his development during the embryonic stage, is, in broad lines at any rate, a recapitulation of the phylogenetic development, the development of Man as a species.

Because the head of the human foetus is round and strongly vaulted, KOLLMANN thought, on the strength of the above-mentioned law, that mankind descends from an archetype which was similarly brachycephalic and had a strongly vaulted head. He thought thus that one could see such a human type in the pygmies. They would, in his opinion, represent the primeval type of human being, from which, in the course of time, the races with a greater average height would also have originated.

In favour of this idea we could also plead that, besides their small stature and brachycephaly, the dwarf peoples possess other infantile characteristics. An objection to this theory, however, is the fact (amongst others) that, as appeared later, by no means all dwarf peoples are brachycephalic. Neither

*Figs. 6, 7:
Tapiro Dwarfs.
Tapiro dwergen.*

(photos Dr. H. J. T. Billmer)

Fig. 8, 9, 10:
Pania Papuans.
Pania Papood's.
 (photo Dr. H. J. T. Bijlmer)

*Fig. 11:
Maenkeo Papuans.
Maenkeo Papuans,
(photos Dr. H. J. T. Bijlmer)*

*Fig. 12:
Coast Papuans from the Mimika river.
Kurt Papoe's van de Mimika rivier.*

*Fig. 13:
Papuan Girls from Porogo (Mimika).
Papoe-matijes uit Porogo (Mimika).
(photo's Dr. H. J. T. Bijlmer)*

do the infantile physical characteristics brought forward by KOLLMANN appear in all dwarf populations. Moreover, the oldest prehistoric peoples whose physical remains have been found were not brachycephalic, nor were they of such dwarfish stature.

To my mind, KOLLMANN's theory has absolutely no value as an explanation of the Pygmy peoples of New Guinea. In the first place the Tapiro and Timorini are not brachycephalic but mesocephalic, and also several of the other infantile qualities given by KOLLMANN as characteristic, are lacking among the Pygmies and Pygmoids of New Guinea. The Goliath Pygmies are, however, to a large extent, brachycephalic.

2. *The Degeneration Theory.* (SCHWALBE).

According to this theory, the dwarf peoples would represent degenerated types, deteriorated through unfavorable conditions, sickness etc., and in the course of time, subsisting, through isolation, as degenerated peoples.

Different objections could be made to this theory as well. It cannot, in my opinion, serve to explain the dwarf peoples of New Guinea, since both they and the Pygmoids give absolutely no impression of being degenerated. Quite the contrary is true! They are in general quick, energetic little people, they are intelligent and often appear well-nourished. BIJLMER even thinks that the dwarf peoples of New Guinea are at a somewhat higher stage of evolution than the taller Papuans of the coastal regions.

3. *The Adaptation Theory.* POCH, MOFFAT, et al.)

Some anthropologists are of the opinion that the Pygmies are people who have completely and successfully adapted themselves to their milieu, and are placed there to their best advantage. In this case, however, it is very strange that some pygmy peoples should be the most suitable human type for virgin tropical forests, others, on the contrary, for a desert region (South Africa), and others again,

for mountainous country. This seems to me most peculiar! As far as New Guinea is concerned, may I point out, once again, that little people have been found, not only in the central highlands, but also in the coastal region, (the Fak-Fak for example).

May I also recall that Prof. v. D. BROEK found some remarkably small nannocephalic specimens among the skulls from Dutch South-West New Guinea he examined. This was also observed among other coastal tribes in New Guinea.

Moreover, by no means all the inland tribes are equally small of stature. The Timorini, for example, are ± 1 cm. taller than the Tapiro pygmies according to WOLLASTON, and 5 cms. taller according to BIJLMER.

4. *The Endocrine Gland Theory.*

(STOCKARD, ADE, et al.)

It has also been thought that the dwarflike stature of some peoples might be attributed to an abnormal functioning of glands with internal secretion, (endocrine glands), notably the thyroid gland, and the hypophysis of the brain. Only recently, (1954), ADE ascribed the typical morphology of the African pygmies, in part at least, to an abnormal or unusual functioning of the endocrine glands. BIJLMER, however, is of the opinion that the small stature of the New Guinea dwarfs is not the result of the disturbed functioning of the thyroid gland, since the characteristic physical symptoms of hypo-thyroidism, a diminished functioning of the thyroid gland, are lacking in the New Guinea dwarfs. *I consider it out of the question, he writes, that the striking difference between the tall inhabitants of the coast and the pygmoid mountaineers should be fundamentally due to hypo-thyroidism. A little further on, however, he writes that he considers it nonetheless possible that hypothyroidism is not entirely without influence. I am inclined to think that hypothyroidism must be admitted as a secondary stature-reducing factor, and might account for the extreme*

smallness of the Tapiro pygmies. Goitre was frequently noticed by BIJLMER in the interior of New Guinea, among the Tapiro dwarfs more frequently than among the Pania Papuans, who are somewhat taller than the Tapiro, viz. 152.8 cms. In this connection I may be allowed to remark that I have often met with goitre among different mountain peoples of the Indonesian archipelago, among others the Minangkabau Malays of central Sumatra, the people of Nias and Bali, and the Sassak of Lombok. It would also seem difficult to assume that the small stature of the dwarf people of New Guinea should be the result of a diminished functioning of the brain hypophyse.

5. *The variants theory.* (SARASIN, SCHLAGINHAUFEN, PLISCHKE).

The dwarf people of New Guinea are considered by some anthropologists as a hereditary minus-variant of the Papuans and other taller peoples. BIJLMER too seems to have arrived at this conviction. *In my opinion the absolute similarity in hair-form and hair-colour, the great resemblance in colour of the skin and the fundamental resemblances of the face are sufficient to consider these people as children of the same race. The supposition that the Tapiro Pygmies are outposts of a dwarf race, inhabiting considerable areas in the centre of New Guinea, has greatly lost in probability. The Tapiro are not outposts but rather border groups of the central Mountain Papuans, who themselves display various transitions from small to medium size.*

In connection with this I should like to point out that SCHLAGINHAUFEN has also stressed the *gradual* transition in physical proportions from the tall coastal Papuans to the dwarf peoples of the interior. What Prof. SCHLAGINHAUFEN remarked on the occasion of his examination of dwarfs from the Torricelli region in the Australian part of New Guinea, could also be said of the Papuan peoples in the Dutch part. That is, that the pygmies of this region

are more closely related to the taller coastal tribes than these coastal tribes to each other.

The Pygmies and Pygmoids of New Guinea in the main only differ from the coastal Papuans by being smaller and having a larger cephalic index. Should we, however, attribute such great anthropological importance to these differences, knowing that the stature depends largely on factors of milieu etc. The inhabitants of mountain regions are generally shorter than those of lower-lying districts, and they are more thickset. Moreover, there appears to be a certain correlation between height and the cephalic index. It has been established among many peoples that the taller individuals have a smaller cephalic index than the short. I have similarly found that among the Minangkabau-Malay of central Sumatra, increasing height is accompanied by a decreasing cephalic index. STENSEN found analogous proportions among the Javanese. Among the Mikoe Papuans, living on the Upper Mikoe, a western tributary of the Digoel, WIRZ found an average height of 155.1 cms. This average height is thus greater than that of the neighbouring Goliath pygmies.

In this connection WIRZ writes *Somit würde sich hier die allgemein verbreitete Ansicht, dass kleinwüchsige Menschengruppen sehr oft mehr nach der brachycephalen Seite hinneigen, als die benachbarten grosswüchsigen Stämme, gut zum Ausdruck kommen* (1924).

The Papuans of Fak-Fak on the West coast of New Guinea are small, (155.7 cms.), and unlike most coastal Papuans, not dolichocephalic, but mesocephalic, (average cephalic index 76.63). The coastal Dobo are also small, (153.3 cms.) and mesocephalic (ceph. index 78.78). Long heads are not found among these small-statured Papuan tribes of the coast. Mountain dwellers often have a broader skull than the inhabitants of the neighbouring plains and thus a higher cephalic index. We should, perhaps, take this factor into account when judging the high in-

Fig. 14:
Coast Papuans from *Netherlandi New Guinea*.
Kust Papoea's van *Nederlands Nieuw-Guinea*.

Fig. 25:
Papuans from the *Mandokko river (Digoi)*.
Papoea's van de *Mandokko rivier (Digoi)*.
„Foto-archief Kon. Inst. v/d Tropen”
Photos H. Witkamp.

Fig. 16:
Papua from Mauniri.
Papora nit Mauniri.

Fig. 17:
Papuan from Kaptian.
Papua nit Kaptian.
„Foto-archief Kon. Inst. v/d Tropen”
Photo New Guinea Expedition.

dex of the mountain dwellers of New Guinea, who seem to possess a particularly broad skull.

It is a great pity that BIJLMER did not have the opportunity to do blood group research among the dwarf peoples in central New Guinea. That would have completely terrified these little people! It would certainly have been interesting to compare the pygmies' blood group distribution with that of the coastal Papuans. He could, however, determine the blood group of 17 Kapaukoes from the mountains. In 1931 already BIJLMER was able to institute an investigation into the blood group percentages among 500 coastal Papuans. At that time he found: O: 37.6 %, A: 44.4 %, B: 13.2 % and AB: 4.8 %. In 1935 he did a control investigation. He then found O: 45.2 %, A: 43.2 %, B: 7.2 %, and AB: 4.4 %. There is thus among these Papuans a clear predominance of A groups over the B group. It is indeed noteworthy that among his Kapaukoes from the interior he found not a single A, but on the other hand did find a couple of B's, and that in roughly the same percentage as among the coastal Papuans. The contrast in the frequency of the A group among the coastal Papuans and the investigated mountain Papuans is very striking indeed.

In his article of 1939, *Tapiro Pygmies and Pania Mountain Papuans*, BIJLMER also expressed his opinion on the place in mankind to be attributed to the Papuans. In his earlier publication of 1922, *Anthropological Results of the Dutch Scientific Central New Guinea Expedition A° 1920*, he had suggested the possibility that the Papuans owed their existence to the influence of Dravido-Australian migrations on the native Negritos. Later, however, he came to the conclusion that we are dealing here with a local development of the Papuan race. The Dravida are not frizzy-haired, and their external appearance shows a gradual transition towards the European features of the Hindus. He therefore believes that the Dravida and the neighbouring Vedda of Ceylon are at the foot of the Europoid, and the Papuans

stand at the base of the Semitic development scale. In the coastal Papuans he sees in general the development of the Caucasian race. Among the mountain Papuans, moreover, one observes the development of a broader skull, as in the white race, accompanied by a higher mental development. BIJLMER considers the Negritos as being closely connected with the Papuans. According to him they have become differentiated through isolation and have largely retained the negroid type. He concludes by proposing as a working hypothesis, *that particularly the Papuans are situated on the line of development of the Leucodermis, the Mountain Papuans whose smallness is only an incidental characteristic being some steps ahead of the coastal type.*

Indeed, this opinion of BIJLMER's is merely — and can be no more than — a working hypothesis. The fact is that we still know lamentably little about anthropological conditions in New Guinea. Whole stretches of this island, particularly in the interior have either not yet been investigated, or very inadequately explored.

In this article I have repeatedly mentioned the name of Dr. BIJLMER. I was fully justified in so doing, since we owe him a great deal of our anthropological knowledge concerning New Guinea, and particularly concerning the central part of the island. He deserves our deepest gratitude for his exacting labours. It is a pity that the extensive and important cypher material of Dr. D. BROUWER, who, in 1939, accompanied the LE ROUX expedition to the mountain Papuans of Western Dutch New Guinea as anthropologist was completely lost during the Japanese occupation of Java. This was a calamity, not only for the zealous investigator himself, but also for science.

Already in the year 1889, fragments of two early prehistoric human skulls were found near the village of Wadjak in the southern part of the former residency of Kediri. These could only be examined much later by Prof. EUGENE DUBOIS. DUBOIS has

pointed out that these skulls resemble in many respects those of the extinct Tasmanians and also those of the present Australian aborigines and Papuans. The skull cap of the Wadjak crania was, however, longer and higher than that of the above-mentioned peoples and of a greater capacity. This means that the Wadjak-man had a greater brain volume.

DUBOIS thought that this primitive tribe came to Indonesia from the continent of Asia and from thence penetrated still further westwards to Melanesia and Australia.

He was of the opinion that the Papuans, Australians and Tasmanians were descended from the Wadjak primitive type as a result of degeneration due to unfavourable living conditions.

Other anthropologists are, however, opposed to this theory of DUBOIS. Sir ARTHUR KEITH judged that the Wadjak are completely extinct and have left absolutely no descendants.

One might also suppose that the Papuans spring from the pre-historic human type whose skull has been found in a neolithic (?) stratum in the cave of Goewa Lawa near Sampoeng, in the former residency of Ponorogo. This skull was examined by Prof. MÏJSBERG. Its measurements and indices seemed to correspond closely with those of Papuan, Australian and Vedda skulls. Up till now, no physical remains of an early prehistoric human type which could help to determine the origin of the present-day Papuans have been found in New Guinea itself. Nor, so far as I know, have paleolithic stone tools and weapons, flaked, but not polished, been found in New Guinea either. The present-day Papuans use, or used until recently, tools and weapons of polished stone, a stone industry and culture phase which is considered as neolithic.

In order to answer the query where the New Guinea Papuans come from, one should, in my opinion, turn one's gaze towards more Western regions, towards the continent of Asia. I have already pointed out that individuals resembling the Vedda are fre-

quently met with among the Papuans. But people of the Vedda type have been found not only in Ceylon, but also in other parts of Asia, in India and elsewhere. I have seen pictures of Moï from the Bas-Laos and Song-Be regions in which I clearly recognized the Vedda type. I saw it among the Minangkabau-Malays of central Sumatra whom I investigated, among the people of Nias, Java and Bali, and among the Sassak (Lombok). I think that the Vedda type occurs also in Celebes, Boeroe, Ceram and numerous other islands of Indonesia. The old urn-skulls from Melolo on Soemba, which I examined, seem to possess Vedda characteristics, and I found this type also among the skulls from Lomblen and Tenimbar.

It is thought that the Negrito peoples of Indonesia came to the Indonesian archipelago from Asia. I have already pointed out that the prehistoric skull from Sampoeng has more or less the type of a Vedda skull, which seems also to apply to a certain extent to the Wadjak skull. It is not unusual to encounter mesocrany in different regions of New Guinea. The Vedda skull too is mesocranial. And do not the skulls of *Pithecanthropus erectus* of Java and the *Sinanthropus pekinensis* of Peking, possess similar characteristics? If one places the sagittal circumference of the *Pithecanthropus* skull on top of that of the *Sinanthropus pekinensis*, they coincide almost completely. The Semitic type and the European-looking Europoid Caucasian type often observed among the Papuans, may perhaps also tell in favour of former connection with the continent of Asia. One should remember too the similarity of old stone cultures, found by prehistorians on the Asiatic continent, in Indonesia and still farther east.

Remembering all this, and the migrations which apparently took place in former times from the continent of Asia to Indonesia, and still further eastwards, one may wonder whether, after all, the Papuans did not originate from the various ethnical elements which, in the course of time, arrived in

Fig. 18:
Link-haired Papuan from Waropen, Northern New Guinea.
Sluikharige Papoea uit Waropen, Noord Nieuw-Guinea.

Fig. 19:
Papua from the environs of Merauke on the
South coast of New Guinea; Semitic Type.
Papoea uit de omgeving van Merauke aan de
zuidkust van Nieuw-Guinea; Semitisch type.

Fig. 20:
Papuan woman from South New Guinea. Intelligent European-
Semitic Type.
Papoea vrouw van Zuid Nieuw-Guinea. Intelligent Europeisch-
Semitisch type.
"Foto-archief Kon. Inst. v/d Tropen"
Photos J. Zondler.

21

22

Figs. 21, 22:

Papuan Girls from Waroppen. The tattooed pattern on the skin of the girl fig. 22 corresponds to the decorative motif on the skirts of the girl on the left in fig. 21.

Papoea-meisjes uit Waroppen. Het tattooage-patroon op de huid van het meisje fig. 22 komt overeen met het versieringsmotief van het rokje van het linker meisje in fig. 21.

23

24

Fig. 23:

Papuan from Salawati, Wedda-type.

Papoea uit Salawati, Wedda-type.

Fig. 24:

Dwarf Papuan from the Wisselmeren (Central Mountain Region).

Dwerg Papoea van de Wisselmeren (Centraal Bergland).

"Foto-archief Kon. Inst. v/d Tropen"
Photos J. V. Meininger (21-22-23)

& J. Zindler (24).

New Guinea from Asia. The Papuan type would thus not represent the type of a distinct and separate race, but of a people made up of different racial and ethnical elements. There would thus be no Papuan race, but a Papuan people.

Can the serological investigations in New Guinea help to give us a better insight into the extremely complicated anthropological relations there? Unfortunately, this is not yet the case.

As far as I know, we only possess, for the Dutch part of New Guinea, the serological examination of BIJLMER, (1935), and that of Dr. BOS, (1935), and these seem to have furnished contradictory results. As has already been said, BIJLMER carried out his investigation among a number of coastal Papuans on the Mimika river, and among an extremely small number of Jera-Kapaukoes (17 people) in the interior. In 1935, he found, as we saw, as blood group percentages for the coastal Papuans: O: 45.2, A: 43.2, B: 7.2, and AB: 4.4. Among the Kapaukoes he found, for the 17 people examined, 16 with O and 1 with B. The blood group A was not found at all. There is thus indeed a remarkable difference between the coastal Papuans and the mountain Papuans as investigated by BIJLMER. Now let us compare BIJLMER's coastal Papuans with the results of the blood tests done by BOS among the Papuans of Biak and Soepiori in the Geelvink Bay. He found: O: 63.1, A: 17.1, B: 17.3, AB: 2.3. So there is, in this respect, a very great difference between BIJLMER's coastal Papuans and those of the Schouten islands. The A percentage of the coastal Papuans is much smaller than that of the Schouten islanders, the A percentage on the coast is noticeably greater than with the Schouten Papuans, the B percentage almost equal, and the AB somewhat greater. While the A and B percentages among the Schouten Papuans were practically equal, the A percentage among the coastal Papuans is considerably larger than the B. From these remarkable differences one can again deduce the difficulty and complexity of

these problems in New Guinea. One speaks of Papuans from the Schouten islands and of Papuans from New Guinea, and what a difference in blood group distribution! And yet both these groups resemble each other very closely in type.

In the eastern group of the Indonesian archipelago, BIJLMER thinks it possible to distinguish three blood group types. A Europoid type, characterized by a high A percentage, a Melanesoid type occurring among the Papuans investigated by Heydon and Murphy, and an Oceanoid type which, according to BIJLMER occurs among the populations of Ambon, Ceram and Halmaheira.

The name "Europoid type" appears however rather ill-chosen to LAMMERS, because it conjures up certain suggestions which will not be immediately acceptable to everyone.

The population of the Alor islands (the Alor and Pantar group), was anthropologically investigated by BROUWER. (*Contribution to the Anthropology of the Alor islands*, 1935). On these islands, we have a strongly preponderant Papuan type. Among the Pantar group BROUWER found a high A percentage, although not so high as that determined by BIJLMER for the coastal Papuans of the Mimika. The average A percentage of the different districts of Pantar visited by BROUWER, amounted to 27.5 (21.08—36.14). Among the Alor group the A percentage was somewhat smaller.

In consequence of these findings and of others in the western part of the Archipelago, BROUWER thinks that the discoveries in the western and eastern parts of the Archipelago seem to indicate that the A factor arrived in these regions with population groups which were anthropologically very different. The same would hold good for the B factor, although perhaps to a lesser degree. The idea that Caucasian influence was not unconnected with the A factor in the East would find support in the fact that a high A factor appears in those regions of New Guinea and Australia where the possibility of

Caucasian influences had already been deduced from anthropological characteristics. Vedda influence might have played an important rôle here. It is certainly very interesting that BROUWER noticed many Caucasian faces there, especially on Pantar. Vedda-like types also occur frequently in the Alor-Pantar group. Miss KEERS very often found wavy hair, on Alor even among 41.5 % of the people she examined. She also saw some straight hair, but in a much smaller percentage: on Alor among 9.5 % of the men and 13 % of the women. On Flores Miss KEERS found the Melanesian type predominant, followed however by the Proto-Malayan type; on Timor the Negrito and Papuan types and also the Proto-Malayan. She also noticed that a number of these people made a Euro-poid impression. On Rotti she frequently found wavy hair; on Savoe, a high percentage of straight hair. On Soemba, alongside the Negrito and Proto-Malayan element, she also found the Vedda-type. In her publication of 1948, *An Anthropological Survey of the Eastern Little Sunday Islands*, she writes: *It seems probable to me that the Vedda lived here formerly, though it is very difficult to state this with certainty.*

In my opinion there is no doubt about this at all. BIJLMER likewise conducted an anthropological investigation on the island of Flores, Soemba, Solor and Timor. (1929). According to him these islands are populated by a mixed race composed of Malayan (Malayo-Polynesian) and Melanesian, (perhaps Papuan or Negrito) elements. I think that one may definitely assume that there is a Papuan element in these regions, given the fact that the Papuan element gradually decreases from New Guinea to the more westerly-lying islands in the Indonesian archipelago. According to BIJLMER the Negroid type encountered the Proto-Malayan type in the Timor archipelago, which calls to mind the Caucasian traits. On Timor and Flores curly hair is frequently seen, i.e. hair with a loose spiral, graduating towards

wavy hair. But real wavy hair is also noted on these islands. This is affirmed by Prof. SALLER, who examined macro- and microscopically the hair samples placed at his disposal by BIJLMER. Among the photographs with which he illustrated his book, *Outlines of the Anthropology of the Timor Archipelago*, 1929, I clearly recognized the Vedda type. Prof. VROKLAGE examined the blood-group distribution of a large number of people on Timor. LAMMERS made use of this material in his book, *The Physical Anthropology of the Population of East-Dawan, (N.W. Timor)*, 1948. He found there a high percentage for the A group, averaging, (in the different districts) 29 %. The B percentage was small, average approx. 10 %, but a large 0 percentage was found, (average approx. 57 %). LAMMERS concludes that a blood-type occurs in the eastern part of the Indonesian Archipelago which forms, as it were, a link between the Australian and Malayan types. This blood-type probably resulted from the mixture of an originally Papua-Melanesian or Austro-Melanesian blood-type with a weak Mongoloid type. In East-Dawan a predominantly wavy-haired population is noted, so that, according to LAMMERS, a Vedda population element should exist there. He thinks it possible, however, since the wavy Vedda hair also occurs among the Proto-Malayan component in the Indonesian Archipelago, that this East-Dawan type of hair does not result from direct Veddan, but rather from a Proto-Malayan influence. This idea of LAMMERS does not appeal to me.

I thought it might prove useful to report a few of the facts concerning the anthropological position in the western part of Netherlands New Guinea. In my opinion they might help to give a better view and understanding of the situation and enable us to see the position more clearly. New Guinea nonetheless still constitutes a stumbling block for anthropologists. A considerable amount of research still remains to be done there!

ART OF SOUTHWESTERN NEW GUINEA

A PRELIMINARY SURVEY¹⁾

BY DR. S. KOOIJMAN, Curator of the Rijksmuseum voor Volkenkunde, Leiden

The territory of the Papuan groups, whose art is the subject of this article, is part of the large southern plain of the island.

In the north this vast plain, covering an area of nearly 175.000 sq. kilometers, almost as large as England, is bordered by the central mountain range running approximately from west to east. The spurs reach the sea to the west at the Etna Bay and to the east at a place not far from the mouth of the Purari River in the Gulf of Papua. This region is intersected by many sluggish, muddy and meandering rivers. In many places the coastal regions consist mainly of marshes, real breeding-grounds for mosquitoes, which can often only be penetrated in the rainy season by boat.

The sago palm and the yield of hunting and fishing are the basis of material life, horticulture, the cultivation of tropical tuberous plants, being of minor importance in the whole of this area. In certain groups, however, horticulture is of primary importance, not only for the food-supply, but for the whole pattern of culture.

Culturally this southern part of the island belongs to the Papuan area, which as a whole must be distinguished from the Indonesian-Melanesian re-

gion of the north and east as well as from the cultures of the central mountains.

Speaking of this Papuan culture area, however, does not imply any cultural homogeneity. The groups, large and small, differing among themselves, are so numerous, and, moreover, the consequences of these differences are still so important, that one may speak, without exaggeration, of a mosaic of Papuan cultures. Nonetheless there are certain common elements which typify these Papuan cultures as such and which enable us to distinguish them from the other culture areas of the island.

Especially noteworthy are the extensive feasts with their often impressive and dramatic scenes, in which masked dancers appear as mythological figures and spirits. Of the western coastal region, the Mimika district, Dr. Pouwer's article, included in this issue, gives a good illustration. For the eastern region the reader's attention is here drawn to the brilliant description given by F. E. WILLIAMS in his work *Drama of Orokaiva*, of a similar feast-cycle in

¹⁾ The photographs were taken by Mr. C. ZWANENBURG, the drawings and maps made by Mr. J. VAN DER POST, both of the Rijksmuseum voor Volkenkunde, Leyden. Photo No. 12 was kindly contributed by Mr. J. J. SPIJKER in Hollandia.

Fig. 1: Style-areas of southern New Guinea, according to data taken from A. A. Gerbrands and R. Linton.
 I: Mimika territory.
 II: Territory of the Asmat Papuans and southern connecting groups (cfr. fig. 2).
 III: Territory of the Marind-anim.
 IV: Territory of the Gulf of Papua.

the village of Orokolo to the east of the mouth of the Purari. Another vivid example is the picture given by Dr. P. Wirz in his book *Die Marind-Anim von Holländisch-Süd-Neuguinea* of the way the stories from mythical, primeval ages were dramatized by these inhabitants of the extreme south of Dutch New Guinea.

Within this large culture area, as regards the forms

and expressions of art, four style areas can be roughly distinguished (fig. 1):

The region of the Mimika culture, namely, the coastal region from the Etna Bay up to the Otokwa River (I):

The region of the semi-nomadic Asmat Papuans, and the groups living south and southeastwards from them. This region stretches from the mid- and

Fig. 3:
HUMAN FIGURE, Western Asmat
region, Wood; height: 112 cm; co-
lours: red and white.

MENSENFIGUUR. Westelijk As-
mat gebied, Hout; hoogte: 112 cm.;
kleuren: rood en wit.

Fig. 4:
HUMAN FIGURE, Western Asmat
region, Wood; height: 65 cm; co-
lours: red, white and black.

MENSENFIGUUR. Westelijk As-
mat gebied, Hout; hoogte: 65 cm.;
kleuren: rood, wit en zwart.

Fig. 5:

BOAT-SHAPED HOLLOWED-OUT BOWL WITH ANTHROPOMORPHIC ORNAMENTATION. Western Aismat region. Wood; length: 69 cm; colours: red and white.
 BOOTVORMIG UITGEHOLD BAKJE MET ANTHROPOMORPHE ORNAMENTATIE. Westelijk Aismat gebied. Hout; lengte: 69 cm.; kleuren: rood en wit.

Fig. 6:

BOWL IN THE SHAPE OF A HUMAN FIGURE. Kaimo, Lower Eilanden river, Aismat region. Wood; length: 90.3 cm; colours: red and white.
 BAKJE IN DE VORM VAN EEN MENSENFIGUUR. Kaimo, Beneden Eilanden rivier, Aismat gebied. Hout; lengte 90.3 cm.; kleuren: rood en wit.

up-river area of the Groot Moeras River to the south and southeast along the coast and through the interior right up to the Digoel River²⁾ (II); The area of the Marind-anim, triangularly shaped and bisected by the Bian River (III); The area around the Gulf of Papua (IV).

We now train our searchlight on the Asmat region and on the neighbouring southern districts. Mainly as a result of the many ethnographical objects sent to the ethnological museums in Holland in the post-war years this region proved to be a primitive art-centre showing a creativity and wealth of forms, which — in New Guinea at least — seems to be equalled only by the world-famous Sepik region.

It must be kept in mind, however, that this area, at least so far as the Dutch part of the island is concerned, was the first district where the intensification of European contacts was accompanied by a great interest in, and appreciation of, the products of the material culture and the art of the inhabitants. Concurrently with the opening-up of this country, in which the old way of life still existed, a more or less systematic collecting of objects occurred. People in Europe had, for various reasons — mainly of aesthetic and artistic nature — learned to appreciate these objects. It is most fortunate for our knowledge of these cultures in general and of the art proceeding from them in particular that this type of more intensive contact did not take place until the present day. The European social scientist, the artist and the art-lover have only just begun to pay due attention to these manifestations. Moreover, the policy of the Administration and the Missions has altered considerably, being now more understanding and open-minded towards Papuan cultures. Until after the war the Europeans maintained only casual contacts with the people living in this region. Before the war only the isolated scientist occasionally penetrated into these districts under cover of a police party, or an enterprising government offi-

Fig.2: Territory of the Asmat Papuans and their Southern Neighbours.

- I: Territory of the Asmat Papuans proper.
- II: Territory of the Auwje Papuans.
- III: Territory of the Jaqai.
- IV: Territory of the Tjidak

cial under similar protection made an excursion from the neighbouring territory. Always, however, the isolated position of the region, the difficulty of access and circulation, and, not least, the fierceness and aggressiveness of the inhabitants proved a strong barrier to European intrusion.

During the war the Asmat region was for the greater part no man's land, lying between the Japanese-occupied Mimika territory and the south coast, which was in Allied hands.

After the war European interest with these people

²⁾ In his work: „De Kunst van Nieuw-Guinea“, The Hague, 1955, the author has already given a brief survey of art in this part of the island.

became more intensive. Particularly the Catholic missionaries and the Government officials penetrated these districts from the Mimika region in the west and the Digoel area in the east. Notably the missionaries J. VERSCHUEREN M.S.C. and later also Dr. J. BOELAARS M.S.C. busied themselves with the study of the culture of the Awjoe on the lower Digoel and of the Jaqai along the lower Mappi and its tributaries. In the west, Father G. ZEGWAARD acquired a considerable knowledge of the language and culture of the Asmat. The results of these investigations are still only partly published, namely in the papers of the Kantoor voor Bevolkingszaken (Bureau of Population Affairs) at Hollandia, Netherlands New Guinea.

In this manner, certain data concerning the Asmat culture and the cultures of the Jaqai and Awjoe were already made available to fellow scientists. These facts, however, illuminate certain aspects of these cultures and do not in the least enable us to form a complete picture of them. At the same time "definite data" with respect to the "art-artist" complex in general, and the function and meaning of certain art forms and ornaments in particular are so far lacking.

However, oral communications from Father G. ZEGWAARD have been very enlightening with regard to certain aspects of Asmat art. It will be subsequently indicated whenever use is made of this material.

Thus in writing this article on the art of the region the author lacked the support of a detailed knowledge of these cultures in general and of certain relevant aspects in particular. However much this is to be regretted it nevertheless seemed justified to proceed already to this tentative publication. For, indeed, why should one not allow those who have learned to appreciate and admire extra-European art for its aesthetic and artistic qualities, to take a glance at this still practically unknown material? Furthermore, this publication, as the subtitle sug-

gests, has the character of a preliminary survey. Besides being literally a "study", the approach will be mainly "impressionistic": it will be based on the observation of a number of three- and two-dimensional art-forms. After analyzing and comparing these an attempt will be made to distinguish certain fundamentals in the art of this style-area²⁾. In this way it may be possible to prepare the foundations for a systematic study. At the same time the article aims at a better understanding of the function and meaning of this art in general and certain of its forms in particular. Finally it would afford the author great satisfaction if his article could induce the colleagues working in this field to publish that part of their material which bears on the issue. Only then, after comparing this material with the collections of the museums in Europe and the Netherlands in particular, more definite conclusions could be reached.

The basic material for this article was taken from the collection of the National Museum of Ethnology in Leyden. This collection consists, for the greater part, of objects which have been in the museum already for several decades. Among them are very valuable items, some of which are of particular interest from a technical point of view, since they are obviously made and ornamented by means of shells and stone tools.

²⁾ These seems to be a fairly close connection between the culture of Mimika and that of the Asmat groups. We also find common features between the art of the Mimika Papuans and that of the Asmat people, viz. the inhabitants of the western Asmat territory. Consequently we may speak of one stylistic area from the Etna Bay to the Digoel river, which can be divided into two sub-areas. (See A. A. GERBRANDS: *Kunststijlen in West Nieuw-Guinea*, 1951; S. KOOTJEMAN: *De Kunst van Nieuw-Guinea*, 1955, p. 110 sqq.). On the other hand, the art of the Asmat Papuans and the neighbouring groups to the South and South-East, not only contains elements but even motifs which are found seldom or not at all in the art of Mimika. It seems therefore preferable to divide them into two different, although related, style-areas.

FIG. VI
 PROW DECORATION. *Amur* 1911. (C. 100). Length
 109 cm. (43 in.). (See also p. 100 and p. 101 for other views.)
 BOOTHEVENVERNIERING. *Amur* 1911. (C. 100). Length
 109 cm. (43 in.). (See also p. 100 and p. 101 for other views.)

Fig. 9:

TOP PART OF A PADDLE HANDLE. Coastal area between Lorentz and Eilanden Rivers, Asmat region. Wood; total length: 280 cm; length of part illustrated: 50 cm; traces of red and white colouring matter.

BOVENEINDE VAN DE STEEL VAN EEN PAGAAL. Kustgebied tussen Lorentz Rivier en Eilanden Rivier, Asmat gebied. Hout; totale lengte: 280 cm., lengte afgebeelde gedeelte: 50 cm.; sporen van rode en witte kleurstof.

Fig. 10:

TOP PART OF A BISJ. Ambotip, Lower Eilanden River, Asmat region. Wood; total length: 325 cm; length of part illustrated: 195 cm; length of projection: 165 cm; colours: red and white.

BOVENEINDE VAN EEN BISJ. Ambotip, Beneden-Eilanden Rivier, Asmat gebied. Hout; totale lengte: 325 cm., lengte afgebeelde gedeelte: 195 cm., lengte uitstekend: 165 cm., kleuren: rood en wit.

The disadvantage of this old collection is its incomplete documentation. Often we have to be satisfied with a few more or less accurately recorded data as to the place where the European traveller acquired the object in question. Thus we know nothing of the function these objects had in that culture. This is quite understandable when we realize that they were acquired by barter, to which one party was driven by an irrepressible craving for iron, and the other by the desire to collect curios. Moreover the language barrier as well as the atmosphere of suspicion and fear which characterized the contact between Europeans and Papuans at that time, obviously made any form of mental contact impossible.

Another very substantial part of this collection was acquired in the years 1953—1954, when the author was in South New Guinea. Although not in a position to visit this region himself, he was fortunate enough to obtain for the Leyden Museum a large number of objects collected by others on the spot. In this connection he wishes to convey his thanks to Mr. CH. J. GRADER, Head of the *Kantoor voor Bevolkingszaken* (Bureau of Population Affairs) in Hollandia, Netherlands New Guinea, who assisted with the transfer of a number of items from the Government of Netherlands New Guinea to the Leyden museum, and at the same time arranged for their transport to Holland; to Mr. M. PALLAMA, stationed in the Mimika region as a government official, who handed over a collection of Asmat objects obtained during inspection tours to Dr. J. POWWER who was also working in this area; to Dr. POWWER himself who forwarded these pieces and moreover acquired further material from some Asmat people living temporarily in the Mimika district; to Mr. J. J. SPIJKER, who as Resident of South New Guinea more than once patrolled this area; to Mr. C. C. VERHEY VAN WIJK who for business reasons stayed there at different periods for months at a stretch; to the missionaries J. VERSCHUEREN

M.S.C. and A. VRIENS M.S.C. who during a patrol through the southern Awjoe region acquired an exceedingly valuable and very well documented collection; to the missionary G. ZEGWAARD M.S.C. who collected many Asmat pieces and was, moreover, so kind as to furnish data on the origin of a great number of hitherto undocumented objects. Information on this recently acquired collection concerning origin is definitely more accurate and reliable as compared with the earlier collected objects. We also know more about their function and meaning. Still most collectors were prevented by the language barrier and lack of time to obtain more detailed data.

When discussing the art of this style area we should begin with the manner in which the human figure has come to be represented, both sculpturally and two-dimensionally. It appears from the study and analysis of the material already known and the objects illustrating this article that we are justified in assuming that in a large part of this region, notably the Asmat territory proper, the human figure is the dominating motif in art. Everywhere the traditional representation of the human figure appears in sculptural form as a statuette, as a utensil (here the hollowed-out body has become a bowl), and finally as a part of the ritual objects and utensils like the huge, richly decorated feast-poles (*birij*) carved out of a tree trunk, the prow decorations, and paddles. In two-dimensional form, it is found in ornaments carved in relief on the front side of the heavy shields, on the surface of the bamboo head-hunting horns, and on the paddle blades. In the openwork carving of the more or less lancet-shaped blades, which are part of the spearshafts, too, the human figure is often recognizable, although sometimes the form is very much conventionalized. Up till now, sculpted human figures are only known from the Asmat region proper, the region bordered roughly by the Eilanden River in the south. As

69950

demonstrated by figs. 3, 4 and 7, besides the rather naturalistic representation of the squatting human figure there exist more or less strongly conventionalized sculptures which remind the European student of the products of our modern sculptors. The human figure first mentioned, squatting with drawn-up knees, bent arms and hands raised to the chin deserves a closer examination and a more careful analysis: this type seems to be a representation of one of the most elementary forms of the three-dimensional art of the Asmat area. This idea is supported by the frequent appearance of these statuettes in museum collections as well as by the fact that the maker of the relief carvings has more or less consciously reproduced these forms. This point will be more fully elaborated when dealing with the two-dimensional forms.

In the human statuette of fig. 7⁴⁾, the body is no more than a thin cylinder on which the navel is indicated as an eye-shaped ornament. Further decorations of the body consist of strings of shallow, bow-shaped incisions which are also found on the cheeks, the neck, and the posterior. Only a rough outline of the face is given, the eyes are merely indicated, the slightly marked nose carries an ornament, and the tongue is visible in the half-open mouth.

Full emphasis, however, is given to the limbs, which determine the characteristic shape of the figure. It seems as though the maker wished to accentuate still more the importance of the arms and legs by carving, in each of them, a strong longitudinal groove on the outside which, in several places, is broken up by transverse or slanting „bridges". Furthermore the same eye-shaped ornament representing the navel also appears on the knee, the elbow, shoulders and feet.

Collectors and museum catalogues describing these figures usually speak of „ancestor statues", a term which is in danger of becoming meaningless by the loose way in which it is often used. Information

given by Father ZEGWAARD shows, however, that in this culture the ancestors occupy an extremely important place in the people's thoughts. In a way they are believed to be present in all sorts of objects of ritual or secular daily use. This explains why names are given to all statuettes, shields, sago-bowls etc. We are therefore fully justified in speaking here of ancestor figures.

From a stylistic point of view, the shape given to the human figure as a utensil is very interesting. Here the hollowed-out body has become a boat-shaped dish in which the sago is served. It can also be used to store the red and white pigments (the red clay and the lime made from burnt shells) used for the painting of objects. In the pictures given here (figs. 5 and 6) the human figure, notably the way the limbs are represented, bears a very great resemblance to the statuette of fig. 7.

In the dish fig. 5 even the typical "bridges" appear in the longitudinal grooves of the limbs. Besides, this object shows a human head at both ends of the body. Perhaps in its construction the idea of the dugout canoe with both its prows decorated in the form of the upper half of the human body may have contributed or even dominated. On these bowls the raised hands are placed on both sides of the head, and not joined under the chin. In fig. 6 which is obviously a representation of a complete human being, the legs do not come together as they do in the prototype. Probably these deviations are largely determined by the functions these objects have as utensils. The aforementioned grooves are carved in the upper and under sides of the limbs and not on the outside as on the statuette. The objects are comparatively flat and, moreover, these decorations, if carved on the sides, would hardly be noticed. Beside the shape of the "human" dish, as shown in fig. 6, other types

⁴⁾ A photograph of this item was also included (no. 22A) in the afore-mentioned book by the author, 1955.

Fig. 11:

MASK. Aiat, Kasteel River, Aimat region. Rattan, touw, leaf strips, wood; height of plaited part: ± 60 cm; colours: red and white.

MASKER. Aiat, Kasteel River, Aimat gebied. Rotan, touw, bladrepn, hout; hoogte van het gevlochten gedeelte: ± 60 cm.; kleuren idem: rood en wit.

Fig. 12: Men of the Eilanden River with their shields.
Mannen van de Eilandenvier met hun schilden.

occur, as for example those in which the body has become a sort of oval bowl. Although a head and limbs are present they are proportionally smaller and less accentuated and seem to be of lesser importance.

Then there are the decorations of the long, narrow dugout canoes, propelled by a crew of ten or twelve men standing in line. In these prow decorations the sculpted human figure also occurs frequently. Sometimes one or more sitting figures with the traditionally long arms and legs constitute the basis of a rather complicated curvilinear composition which gives the impression of openwork carving of an "à jour" character, although as a rule it is too massive and powerful for this. Sometimes the human figure — in bent or stretched position — also appears, together with one or more animal figures. Fig. 8 shows an example of the latter type. This consists of a human figure from which a row of three identical animal figures seems to issue, which the Asmat call *ambirak*. This creature, probably a sort of hermit crab, is considered to be extremely dangerous and repeatedly named as a cause of death⁸). This figure is also met with as part of the ritual boats, the *pramun*, which will be dealt with later.

Another instance where the sculptured human figure occurs is the monumental, ritual object (*bisj*) shaped and carved from a tree with aerial roots⁹). The *bisj* are restricted to the Asmat region proper and are found only, as far as is known up till now, in the coastal villages of the district between the Lorentz and the Eilanden Rivers, and possibly also inland along the Upper Eilanden River.

The bottom end of the *bisj* which is the tree top, is generally fashioned into a short point. Above this point most of the *bisj* known so far display a longitudinal hollow shaped like a dugout canoe.

Then follow two or three human figures, one on top of the other. Fig. 10 shows the upper part of a *bisj* made in the village of Amborip on the lower Eilanden River. On one side of the trunk the wide aerial root has been cut out in such a way as to constitute a salient projecting from between the legs of the top human figure. This salient shows a curvilinear openwork carving of a type that we also find in relief form on the shields. In some *bisj* (excepting the one discussed here) the penis merges into the salient. Its shape reminds one most of a bird's beak with the end pointing upwards. Its extremity is carved into the form of the head of a hornbill as in most of the *bisj* we are acquainted with.

The hornbill occupies an important place in the mythical world of the Asmat people. According to mythology it is the animal which connects this world with the world beyond. It is therefore associated with the dead and as such is often represented in connection with, or even forming part of, the human figure impersonating the dead¹⁰).

This association of the dead with the hornbill is illustrated either by a more or less complete human figure with a bird's head or by the combination of a human being with a bird. Besides, often very intricate compositions appear, consisting of human figures and fairly conventionalized bird beaks. An interesting figure is also the placid and simple representation of a human head with a hornbill's crest as shown in fig. 9.

The dugout-shaped part of the *bisj* which does not, however, occur in every *bisj*, may give a clue to the

⁸) Verbal information by Father ZEGWAARD.

⁹) The data concerning the *bisj*, insofar as they concern the function and significance of these objects are borrowed from the article „Een 'bis'paal uit Spuru. Legende en ritueel op Nieuw-Guinea" by the missionaries G. ZEGWAARD M.S.C. and Dr. J. BOELAARS M.S.C., 1954, pp. 11/12. Verbal communications by Father ZEGWAARD were also gratefully made use of.

meaning of these objects. The *bisj* might be regarded as a boat. In this case, the upper part with the human figure and the beak-like protuberance might represent the prow, developed out of all proportion and exuberantly decorated. This hypothesis is supported by the fact that the *bisj* have a function in certain rituals acts which make a close association between these objects and the boat likely. Thus in the village of Biwar on the lower Eilanden River Father ZEGWAARD saw a *bisj* which had been placed on the ground flanked by its paddles.

Our remarks on the human figure in general also apply to those represented in the *bisj*: they represent the dead whose names they bear.

However, only those people who died in some spectacular way and whose death therefore left an impression may be made the object of the carving of a *bisj*: in this culture in the first place those who were slain during head-hunting raids. In this connection it is possible that the ceremony taking place round the *bisj* which on its scaffolding towers high above the low huts, is definitely war-like in character. It seems to be related with plans and obligations concerning the avenging and placating of these dead.

Although the human figure, whether or not in combination with the hornbill or the *ambirak*, is the dominating motif in this style area, this does not preclude other elements, e.g. the turtle, the praying mantis, and the head of a monster, probably a crocodile.

The latter appears on the slanting beams which are part of the construction of a ceremonial house. In this house the boys who are to be initiated are shut up for months at a stretch²). The beams are straight and for the greater part perfectly round. Only the ends projecting beyond the house are carved, and they sometimes show besides the head of the hornbill this monster or crocodile head with

gaping jaws. It seems likely that it is the representation of the initiation demon, the monster which devours the boys and keeps them in its belly for a long time to return them as men. Moreover, the shape of the feasthouse itself with its high pointed front gable and its gradually sloping profile confirm this supposition.

When the period of isolation is over, the initiation proper of the boys takes place. An important role is played by the ritual object called *uramun*. The *uramun* is shaped entirely like a dugout canoe without a bottom. A number of sculptural representations of people and animals can be seen as it were sitting in this boat and forming part of its sides. There is a turtle in the middle. Seen from this central piece one row of figures faces the prow and the other the stern. Alternately human figures and *ambirak* are represented, both, however, in the same position: the body strongly bent with the "fore-arms" leaning on the gunwales, and the head slightly inclined.

At the ritual ceremony the person to be initiated is seated on the turtle to receive the curved scarifications on his arms and legs³). (These are also visible on the limbs of the various human figures, cfr. fig. 7).

The praying mantis as a motif in Asmat art is met among others as part of a drum. Only the feet are connected with the drum itself while the body, which is disengaged from it, constitutes the drum handle. This animal reappears, this time carved in relief, on the daggers usually made from human thigh bones. The decoration of these objects, however, is not limited to this motif. Some of them, for instance, show an ornamentation covering almost the whole length of the dagger with recurring symmetrical figures. There are others which are not ornamented at all and show a short point and a series of strongly projecting barbs. In all of them, how-

Fig. 13:

SHIELD, *Kaimo*, Lower Ellanden River, Aimat region. Wood; height: 157 cm; colours: red and white.

SCHILD, *Kaimo*, Beneden-Ellanden Rivier, Aimat-gebied. Hout; hoogte: 157 cm.; kleuren: rood en wit.

Fig. 14:

SHIELD, (*Ghoja os gobin*). *Kolia*, Gannu group, southern Awjor region. Wood; height: 112 cm; colours: red, black, yellow, and white.

SCHILD (*Ghoja os gobin*). *Kolia*, Gannu group, Zuidelijk Awjor gebied. Hout; hoogte: 112 cm; kleuren: rood, zwart, geel en wit.

Fig. 15:

SHIELD, Noordwest River, Asmat region. Wood; height: 165 cm; colours (originally): red and white.
 SCHILD, Noordwest Rivier, Asmat gebied. Hout; hoogte: 165 cm.; kleuren (oorspronkelijk): rood en wit.

Fig. 16:

SHIELD, Lorentz River, Asmat region. Wood; height: 157 cm; colours (originally): red and white.
 SCHILD, Lorentz Rivier, Asmat gebied. Hout; hoogte: 157 cm.; kleuren (oorspronkelijk): rood en wit.

Fig. 17:

SHIELD. Western Aima region.
Wood; height: 146 cm; colours: red,
white, and black.

SCHILD. Westelijk Aima gebied.
Hout; hoogte: 146 cm.; kleuren:
rood, wit en zwart.

Fig. 18:

SHIELD. Juma, Lower Noordwest
Rivier, Aima region. Wood; height:
173 cm; colours: red and white.

SCHILD. Juma, Bevelen-Noord-
west Rivier, Aima gebied. Hout;
hoogte: 173 cm.; kleuren: rood en
wit.

Fig. 19:

SHIELD. Ouwes; mouth of the
Eilanden River, Wood; height: 205
cm; colours: red, black, and white.

SCHILD. Ouwes, monding Eilanden
Rivier. Hout; hoogte: 205 cm.;
kleuren: rood, zwart en wit.

Fig. 20:

SHIELD. Dirick, Chorem group,
southern Aujoe region. Wood;
height: 138 cm; colours (originally):
red, black and white.

SCHILD. Dirick, Chorem groep,
Zuidelijk Aujoe gebied. Hout; hoog-
te: 138 cm.; kleuren (oorspronke-
lijk): rood, zwart en wit.

ever, the knob-shaped joint serving as a handle is covered with rope matting which is decorated with grey-coloured seeds and black cassowary feathers.

Within the framework of this study on three-dimensional art we should also mention the masks. A particular type seems important from the aesthetic and artistic as well as from the functional point of view. The masks concerned made of plaited rope cover the head, shoulders, and the upper part of the body, while attached leaf strips envelop almost the whole body of the bearer.

Fig. 11 shows an example of such a mask from the village of Atat on the Kasteel River in the western Asmat region. The frame of the mask consists of a rattan hoop to which the plaited upper part as well as the fringe of leaf strips are attached. Rattan hoops are also used to keep both arm-holes open. Points of interest in the headdress itself are the two aggressive-looking wooden projections whose oval part with the diamond-shaped eye-hole tapers into the conventionalized beak of the hornbill. Thus these objects represent another instance of the combination of man, i.e. the human head, and the hornbill, i.e. the beak. In this case we find the same associations according to which, as mentioned above, a relation exists between the hornbill and the dead. In these masks, as in the figures on the *bijj*, the dead are reproduced insofar as they have held an important position in the community during their lifetime and died in some spectacular way.

A study of the two-dimensional art of these regions should obviously begin with the heavy shields and their relief ornamentations (fig. 12). Almost everywhere they have been and are still being made in large numbers. Moreover, they are generally well represented in museum collections. This is probably due to the fact that these objects are easy to handle, and show a spectacular ornamentation.

We shall start our study of this material with the

shields displaying an ornamentation of a clearly anthropomorphic character. Here the reader is referred to what has already been mentioned before with regard to this art in general, namely that the human form may be considered as the dominating motif.

Shields ornamented in this way are principally if not exclusively found in the western Asmat region. Some examples are given in figs. 15, 16 and 21. Fig. 15 is a shield from the Noordwest River region. It came into the possession of the Leyden museum as early as 1909; fig. 16 shows a shield from the Lorentz River acquired in 1919. Both objects indicate by the comparatively vague distinction between the raised ribs and the cut-away grooves and planes that they were made with simple tools of stone and shell. The shield fig. 21 was part of a collection obtained in 1953 in the Lorentz River region. The sharp angular character of the carved figures betrays the use of iron tools. A closer look at the human form on the front side of fig. 17 permits a fairly certain conclusion as to the sort of image the craftsman must have had in mind. Most probably these images closely resembled those which inspired the wood-carvers who made the figures of the type illustrated in fig. 7. For indeed both the already mentioned sculpted human form and the couple of figures appearing on the relief decoration of the shield in question show the same schematic indication of the head and its features, and of the body, and the same heavy accentuation of the bent limbs. In both cases the arms and legs show the accentuated longitudinal groove interrupted by little "bridges". On the sculpture as well as on the shield the eye-shaped ornaments indicating the navel can be observed. Moreover, the lowermost human figure on this shield moreover displays these eye-shaped decorations on its shoulders. However, on the shield the arms and legs diverge (in contrast with the sculpted form) ending in the scroll-shaped

figures at the edge of the shield while hands and feet are lacking. An exception to this is the top figure which is provided with feet. It may be suggested as a possible explanation of these differences that two artists having in mind the same or similar images arrive at different forms when they materialize these images in the shape of a statue or a two-dimensional figure forming part of a decorated surface of given dimensions.

The more or less crescent-shaped top part of the shield fig. 14 is probably meant to represent a human face. The circular figures possibly indicate the eyes. Moreover, rows of curved incisions are visible which also appear on the faces of the sculpted human figures. The shield fig. 16 shows the human face very clearly. This is also the case with the shield fig. 18 on the upper part of which the eyes and mouth are indicated. Fig. 15 shows almost the same features; less clearly apparent in fig. 21. However, the top part of this shield also suggests, in its general shape, the representation of a human face, while the curved row of small indentations and the two little holes at the sides are possibly meant to represent the teeth and the pierced ear lobes respectively.

Then there are the shields with the top end tapering into a stick. As far as we know the points of these sticks are for the greater part carved into the shape of a human head with features (this is the case in fig. 19, although it is not clearly visible on the photo). Thus we are justified in supposing these shields as a whole to be representations of human beings. It is impossible to determine whether, and to what extent, the belief in the real presence of the dead and their association with ritual objects and utensils — and thus also with the shields — influenced the shape and decoration of these objects. It is, however, certain that both the shape and the decoration are strongly determined by tradition.

This fact as well as the attitude of these people which J. VAN BAAL designates as "nonreflective"⁷⁾ does not support the idea that these Papuans consciously identified the shields with human beings. Moreover, a general judgment with regard to this matter does not seem to be justified; in the whole region concerned the differences between the various types of shields are considerable and at the same time, particularly in the more southern regions, the human figure is hardly, if at all, recognizable in the ornamentation.

Besides, the shields from the Lorentz River area suggesting the human figure in the most direct way also differ from each other. Thus the shield fig. 16 gives as a whole a strong impression of a human form, in the first place by the clearly recognizable representation of the head and features as well as by the carvings in relief reproducing the bent limbs. These are the M-shaped figures on the upper side and the W-shaped figures on the lower side of the shield which can be respectively interpreted as arms and legs. In fig. 15 this is already less clear. The shield fig. 18, also from this district, i.e. the village of Jamasj on the Noordwest River, but betraying southern influence by the symmetrical, set form of its decoration, carries an even slighter suggestion of the human figure. The motif used and repeated here is no longer recognizable as a bent arm or leg since the transverse "bridges" as well as the hands and feet are lacking. The three approximately identical figures, however, each recall the traditional representation of the human figure.

In the same region, i.e. the Lorentz and Noordwest River area, a type of shield is found differing strongly both in shape and ornamentation from those shown in figs. 15, 16, and 17. Contrarily to

⁷⁾ J. VAN BAAL: *Over wegen en drijfveren der religie, een godsdienstoppsychologische studie*. Amsterdam 1947, Cap. VII.

Fig. 21: SHIELD. Inland between the Lorentz and Oetoemboewe Rivers, Aymat region. Wood; height: 137 cm; colours: red and white. Fig. 22: SHIELD. Probably southern Aymat region. Wood; height: 102 cm; only on the background traces of white colouring matter. Fig. 23: SHIELD. Aymat region. Wood; height: 214 cm; colours: red, black and white.

Fig. 21: SCHILD. Binnenland tussen Lorentz Rivier en Oetoemboewe Rivier, Aymat gebied. Hout; hoogte: 137 cm.; kleuren: rood en wit. Fig. 22: SCHILD. Waarschijnlijk Zuidelijk Aymat gebied. Hout; hoogte 102 cm.; alleen op het fond sporen van witte kleurstof. Fig. 23: SCHILD. Aymat gebied. Hout; hoogte: 214 cm.; kleuren: rood, zwart en wit.

Fig. 24 (left):

SHIELD. Womeni, Soea River, Tjitak group. Wood; height: 192 cm; colours: red, black and white.

SCHILD. Womeni, Soea Rivier, Tjitak groep. Hout; hoogte: 192 cm.; kleuren: rood, zwart en wit.

Fig. 25 (right):

SHIELD. Wildeman River, Tjitak group, Wood; height: 196 cm; colours: red, black, and white.

SCHILD. Wildeman Rivier, Tjitak groep. Hout; hoogte: 196 cm.; kleuren: rood, zwart en wit.

the latter which taper off from a broad base, these shields generally have the shape of a heavy board. The decoration is extremely simple. The "horror vacui" which inspired the makers of the shields in figs. 15, 16 and 17 is here altogether lacking. The whole treatment of the front surface consists of a couple of human figures with drawn-up knees and the hands raised to the head, and a few small marginal decorations which have evidently been derived from human figures. Fig. 13 may serve as an example of this type. This object was not acquired in the Lorentz River region but more to the south, in the village of Kaimo on the lower Eilanden River. It is not certain, however, that it was also made here. Possibly it may somehow have been brought hither from the western Asmat region.

There appears to be a striking resemblance between the human figures of this shield type and the "human" bowls figs. 3 and 6. In both cases we see the hollowed-out body, the grooves extending over the whole length of the arms and legs, and the clearly indicated hands and feet. The feet of the shield figures, however, point outwards, while those on the bowls are directed inwards. Obviously this unnatural position is determined by the utilitarian function of these bowls: feet pointing outwards might easily break off. Probably this is why the toes of the statuette fig. 6 are attached to the point sticking out from the under part of the body, thus substantially contributing to the solidity of the object. The same may be observed on the human figure on the pointed stick of the shield which seems almost a smaller copy of fig. 6. Interesting too are the longitudinally cut human figures appearing along the edge of the shield. Here, it seems, the basis is given for a motif often occurring in the more conventionalized forms of this art.

The origin of the shield fig. 23 is not certain. The triple motif of the S-shaped figure and its reflection

placed back to back is essentially identical with the dominating element in fig. 22. This becomes particularly clear if the object is turned upside down. The composition, however, is different, the figures not being interlocked as in fig. 22. Besides, the more intricate character of the ornamentation itself reminds us of the shields of the Lorentz River region. The ornamentation shows a mixture of northern and southern Asmat influences although the basic pattern is typical of the more southern districts. In this pattern the human figure can no longer be immediately recognized. The analogy with fig. 22, however, justifies the assumption of a relationship with anthropomorphic images and figures.

The Asmat territory proper ends south of the Eilanden River. In this country with its many rivers and endless swamps stretching away southwards to the Digoel we know up to the present of three large groups: the Tjitak, the Awjoe, and the Jaquai. The Leyden museum disposes of a fairly comprehensive and reasonably well documented collection of Tjitak and Awjoe objects. The amount of documented Jaquai material, however, is too limited to allow for a study of Jaquai art. The Tjitak shields are long and fairly narrow, tapering into a more or less sharp point at the top. They are thin and as a rule slightly concave. The relief carving on the front side is much shallower than on the real Asmat shields. The shields pictured in figs. 24, 25, and 26 all come from this region. In fig. 24 — a shield from the village of Womeni on the Soea River — the ornamentation clearly shows anthropomorphic elements. Moreover, the little "bridges" have been introduced into the longitudinal grooves of the limbs.

In figs. 25 and 26, shields of which we only know that they were collected in the Tjitak region, the pattern is geometrical in character. Nonetheless this seems to be another instance where the craftsman seems to have been inspired by the human figure

which was materialized as a statuette with the emphasis on the arms and legs with their grooves and little "bridges".

In fig. 26 any relation between the form of the ornamentation and the human figure seems to be lacking. Possibly, however, this pattern may also have originated from an anthropomorphic motif as will appear from the following discussion of the openwork carving of the spear blades.

In the southern Asmat region bordered by the Digoel River the shields we know are heavy boards which are often roughly leaf-shaped. The relief decoration has been obtained by deep carving. The motifs dominating and to a great extent determining the pattern are essentially the same figures which in the northern shields could be interpreted as bent arms and legs. Examples of this type are the shields figs. 14 and 20, the former from the village of Kofia in the Gauni group, the latter from the village of Diriek in the Choreme group. It seems very improbable that the artists, in making and decorating these shields, should have had in mind a conception of arms and legs. Neither are hands and feet represented nor do the characteristic little "bridges" appear. Within the framework of our present-day knowledge of this art and its cultural background it is hazardous indeed to give an explanation of this phenomenon. Nevertheless a factor may be mentioned which may have had some influence; no sculptures have so far been found in these regions. If they are indeed lacking, then the fact that the maker of the shield has not had the opportunity to see human statuettes may explain the fact that he has not used this motif in his carvings.

In fig. 20 the lowermost figure has become a sort of leaf-shaped pattern. From the same region another shield is known which gives the impression of a compound leaf. The ornamentation merely consists

of a succession of such figures, though on the whole somewhat narrower and sharper. Possibly these figures may also be regarded as the result of the further conventionalizing of the forms derived from human limbs.

Fig. 27 shows a shield of an entirely different type also originating from the southern Asmat region. This type shows a mode of ornamentation which almost completely fills up the front surface, and in this respect the type is similar to the broad shields of the northwestern Asmat region. As regards the interplay of figures on the lower part of the shield a comparison seems permitted with the interlocking triangles of fig. 26 as well as with the series of figures on the longitudinal edges of the spear blades (figs. 28 and 29).

The human figure can be clearly recognized in the openwork carving of the above-mentioned blade of a spear made in the Lorentz River region (fig. 28).

Actually the composition consists of two identical figures the top figure of which is standing upside down and sharing as it were its head with the lower one. On the under side of both figures the bent legs have been repeated several times. The interesting figure which has been formed along the edge as a result of the conventionalizing of the limbs has already been mentioned before. However, many of these spear blades seen in museum collections only show these two curving lines and the interlocking triangular figures determined by them.

The two other blades (figs. 29 and 30), forming part of spears from the Oetoemboewe and Lorentz River regions respectively, show an ornamentation in which the craftsman, playing as it were with the same basic elements, arrived at a pattern in which anthropomorphic representations cannot directly be recognized.

The blades of the long paddles used for rowing

Fig. 26 (left):

SHIELD. Wildeman
River, Tjitarak group.
Wood; height: 85 cm.;
colours: red, black,
and white.

SCHILD. Wildeman
Rivier, Tjitarak groep.
Hout; hoogte: 85 cm.;
kleuren: rood, zwart
en wit.

Fig. 27 (right):

SHIELD. Southern
Aujoe region. Wood;
height: 102 cm.; co-
lours (originally):
red, black and white.

SCHILD. Zuidelijk
Aujoe gebied. Hout;
hoogte: 102 cm.; kleu-
ren (oorspronkelijk):
rood, zwart en wit.

Fig. 28:

SPEAR BLADE, Lorentz River, Asmat region. Wood; total length 286 cm; length of part shown here: ± 70 cm; not coloured.

BLAD VAN EEN SPEER, Lorentz Rivier, Asmat gebied, Hout; totale lengte: 286 cm.; lengte van het afgebeelde gedeelte: ± 70 cm.; ongekleurd.

Fig. 29:

SPEAR BLADE, Oetoomboewe River, Asmat region. Wood; total length: 304 cm; length of part shown here: ± 65 cm; not coloured.

BLAD VAN EEN SPEER, Oetoomboewe Rivier, Asmat gebied, Hout; totale lengte: 304 cm.; lengte van het afgebeelde gedeelte: ± 65 cm.; ongekleurd.

Fig. 30:

SPEAR BLADE, Lorentz River, Asmat region. Wood; total length: 242 cm; length of part shown here: ± 70 ; not coloured.

BLAD VAN EEN SPEER, Lorentz Rivier, Asmat gebied, Hout; totale lengte: 242 cm.; lengte van het afgebeelde gedeelte: ± 70 cm.; ongekleurd.

Fig. 31:

PADDLE BLADE. Coastal region between Lorentz and Eilanden Rivers, Asmat region. Wood; total length: 277 cm, length of part shown here 50 cm; not coloured.

BLAD VAN EEN ROEISPAAN. Kustgebied tussen Lorentz Rivier en Eilanden Rivier, Asmat gebied. Hout; totale lengte: 277 cm., lengte van het afgebeelde gedeelte: 50 cm.; ongekleurd.

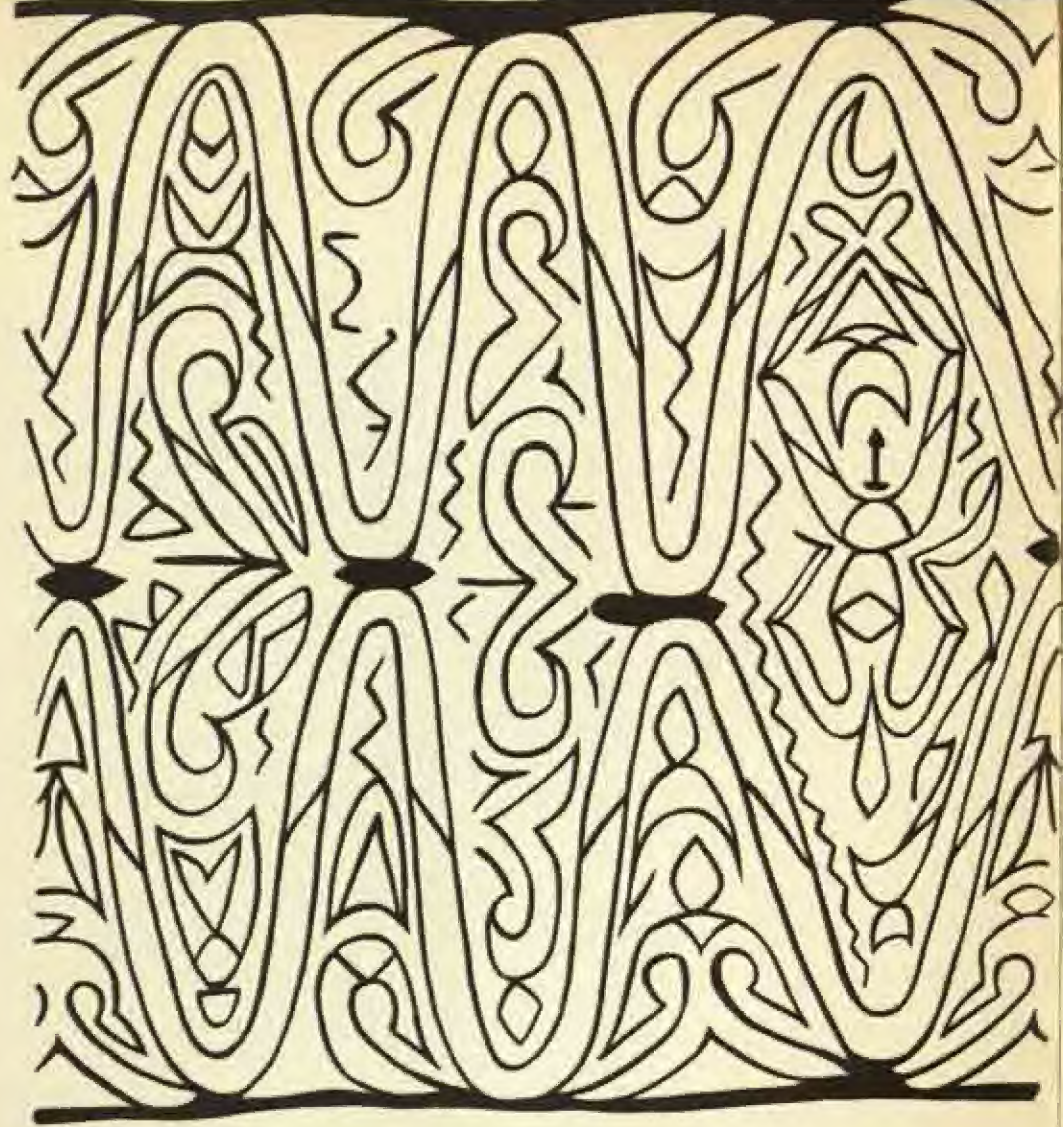

Fig. 32b:

Rubbing of this head-hunting horn. Length of part shown here: 33 cm.

Bewerkte wand van deze snelhoorn. Lengte van het afgebeelde gedeelte: 33 cm.

Fig. 32a:

BAMBOO HEAD-HUNTING HORN. Aïmat region. Length: 47 cm; the background is red. The hole through which the horn is blown is on the other side.

BAMBOE SNELHOORN. Aïmat gebied. Lengte: 47 cm.; het fond is rood gekleurd. Het gat waardoor op de hoorn geblazen wordt is aan de andere kant.

in a standing position often show a carved decoration, obviously relief carving. In its elaborate form it only appears on one side of the blade.

Usually the blade surface has been ornamented only in part. Occasionally, however, the whole surface is decorated, which, e.g., is the case with the object fig. 31, a paddle blade from the coastal district between the Lorentz and the Eilanden Rivers. This ornamentation shows a striking resemblance with the intricate patterns of the shields from the Lorentz River area. The similarity mainly bears on the general form of the composition. In both cases we see the powerful, bent "limbs" curving across the whole surface and determining the shape of the pattern. There are, however, differences in detail. Thus the paddle blade shows on the upper side two hornbill heads placed where the "joints" ought to be. This is not met with on shields.

To end our preliminary study on the art of this style area in general and on the two-dimensional art in particular we should like to discuss the so-called head-hunting horns of the Asmat Papuans. These horns are bamboo tubes open at one end and with a perforated partition at the other. They are blown through this hole. At the other end they usually taper into two projections facing each other. Sometimes the latter obviously represent human legs. The horns are nearly always covered with a relief decoration the carving of which must have made high demands on the technical ability and the creative talent of the craftsman (fig. 32a). Of the latter a good impression can be obtained only after a rubbing has been made on a piece of paper as in fig. 32b.

With regard to the composition as a whole as well as to its component elements a striking resemblance with the ornamentation on the fully decorated shields of the western Asmat region can be observed. Thus the horns also show the strong, placid

curves dividing up the surface while the dominating motif is the human form with its component parts. These horns are used on head-hunting expeditions. A group returning from a hunting raid carries as many horns as heads have been captured. Each successful hunter blows his own horn. At the approach of the warriors, the people in the village can estimate directly from the characteristic pitch of the different horns how many heads are being brought home.

The influence of European administration will undoubtedly put an end to head-hunting. Thus it can be expected that in the near future these hunting horns will cease to be made. Furthermore the import of European tools, utensils, and clothes has already begun, and there is every reason to suppose that with the steadily growing western influence they will find an increasing acceptance. This development will certainly be a menace to Papuan handicraft and art. The process may be illustrated by the example of the Papuan communities in the Mimika area west of the Asmat region. There europeanization began 25 years ago, and nowadays the beautifully decorated wooden sago bowls known from museum collections are extinct. They have given place to iron plates and dishes of western making.

Most probably the continuing christianization of the population will be a factor in the decrease of artistic output to be expected. In the first place this decrease will probably be of a quantitative nature, i.e. certain sorts of objects will no longer be made. Furthermore it is to be expected that the sculptures and the carving which will continue to be made may have a completely different meaning or perhaps no meaning at all.

The great demand for woodcarving on the part of European visitors and travellers may stimulate the production, but given present-day experience it is

unlikely that this will constitute an incentive towards artistic achievement.

Thus the prospects for the art of these Papuan groups standing on the threshold of a new era do not appear too bright. It should be borne in mind, however, that the Roman Catholic mission under whose guidance the gradual spiritual change of these peoples will take place is fully aware of the beauty inherent to this culture. Thus the missionaries will earnestly strive to preserve it although perhaps in different forms. In this way a treasure of artistic creativeness would be saved, the wealth of which could only be hinted at in this article.

BIBLIOGRAPHY

- BAAL, J. VAN: *Over wegen en drijfveren der religie. Een godsdienstpsychologische studie*. Amsterdam, 1947.
- BRAUNHOLTZ, H. J.: *Carved shields and spears from Dutch New Guinea*. The British Museum Quarterly, 8 (1933—1934), p. 153.
- BRAUNHOLTZ, H. J.: *Note on a special exhibition of ethnographical objects from New Guinea and Indonesia collected by Lord Moyne, P.C., D.S.O.* Man, 36 (1936), No. 121, p. 95—96.
- BRAUNHOLTZ, H. J.: *Ethnographical collection from New Guinea*. British Museum Quarterly, II (1937), p. 163.
- FISCHER, H. W.: *Ethnographica aus Süd- und Südwest-New-Guinea*. Nova Guinea. Uitkomsten der Nieuw-Guinea-expedities, dl. VII, p. 37—145. Leyden, 1923.
- Führer durch das Museum für Völkerkunde Basel, New Guinea*, Basle, 1930.
- GERBRANDS, A. A.: *Kunststijlen in West Nieuw-Guinea*. Tijdschrift „Indonesië“, 4 (1930—1931), p. 251—283.
- GERBRANDS, A. A.: *Nieuw-Guinea, kunst*; in Encyclopaedie Winkler Prins.
- KOOIJMAN, S.: *De Kunst van Nieuw-Guinea*. 's-Gravenhage, 1955.
- KOOIJMAN, S.: *Kunst van Nieuw-Guinea*; in Oosthoek's Encyclopaedie.
- MEUWESSE, C. en VERSCHUUREN, J.: *Patrouilleverslag naar de Aruwau (Kampongrivier) en omgeving van 23 October—18 November 1948*. Tijdschrift „Nieuw Guinea“, 10e jaargang (1949—1950), p. 141—154; 197—199; 235—240; 11e jaargang (1950—1951), p. 34—40; 76—80.
- MEUWESSE, C. en VERSCHUUREN, J.: *Verslag van een tocht naar de Koningin Julianarivier en het gebied ten Zuid-Oosten daarvan van 3—18 September 1948 (met een schetskaart 1 : 500.000)*. Tijdschrift „Nieuw Guinea“, 10e jaargang (1949—1950), p. 64—67; 109—115.
- POUWER, J.: *Enkele aspecten van de Mimika-cultuur (Nederlands Zuidwest Nieuw Guinea)*. 's-Gravenhage, 1955.
- VERSCHUUREN, J. en MEUWESSE, C.: *Nieuw-Guinea, nu naam is wildernis*. Bussum, 1950.
- VERSCHUUREN, J. en VRIENS, A.: *Rapport over de patrouille naar het Edera (Vanega gebied)*. Tijdschrift „Nieuw Guinea“, 12e jaargang (1951—1952), p. 93—101; 148—149; 185—192; 227—236.
- WALKABOUT: *A journey in lands between the Pacific and Indian Oceans by Lord Moyne*. London and Toronto, 1936.
- WIETZ, P.: *Die Ornamentik und insbesondere die Darstellung menschlicher Formen in der Kunst von holländisch-New-Guinea*. Tijdschrift Indische taal-, land- en volkenkunde, 60 (1921), p. 115—132.
- ZEGWAARD, G. en BOELAARS, J.: *Een „bit“-paal uit Sjurn. Legende en ritueel op Nieuw Guinea*. Nederlandsch Nieuw-Guinea 2e jaargang, No. 1 (1954), p. 11—12.
- De Zuidwest Nieuw-Guinea Expeditie 1904—1905*. Leiden, 1908.

Illustrations		Rijksmuseum voor Volkenkunde, Leyden; Catalogue No.:	
Fig. 1:	• • • • •	2468-36	
„ 4:	• • • • •	3070-9	
„ 5:	• • • • •	3070-2	
„ 6:	• • • • •	3070-272	
„ 7:	• • • • •	3070-13	
„ 8:	• • • • •	3070-299	
„ 9:	• • • • •	3070-613	
„ 10:	• • • • •	3242-1	
„ 11:	• • • • •	3070-212	
„ 12:	• • • • •	—	
„ 13:	• • • • •	3070-245	
„ 14:	• • • • •	3070-164	
„ 15:	• • • • •	1698-113	
„ 16:	• • • • •	1971-976	
„ 17:	• • • • •	3070-242	
„ 18:	• • • • •	3070-44	
„ 19:	• • • • •	3070-230	
„ 20:	• • • • •	3070-80	
„ 21:	• • • • •	3070-301	
„ 22:	• • • • •	3070-75	
„ 23:	• • • • •	2421-1	
„ 24:	• • • • •	S-1	
„ 25:	• • • • •	3070-497	
„ 26:	• • • • •	3070-333	
„ 27:	• • • • •	1971-639	
„ 28:	• • • • •	1698-92	
„ 29:	• • • • •	2412-110	
„ 30:	• • • • •	1843-476	
„ 31:	• • • • •	3070-620	
„ 32:	• • • • •	3070-226	

A MASQUERADE IN MIMIKA

BY DR. J. POWER, Government Ethnologist, Hollandia, Netherlands New Guinea

The Author of this article has published an extensive work on this subject: "Enkele aspecten van de Mimika-Cultuur", The Hague, Landsdrukkerij, 1955.

In August 1951 Dr J. van Baal, then Head of the Kantoor voor Bevolkingszaken (Bureau of Population Affairs) of the Government of Netherlands New Guinea, now Governor of this Territory, entrusted the author, shortly after his appointment as Government anthropologist, with investigations in the region of Mimika.

They were to bear mainly on the social structure, but to include all other cultural aspects, as well as the changes brought about by western influence. These activities were carried out during a period of approximately two years.

The boundaries of the almost completely homogeneous Mimika culture are constituted by the Otakwa river to the East and the Etna Bay to the West. The Netherlands Administration was set up in Mimika in 1926, the Roman Catholic Mission in 1927. Practically the whole of the native population were baptized. The name for this territory was derived from the fact that the Administration first settled near the Mimika river; there is no native denomination for this region.

The lowlands stretching in north-western - south-easterly direction represent a typical swamp territory intersected by numerous bog- and mountain streams. The landscape is subject to constant modi-

fications owing to strong ocean currents, the tidal waves, and the rivers which when swollen destroy everything on their way.

Many settlements along the river have had to be moved time and again owing to these changes. The region is thinly populated. Along a coast line of 200 kms. a population of approximately 8600 inhabitants is distributed over 31 villages.

The daily life of the Mimika population consisted, and mostly still consists, in plying to and fro between the sago region along the upper reaches of the river and the fishing grounds of the lower river and the funnel-shaped river mouth. Food production formed part of a cycle of feasts of varying importance and was stimulated by them. This traditional rhythm of life has now been disrupted, since the Administration, the Mission, trade and education all promote the centralization of population in one place: the village.

Food production as a whole probably decreased, although there is no question of permanent shortage or famine.

Work is now concerned more directly with food production, the feast-cycle having been disrupted, and the interference of foreigners having created a great demand for clothing, tools and cooking

Fig. 1.
(Drawing by Henk H. Posters)

utensils. Nowadays work must also be done on behalf of the village, the school, the church, and for the payment of taxes.

As in most primitive communities of limited proportions, kinship and affinity are among the principal integrating cultural factors. In genealogical matters greater stress is laid on horizontal than on vertical relationships. The age criterion is of outstanding importance in the entire social structure. The political structure is fairly loose. A striking feature is the marked difference in status between kinsfolk and affines which is also clearly expressed in the terminology. The husbands of sisters and daughters, in particular, have a very important function bound up with the possession of prestige in economic, social, and religious matters. They occupy a position inferior to that of their wives' relations and have to render various services to the latter, both before and after the wedding. Relations with these affines are characterized by a blend of familiarity and reserve expressed in a mutual taboo concerning the use of the personal name and a mutual joking relationship.

The many festivities and ceremonies still constitute a focus of interest for old and young and are even now known in every detail to many of the older people. The ritual itself is extremely fascinating. Moreover, the performance of these ceremonies gives the investigator a chance to study the functioning of social life at its highest point. Some of these traditional festivities are still being celebrated today with great enthusiasm. We shall now describe one of these which we were able to observe very closely.

It is part of the ceremonial and ritual closely connected with the death of a member of the community, and is called *Mbii-kawané*, i.e. literally "spirit-platform". With this ritual, enthusiastic tribute is paid to recently deceased individuals of some importance, in order to ensure that their spirits may retire satisfied and content to the abode of ghosts, far away in the mountains. The dead are represented by masked men. This particular festivity was celebrated in the "collective village" (conglomerate of villages) of Kaokonao, the administrative centre of the Mimika region. The four vil-

Fig. 2.
(Drawing by Henk H. Peeters)

lages which make up this collective village, with a total of approximately 500 inhabitants, enacted this ceremony two by two, separately and simultaneously. In both cases two dead men were represented on the stage.

Which were the determining factors for the choice of these dead? In the first place their personal qualities. The first had been a leader in warfare, a man of great authority and, besides, an excellent singer. The second had been the owner of a fairly extensive garden area, the produce of which had benefited many of his fellow-villagers. The third had been very popular as village headman, while the fourth, who had died only a few months ago, was known as a clever huntsman. In the second place, all these men belonged to comparatively numerous and influential groups in their respective villages. It is interesting to note in this connection that the donors of the feast are the group leaders, and not the closest relatives of the deceased. Thirdly this festival offered a welcome opportunity for a final settlement concerning the so far insufficiently compensated services rendered by the husbands of sisters and daughters to the deceased and their relatives during their illness and funeral. Thus the spirits of the dead will be able to leave the land of the living unburdened by debts.

Obviously personal, family and group considerations all play their part in the choice of the persons to be honoured.

Let us now repair to the scene of the festivity. On the morning of the 4th of January 1954, a number of young men are busy setting up under the supervision of several older men in Mikewia and in Mimika, — the leading villages with the greatest number of inhabitants — the platforms which give the festival its name. According to native informants all these youths should be husbands of daughters (either in actual or classificatory sense) of the dead men, but in actual fact all the young men in the village

contribute to the erection of the platforms, regardless of their degree of relationship to the deceased. These platforms resemble a very wide diving-board, slanting upwards, its lower side reaching to the ground or slightly above it. Both platforms are built on the edge of the open ground behind the village and in front of the tidal forest. At high tide this plot of ground is flooded. The front of the platforms faces the village (see sketches). Before them, on either side, in both villages long poles have been planted, decorated with white feathers and used also on the occasion of other festivities, the so-called *pokai*. At the highest point, to the right when facing the platform, we see at Mikewia a large piece of cloth, floating in the air, at Mimika a Dutch tri-colour flown from a flagstaff. At Mikewia a protruding stick to the left at the back supports a hunting trophy: a bleached pig's skull, while to the left in front a pail of water is hanging from another protruding stick for the benefit of the dancing — and thus presumably thirsty — women. So pleasure and profit are combined. Each side of the platform is decorated with low-hanging fringes made from young sago-leaves. In front (to the left in Mikewia, to the right in Mimika) a temporary lean-to has been erected for the guild of the singers and drummers.

Towards noon the singers gather, and occasional sounds of drumming are heard. In the course of the afternoon a large group of women climbs onto the platform, not "en groupe", but one at a time. As soon as the drums start throbbing they execute dance-steps on the spot, breaking off abruptly whenever the drums fall silent. This dancing gives the impression of being performed in an intensely dutiful spirit. It is, in any case, a very serious business. Some of the women dance down below on the ground beside the step of the platform. In Mikewia these are respectively the widow of Watijunta (W.), the first of the dead men, and at the same

Plate I:

Mask from the village of Mioko on the Kamora River (Mimika territory). The maximum length of the "face" (measured along the nose) is 90 cms. The mask is made of plaited cord, the cylindrical "arm-pieces" of plaited rattan. The colours are white and reddish-brown.

Masker afkomstig uit het dorp Mioko aan de Kamora Rivier (Mimika gebied). De grootste lengte van het eigenlijke „gezicht“ (langs de neus gemeten) is 90 cm. Dit masker is van touw gevlochten, de cilindervormige „armstukken“ zijn van gevlochten rotan. De kleuren zijn wit en roodbruin.

Plate II:

Bitoro from the village of Mikewia, Mimika territory. Wood; length of wing (measured horizontally): 2.50 mts.; colours: red, white and black.

Bitoro van het dorp Mikewia, Mimika gebied. Hout; lengte 7.70 m.; lengte vleugel (horizontaal gemeten): 2.50 m.; kleuren: rood, wit en zwart.

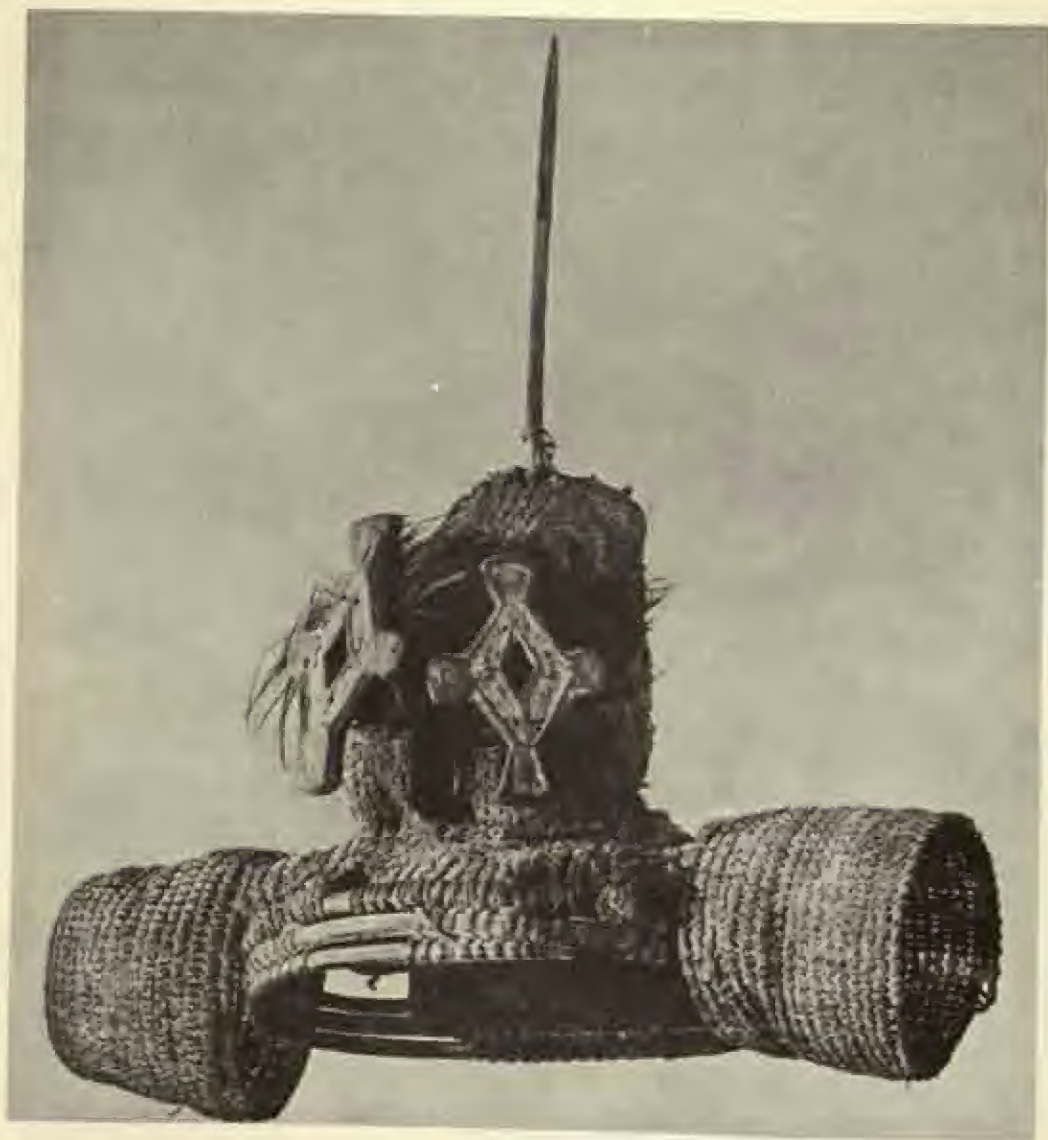

Plate III:

Mask from the village of Waontripi in the Koperapoka district (Mimika territory). The height is 45 cm.; the diameter of the "shoulder-hoop" is \pm 43 cm.; Material: cord (the mask proper), rattan (the "shoulder-hoop" and "arm-pieces"), wood (the "eye-slaps"). Behind the "eye-slaps" there is an ornament of cassowary feathers. Colours: off-white and reddish-brown.

Masker afkomstig uit het dorp Waontripi uit de Koperapoka streek (Mimika gebied). De hoogte is 45 cm.; de diameter van de „schoudererring“ is \pm 43 cm.; materiaal: touw (het eigenlijke masker), rotan (de „schoudererring“ en de „armstukken“), hout (de „oogkleppen“). Achter de „oogkleppen“ een versiering van casuariveren. Kleuren: zuil-wit en roodbruin.

time the sister of Turumuuta (T.), the second, with her daughter and T.'s widow. A daughter of W.'s sister is standing to the front on the platform. The closest relatives are thus singled out by the place they occupy and further by their being smeared from top to toe with clay in token of mourning. Moreover, their dancing is far more energetic than that of the other women less closely related to the deceased. At Mikewia, our main observation post, there is a female affine of one of the two dead men on the platform who represents an interesting exception to the rule that only relatives may mourn for the departed. She had two possible roles to choose from: she could go to the village of Mimika to dance for and lament over a matrilineal relative of her own generation who was being honoured there. Her husband in his part of affine assisted at the time at this man's funeral and now plays the role of masked representative of the deceased. He is consequently unable to fulfill his obligations at Mikewia as sister's son to one of the Mikewia dead. He therefore requests his wife to represent him at Mikewia. This is the second part she can assume, and she chooses this one.

There are also female relatives who do not join in the dancing but participate in the mourning later on. They make it appear as if their knees were too stiff for dancing, but the truth is that either they are afraid of making fools of themselves because of their poor dancing, or they come from some other place and dare not show off their skill in a "strange" village; this would be considered presumptuous, for the ingroup-consciousness is strongly developed in Mimika.

Towards five o'clock, a growing tension makes itself felt among the public. Soon the first couple of masked performers emerges from the edge of the tidal forest. Long fringes made from young leaves are fastened to the ratan hoop of their mask, entirely covering the lower part of their bodies. The arms, however, are left completely free. The long

pointed chin of the mask is held tied up by a fibre. The spirits wildly toss their fringes up into the air, wave their arms, and totter about like drunkards. They are careful, though, in crossing the slippery ground where a few planks have been laid, not to lose face by landing in the mud. The eye-slits of their masks are very small, and it is obviously no easy matter for the performers to keep moving in the right direction. They surround themselves with a cloud of powdered lime from a bamboo tube. The village headman, capering and dancing on the edge of the open space, advances a short distance to meet the spirits and reciprocates their throwing of lime dust, under the ceaseless yells of the audience. The older men shout and caper about in order to make the coming of the spirits as terrifying as possible. The village headman loudly calls out the names of the two culture heroes who are supposed to have caused a migration by their violent behaviour and to whom the origins of this masquerade are ascribed. For the children these two heroes play the part of bogey-men. There is an undertone of fear in their laughter and shouting, and they run away at the approach of the spirits. The girls of the Kaokonao boarding school are having a particularly good time. Youths only laugh surreptitiously and refrain, like the girls, from the bombastic attitude adopted by the elder men and women. In the midst of all this to-do, the village headman of Mikewia sees the chance of turning, with a swift, surreptitious motion, the beautifully worked front of a ceremonial shield, mainly in use at another festival connected with the dead, towards the public in order to dazzle onlookers with its lovely carvings.

When the two spirits prepare to climb on to the platform, the women, still furiously dancing, leave it via the front. The deceased's three nearest relatives, who had already been dancing for some time beside the step of the platform, now spin around the spirits in Papuan pirouettes in a paroxysm of

emotion, with outstretched arms, waving their hands, showing off their deep affection, yet never touching them. They sing a lament, hailing their departed relatives by the customary kinship terms of address for husband, elder brother and maternal uncle.

With the help of a few young men, the spirits rather laboriously clamber on to the platform and sit down on either side of its topmost part, their legs dangling over the edge. Immediately the men and women standing in front of the platform take hold of their legs, their thighs, their feet and backs and rub them, tug and pull at them, as they are wont to do in a paroxysm of grief with the mortal remains of a dead relative. They weep passionately and ceaselessly, call the dead by the kinship names of address by which they were designated during their lifetime; tears trickle down the mourners' cheeks. Suddenly one of the spirits jumps to his feet. The women draw back, and some of the men now come to the fore, headed by the two donors of the feast. They address W. and T., or rather their impersonators, facing them to the left and right of the platform. The younger people standing on it behind the masked figures now present a complete sugar cane plant to the spirit of T., while the shaft of a pig-spear (the iron head has been removed by way of precaution) is slipped into the hand of W.'s spirit. Both performers brandish their attributes rather clumsily; a pantomime meant to demonstrate their proficiencies during their lifetime. According to our informants they even challenge the onlookers: "Which of you living men is as good at gardening or pig-hunting as I used to be?" The village headman, one of the donors of the festival, first answers the challenge by saying in a high, strongly vibrating voice, half-way between sing-song and recitative: "Elder brother, you have stuck a great number of pigs, and you there, you brought us a great amount of sugar cane and bananas; but I know all the tricks

myself. Elder brother, during your lifetime, you caught a lot of fish for us, but nevertheless I do not want now. I know all the tricks myself. Every day, I eat sago with fish (which is in fact not always the case). You are dead, but we still have plenty of sago and fish." In other words: we greatly appreciate your proficiencies, but you are not indispensable. There is no need for you to remain with us since we can manage without you.

The same sort of speech is also customary on the occasion of the erecting of the spirit-pole (*mbitòrò*) during the nose-piercing festival.

The village headman now leaps onto the platform, throws lime over his "elder brother" T.'s mask and treats him to a rather brutal embrace. He mourns over the death of his "elder brother" and expresses his grief by beating on the mask with his hand: "Why did you die? Remain with us."

This rough behaviour is the expression of strong feelings of grief, either genuine or feigned. This was explicitly stated by our informants, when we voiced the suspicion that it was due to a hostile attitude. The throwing of lime is also an expression of strong emotions, and, in this case, not an act of aggression. It can be the expression of friendly as well as of hostile intentions; it all depends on the context.

A short time later, one of the other donors of the feast rather brusquely snatches the sugar cane from his "elder brother" and waves it about in order to show that he is not a bad gardener himself. The second donor speaks to W. in approximately the same vein and takes his spear-shaft from him. Other men join in the game: the most famous gardeners and pig-hunters in the village. The kinship with the two dead men is irrelevant in this connection. Now the spirit of W. changes his attribute. He displays to the onlookers a drum and clumsily beats it a few times. This is followed by a reply in the same spirit as above: the members of the drummers' "guild" all take over the drum from W. in turns. One of

them is the husband of a daughter of one of the deceased's sisters: conclusive proof that affinal relationship is immaterial, otherwise no singer would have dared to snatch away a drum from the spirit of one of his wife's relatives. The role played is thus kept strictly separate from any other possible parts. During intervals, the performers are embraced by their relatives, or rather by those of the men they are impersonating.

At a given moment, someone whispers in an aside to the spirits (inaudibly for the public): "*Hari-ja*, it is enough". The masked men then face about and return to the forest at a jog-trot, attended by a number of the younger people. They cross the open space to the accompaniment of shouts and shrieks, loud wailing and a great hullabaloo. There they are secretly divested of their disguise, and their masks are donned by two other performers, younger men who have been closely watching their predecessors' acting from behind the trees. They in their turn step onto the platform, and the scene described above is repeated until the spirits have enacted their part five times. Their performance is not always quite up to the mark. One of them, for instance, has to be prompted by whispers because he is slow in taking over the appropriate attributes. He may be blinded by the perspiration caused by the tight-fitting mask. One of them secretly confessed after the ritual that he was infinitely relieved to be rid of his mask, as he had feared it might choke him. All mask-bearers are without exception husbands of sisters or daughters of the dead who are being honoured. It would be contrary to the signification attached to kinship if relations of the deceased should frighten his next-of-kin with a masquerade. The sequence of performers is settled between them, decisive factors being age and previous experience of this kind of play. Daring also figures prominently in this connection. Thus the third impersonator of W. is younger than the fourth, because the latter wished to watch proceedings before joining in. The last

couple must have a certain proficiency, as they move into the village, and it is a characteristic feature that the last performer selected to impersonate T. is a violent, very unbalanced and somewhat dreaded comic from Mikewia, a man very fond of putting himself forward in daily life. He thus confided to us before the festivity that he meant to keep his armlet on during the performance in order to give the initiated a clue to his identity — but we never saw any armlet! Actually all husbands of sisters and daughters, both in the real and classificatory sense, are supposed to act as impersonators, but time is too short to allow for it.

Let us now look about in the village of Mimika. The widow of the village headman who is being commemorated is wearing a magnificent headdress of bird-of-paradise feathers which used to be her husband's in his function of leading singer, thus reminding the audience of his great musical talent. Dancing on the platform beside her is the widow of the great huntsman who is being honoured on this day. She is wearing a widow's dress, a striking part of which is the "nun's cap".

In the course of the performance by the masked figures a harpoon spear is taken from the impersonator of the deceased huntsman by the best hunters in the village. His widow, his sister and her daughter are wailing loudly in front of the platform. The sister even climbs up onto the platform, falls on her knees weeping noisily and pulls and tugs at "her brother's" fringes. The widow walks back and forth, loudly wailing and singing with a sago bowl in her hand which she holds out towards "her husband" in token of affection. One of her small children definitely seems to be under the impression that "father" has come back. His little body is shaking with excitement, and he incessantly calls out *ndiki-ee*, i.e. "father": "Father, please come, please stay here". When father (the masked man) leaves the platform, the child runs to the back of the plat-

form, colliding with everybody, weeping and moaning, distracted with grief, and keeps circling around father, without, however, touching him.

When the two spirits have made their last appearance on the platform, they leave it via the front and jog away a certain distance in the direction of the houses. They then sit down on the ground at some distance from each other. The display of mourning, whether genuine or feigned, now takes on an almost hysterical character. A dense throng gathers around the spirits. The dead hunter's sister slumps against the shoulders of his impersonator and moves her body up and down against his back, singing and wailing as if mourning beside a corpse, when it is customary to sit or lie down on the body. The hunter's foster-mother, i.e. his mother's younger sister, is seated on the ground before him and ceaselessly moves some leaves back and forth in front of her "son" 's eyes. These leaves are considered as tokens of mourning. The widow keeps circling around "her husband". After a time the spirits get up and leave the village at a jog-trot on their own initiative. They are not driven away. Meanwhile darkness has almost set in. The singers and drummers, headed by a man carrying a Dutch flag (sic) walk in a wide-spread line behind the masked men, at some distance from them, followed by an unruly throng of men, women and youths. Some of the singers get caught in the crowd, and soon after, the cortege has turned into a milling crowd. Shortly after the last houses have been passed, the spirits disappear into the woods to the right of the path. One of them seems in danger of falling. Helpers, rushing to the rescue with alacrity, manage to hold him on his feet: *du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas*. Particularly in the case of the younger performers with their violent gestures, the ludicrous is apt to predominate.

On the way back one of our informants told us enthusiastically, of his own accord: "Now the dead are satisfied. Now we can go everywhere, into the

woods and up the river, without fear of being (made) sick. We have honoured the dead. We also feel contented and cheerful. Now we can let the dead rest".

In the course of the evening, the masked relatives pay "smart-money" to the relations of the dead they have impersonated. They have stirred up violent emotions in these peoples' souls and must alleviate their sorrow by their gifts, consisting of an axe, a shirt, a knife, a tin plate, a fishing-spear etc. While purely by reason of their status as affines they have had to indulge in violent exertions, they are moreover compelled to contribute presents. They are, however, rewarded for their trouble by the dead man's relatives with large portions of ready-cooked food. A generous ration of this is delivered at their home already before the performance, and in the evening the relatives of the deceased visit them with dishes of sago-mush and other foodstuffs.

For a long time after the termination of the ritual, men and women weep beside the blazing fires in front of their houses. Affinal relatives are not allowed to mourn or utter laments in public: that would savour of hypocrisy: "Why, the departed are not their people (relatives)."

A retrospective view of the ritual aspect of these events immediately raises the question: "Is all this merely a game, or rather a farce, or does it also possess a deeper significance?" We put this question, in a more concrete wording, of course, to some of our older informants. They favoured both these views. It was both a serious matter and a game. On the one hand, the men heartily enjoy the chance of scaring the women, who play such a predominant part in daily life, and asserting themselves once in a while. When asked: "But don't the women realize that these spirits are just dressed-up villagers?" some of them pathetically declare that the women are completely ignorant of this. Others smile

and keep silent. In any case, they all admit that the older women are definitely "in the know". We cannot help feeling that the women counter the men's game with a game of their own, that of feigned unsuspectingness. This counter-play is enacted by the women with a zest corresponding to their age. The older they are, the more they can afford to let themselves go. In this ritual the older women make an almost hysterical impression on the western observer, and even the middle-aged women can mourn copiously and impressively. Some of the younger women indulge in furtive giggles, but the majority keep silent and remain in the background. On the other hand, we should not be justified in considering the whole proceedings as a mere farce. The population sees the whole performance against the background of the invisible, but nonetheless very real presence of the spirits of the dead. We can here call to mind the spontaneous remark of one of our informants, that now it was once more possible to walk and talk wherever they pleased, because the spirits had been appeased. In this connection we are also reminded of another ritual enacted beside the grave of a man recently dead. A human being, acting and dancing in the guise of a spirit consequently entices the spirits of the departed and his companions in the life beyond. By means of a dexterous and swift manoeuvre he succeeds in trapping the spirits and driving them away with the help of his fellow-villagers lying in ambush nearby. The omnipresence of the spirits is a fact reckoned with by old and young in the course of daily life. Access to the house is not barred at night merely to ward off mosquitoes, but also in order to fend off spirits. The "sunset-song" expressed this clearly: *"The sun dropping beneath the water is covered with mats. Thus darkness falls, and spirits draw nearer."*

We should, however, definitely guard against the notion that so-called primitive people live in constant fear of spirits. Daily life in Mimika proceeds cheerfully enough. One merely takes necessary pre-

cautions, in the same manner as we endeavour, for instance, to protect ourselves against traffic accidents.

One particular event which preceded the celebration of the Mikewia festival gives a clear picture of the fear the women feel toward everything connected with ritual. The makers of one of the masks (*mbii-kao*, i.e. spirit-wrappings) had concealed it under some mats in their house. A woman accidentally removed the mats and was terrified at the sight of the mask. There was utter dismay both among men and women. Instantly the men decreed a food-taboo for the woman in question in order to prevent her being taken ill or even dying.

Their attitude towards the dead represented on the stage is a complicated one. On the one hand they pull his leg, make fun of him, wrest his attributes from him; on the other he is made the object of a passionate or passionately feigned display of mourning. We have already seen that the rough behaviour observed on these occasions in no way derives from an aggressive attitude. The dead body of a relative is dealt with in the same way. It is the painful anticlimax to the climax of stark immobility that sets in after death. Besides, the spirits are not driven away, they leave the platform and the village entirely of their own accord. Thus the attitude towards the deceased who are being commemorated is a strange blend of farce, showing-off before the women, fear and reverence. An interesting point is the projection onto the sacral conceptions of an important factor in daily life: the principle of reciprocity. According to the native line of thought, the spirit of the deceased can gladly proceed to the abode of the dead after the consummation of the ritual, because he has fulfilled all his obligations towards his affines, who have always stood by him. He has no more "debts" to discharge. The reciprocity motif is so vividly realized that in earlier times the *mbiikawanè* rite was performed even on behalf

of dogs who had acquired a considerable reputation in pig-hunting, and brought great material profits to their masters. On these occasions, husbands of the sisters and daughters of the dog's owner acted as representatives of the dog; the usual masks were worn, *not* dogs' masks.

This display of mourning is highly traditional; still, it is quite a job for the alien onlooker to make out how much genuine grief is concealed beneath the layer of conventional formalities. We watched a widow taking part in these ceremonies whom we knew to have had a genuine comradeship with her recently deceased husband. We asked her, in a quiet moment, whether she were weeping for her husband's death. She shook her head with great determination: "She was only lamenting in the prescribed fashion for her classificatory brother W." But who could tell whether in so doing she was not also giving vent to violent personal grief for the death of the husband to whom she had been so deeply attached? Identical actions carried out by different people may have different meanings.

From the point of view of social structure, the most striking feature is the sharp discrimination between the functions of relatives and affines, which is typical of Mimika culture as a whole. During the ritual described above, the husbands of the sisters and daughters of the dead to be honoured are called upon to play a part inconsistent with the standards an affine has to conform to: the stirring up of violent emotions, terror, grief and mourning. We need only confront this function with that of the

husbands of sisters and daughters during the Mimikan nose-piercing (coming-of-age) festivity, when they have to perform the painful operation of perforating the nasal septum on their wife's actual or classificatory brother. There is no lack of reaction on the part of the initiate's relatives. They assault the "cruel man" with the trunks of banana trees and belabour him mercilessly. During the pig festival, this category of affines must take upon themselves the unattractive task of slaughtering the pig born and bred in the family and grown very dear to its owners. On this occasion the owner and his family even attack the "murderers" with cleavers and smouldering wood, taking great care, however, not to inflict any serious bodily injuries. In the light of these facts it seems understandable that the masked affines should have to pay "smart-money".

The masks were made by an old man, with the help of his apprentices. They were not paid for their services in goods, but were given ready-cooked food. The masks are now lying safely stowed away under mats in the loft of one of the owners' house. The degree of identification of the mask with the man it is traditionally supposed to represent (no portrait art) is evident from the fact that a man once showed us a mask, furtively and proudly, saying: "This is my (dead) elder brother."

In the far eastern part of Mimika another type of mask is in use, chinless, and with large eye-slits with wooden flaps. This mask was introduced during our stay in Mimika into a village west of Kaokonao in West Mimika by a native of East Mimika.

Illustrations:

Plate I	2973-1
" II	3070-1
" III	3070-2

Rijksmuseum voor Volkenkunde,
Leyden; Catalogue No.:

THE ROCKPAINTINGS OF THE MAC CLUER BAY

(WESTERN NEW GUINEA)

BY Dr. J. RÖDER, Coblenz

The author was a member of the Leo Frobenius Expedition of the Forschungsinstitut für Kulturmorphologie (today Frobenius Institute of the Johann Wolfgang Goethe University in Frankfurt a. M.). Together with his colleague, the painter A. Hahn, who did all the copying, he studied late in the summer of 1937 the rockpaintings and other finds of the Mac Cluer Bay. Preliminary reports on these investigations appeared in a number of reviews and a scientific exposé was published in "Nova Guinea". The definite publication of this material may probably be expected in the course of this year. Since the necessary references on the discovery of these rock-paintings by earlier travellers and literature on neighbouring rock-painting areas, etc., are given in the above-mentioned work, they have been purposely omitted in this article.

The rock-paintings of the Mac Cluer Bay have already been mentioned in a number of travel narratives from the late 19th century; but the transient and fundamentally uninterested visitors only saw a few isolated paintings, and consequently their reports failed to evoke any noticeable response. They were not even known to us when we set out in 1937, on the strength of oral information obtained in the Moluccas, to explore the sites of these rock-paintings, although, frankly speaking, without any great expectations. It took us days and weeks to obtain a first cursory view, then a comprehensive survey of this rock art. After all, these rock-paintings are spread out over a territory of roughly 30 kms. in length along the south coast of the Mac Cluer Bay between the villages of Rokas and Goras. We cannot expect to find any paintings farther east where the vast marshland begins. They might occur in the west, along the steep coastal cliff, but the natives have maintained time and again that there were no more pictures to be found there, and no investigations were carried out in this region.

The territory where the rock-paintings occur presents a very beautiful scenery. From the jagged coastline many mountain spurs jut far out to sea; between the promontories, there are peaceful, idyllic coves with coral gardens and plentiful fishing grounds. The steep white cliffs of the projecting spurs cast their gleam far away over the water and tell of the everlasting struggle between land and sea. The sea has undermined the chalky rocks, causing occasional landslides. In some cases the masses of rock have been completely worn away, in others they are still lying in the water, a threatening danger. The coastal waters are dotted with numerous larger and smaller islands, the last evidence that the land must formerly have reached farther. But little by little one cape, one promontory after the other was washed away from the mainland, and the battle is still raging all around these new islands. The sea either undermines them or drives wide channels into them by erosion. Some smaller islands stand in the sea like large mushrooms. They are all hollowed out from below and often difficult of access.

Many promontories and islands, however, are surrounded by ancient surf galleries, now safe from the sea. The whole of this territory, chiefly north and east of the rock-painting area, must at one time have experienced a sudden elevation, so that the ancient surf channels were preserved and their bottom was not washed away. These galleries may be reached by climbing from a boat, and one can walk about in them. But in many places they are literally cluttered up with the mouldering remains of ancient burials.

For many generations the dead have been laid to rest there, and the few fairly well-preserved graves are merely the latest evidence of a long-enduring custom. The decayed coffins are placed on wooden supports: two boards, usually ornamented and connected, ladderlike, by rungs. Here the corpse lies — or rather used to lie, since in most cases the bones have long ago dropped to the ground — on a bamboo rack. Grave goods are placed on the ground. The floor of these galleries is, however, often covered with the remains of earlier burials: bones, potsherds and other objects are found in large quantities, occasionally embedded in powdered lime. Sometimes paddles are found leaning against the coffins. According to native informants, these coffins represent boats in which the deceased is supposed to reach the beyond.

Now the rock-paintings are frequently encountered at the back of these early pre-islamic burial-places, but they are, for the greater part, quite unconnected with them. On several of these burial sites smaller black figures have been painted over, or beside, the earlier, usually red or ochre-coloured paintings, probably on the occasion of funerals. We can, in fact, prove that the black-figured rock-paintings are contemporaneous with the boat-coffins and the burials in the surf galleries. Many of these rock-paintings also appear on sheer cliffs, where there has never been a grave, in steep, inaccessible places high up above the sea, or in caves.

Caves are very numerous all over this territory, most of them displaying thick layers of cultural deposits from earlier settlements. Many of them are even now — or have been until lately — places of worship. It is still quite well known to-day that in earlier times men dwelt in these caves.

Every village chronicle begins with the enumeration of these cave-settlements which are said to have been abandoned under the influence of immigrants from the west. These are thought to have brought with them the custom of living in fortified houses and *kotas*. This term borrowed from Further India is used all over Indonesia to designate fortified settlements or strongholds, ramparts, etc. In the rock-painting territory there are dangerously steep conical rocks practically inaccessible to aggressors and unprovided with actual defences, which served as a refuge in times of danger. These are also termed *kotas*, though in this case we are probably dealing with a custom of the ancient indigenous population. The type of *kota* which must be ascribed to the western immigrants has a different aspect. In the archipelago of Kokas there is quite a number of islands consisting of two steep mountain tops separated by a stretch of flat country. This was shut off by means of dry walls. The village houses were built in front of them, in the shallow water of the bay. The fortified strip of land was used for the growing of crops, and women and children sought refuge there in times of danger. The mountain slopes were fortified with small semi-circular stone walls behind which defenders could find shelter. These defences are already completely adapted to the use of fire-arms, and must have been copied from earlier Moluccan indigenous strongholds, with the variations required by local topography. These fortifications were not abandoned until the Pax Hollandica had put a stop to the many petty village squabbles in this part of New Guinea, and more

Fig. 1:
Redfigured painting in Tabulinetin style.
Schildering in rode figuren; Tabulinetin
styl.

Fig. 2:
Redfigured painting, Wamerai (Jarak);
Tabulinetin style.
Schildering in rode figuren, Wamerai
(Jarak); Tabulinetin styl.

Fig. 3:
Redfigured painting, Manga; Manga style.
Schilderung in roten Figuren, Manga; Manga
styl.

Plate 1.

Fig. 4.
Redfigured painting.
Kaap Dori; Manga
style.
Schildering in rode
figuren, Kaap Dori;
Manga stijl.

suitable locations for settlements were sought for along the coast or on the larger islands.

The anthropological *habitus* of this population tallies exactly with the general outlines of their ethnical history still present to the natives' minds. Purely Papuan types are found side by side with almost pure Indonesian types and every intermediate shade of racial blending, and the same is true of their spiritual and material culture.

Among the many, often monumental testimonies of the past found in this intermediate region between the Indonesian and the Papuan cultural spheres, the rock-paintings undoubtedly stand out as the most interesting and significant. They are divided into three groups, according to the colours used: red-, black-, and white-figured paintings, which frequent overlying paintings prove to be a chronological sequence. Thus we only find black figures overlying red ones, never red on black. Similarly the white-figured paintings, which are few and far between, are always painted over red-figured ones. It appears, however, from various other facts, that besides being of later date than the red figures, they must also be later than the black paintings, although none of these white paintings were found overlying black-figured ones.

The white-figured paintings are so vivid and so slightly weathered that they can only represent very recent artistic manifestations, a fact further confirmed by the undoubtedly gratuitous paintings executed even to-day by women and children on rocks with lime paste. The coloured photograph (Pl. I) of the island of Wamerei (Jarak) shows black- and white-figured paintings applied over earlier red-figured ones. The figure of the hornbill is by far the most impressive representation among the few white-figured paintings, and had already been observed by the earliest visitors in the nineteenth century, and even reproduced, although very inadequately. Still this goes to prove that a few, at least, of these white

paintings, which occur almost exclusively on top of earlier ones, cannot be of very recent date. Black-figured paintings often overlie red-figured ones, but also occur alone on a number of sites.

The great majority of rock-paintings belongs to the red-figured group; we must note in this connection that it also includes colours ranging from purplish-brown to yellowish tones, and that, generally speaking, reddish and ochre shades are often used in the same painting. The most frequently occurring colours are, however, true vermillion and blood-red; but this red-figured group in no way constitutes a chronologic and stylistic unit.

Pl. I shows the silhouettes of a large fish and a trident (probably a fish-spear), and above them a red-and-yellow figure declared by the natives to represent the sun. The earlier picture underneath is badly weathered and has drawn right back into the rock, the later one is well preserved. It is clear that they must be separated by a considerable stretch of time. They also display such differences in style that we cannot ascribe them to one artist.

In several dozens of cases, overlying paintings of later date displaying pronounced stylistic divergences can be distinguished from the earlier layer of red-figured paintings and arranged in specific stylistic groups.

The earliest style, which is spread all over the rock-painting area, is that of Tabulinetin, an island lying to the far west of this territory. Wherever it occurs, it is covered with later paintings of the red-figured style or other colour groups, so that there cannot be the slightest doubt as to its chronological situation. It must, however, have prevailed for quite a long period of time, since many paintings of this style are badly weathered and overlaid with clearly more recent and better preserved paintings in the same style. The artists of the Tabulinetin style favoured large decorated walls, and even frescoes extending over entire galleries and rock shelters. Its

most characteristic sign is the hand silhouette. A real hand — in a number of cases models made of bark, barkcloth, or even taken from corpses may have been used. — was placed on the rock and colour was sprayed all around it. Dozens of these light-coloured hand- (and occasionally also foot-) silhouettes appear on the great walls decorated in this style in Tabulinetin, Cape Sora and Cape Abba. In many cases, the red spots surrounding the hands merge into the uniformly red colouring of the wall in which the outlined hands seem to swim as in a sea of blood. There are other signs, too, mainly semi-human, semi-animal figures, symbolic signs, spirals, strange hooks drawn in silhouette technique, and many others, mostly undecipherable. One of the most striking characteristics of this style is its pronounced pictorial effectiveness, which may, of course, be only partially intentional. On the larger walls, dozens of signs are painted beside, and on top of, each other. The numerous hand silhouettes have provided these walls with a sort of background, and wherever they are lacking the walls have been sprayed with red, and the other signs painted on afterwards. These walls decorated in the Tabulinetin style often present a picture of positively barbaric confusion, although in a number of cases certain significantly large and centrally placed representations do provide some accentuation. Our colour photograph from Wamerei (Plate I) can only give an idea of the impression conveyed by a wall decorated in the Tabulinetin style, but the coloured reproduction of the hand silhouette and the outlines of a rope-like and a pointed object added to the red *foud* can give us a picture of these walls. The most beautiful examples of Tabulinetin style are not to be found on the larger walls, but in small decorated niches, where fish, (fig. 2) or semi-animal, semi-human figures, the so-called *matutuos*, are depicted. Here limitation to one or a very few motives and mastery over colour have created small

works of art worthy to figure beside the products of other rock-painting areas (Plate II).

The subsequent Manga style seems a protest against its predecessor, and appears as the work of a painter horrified by the wild, uncouth manner of the Tabulinetin style. The red background disappears, and is also lacking in the other red-figured styles, whenever their paintings are not overlying those of the Tabulinetin style. On the most important walls displaying this style, Manga and Cape Duri, there is no coloured ground, neither do we find figures overlapping each other. These are painted in large, clear outlines and a rigidly stylized manner. There is an abstract, almost inartistic coldness in these paintings. The maker or makers of the most uncompromising expressions of this art must have been engravers rather than painters, and one is inclined to believe that most of them must have been wood-carvers. There are no pictorial qualities; even their symbolic language is clear and unemotional. Already in the Tabulinetin style we had met with figures of composite semi-animal, semi-human beings with pointed caps beside representations of fish, suns with clumsily stylized human figures, whose intimate connection with each other is apparent, but can hardly be proved. Here on the rock face which gave the Manga style its name (fig. 3) we find these three themes: fish, semi-human, semi-animal figures, and man with the sun (this last as interpreted by the natives) divided into three groups, but nonetheless connected by the fact that no other figures are added, and by the clear diagonal composition. The clear-cut linear structure of even the most complicated symbolic signs is one of the strong points of the Manga style (fig. 5). The fish on fig. 1, a fine example of Tabulinetin style, has been painted over by a later artist with a large sun symbol, in already decadent, but still recognizable Manga style, probably in order to provide an illustration and elucidation in accordance with its tendencies.

Plate III.

*Fig. 5:
Redfigured painting, Manga; Manga style.
Schildering in rode figuren, Manga; Manga stijl.*

Fig. 6:
Redfigured painting, Cape Abba, Manga
style.
Schildering in rode figuren, Kaap Abba;
Manga styl.

Fig. 7:
Blackfigured painting, Cave of Sessorra.
Schildering in zwarte figuren, Sessorra grot.

A further product of the Manga style (Plate III) representing fish-bones, — or centipedes, according to the contention of many natives, who in this case cannot have a deeper knowledge of the question, — goes to show how thoroughly boring the products of this geometrical trend could be, and why the pure Manga style was short-lived, although it exercised its influence on the black-figured group of paintings. The figures and even the ornaments soon assumed a clumsier aspect, but they were once more full of life instead of academic frigidity.

Ornaments like those of Cape Abba (fig. 6) or the painting of a semi-human, semi-animal being from Tidore (Plate III) clearly reveal their relationship to the Manga style, but display greater vigour. These and a number of similar paintings may even date from the same period as those of Manga, but must be ascribed to other artists who were inspired by, but did not copy, the paintings of this style. The later red-figured paintings again display two wilfully distinct styles: that of Arguni and the first Ota style. The Arguni paintings, where, for once, black and red are combined in one picture, testify to the worst kind of formal disintegration indicating the final stage of this art. The first Ota style, on the other hand, shows clumsy, very simplified, often rather large figures, and also represents a final stage. A great number of paintings displaying Manga influences, either from the Arguni or the Ota group, and occasional glimpses of Tabulinetin patterns (which were constantly on view in daily life), must be ascribed to the same period.

The black-figured group is not only numerically inferior to the red-figured group; its products are also far less impressive than those of the earlier period. While the red paintings obtrude themselves upon us, the black must be hunted for. In most of these cases we are, moreover, no longer dealing with paintings, but with drawings. On the rock face from which the second Ota style derived its name,

as well as on a few other walls we find mainly very faintly outlined, often positively fuzzed figures, chiefly of human beings; in the Sosorra cave very broadly outlined representations of boats occur in comparatively large quantities; there the human figures show a greater resemblance with those of the second Ota style. Both these black-figured styles should therefore be considered rather as ethnical than as chronological units.

The comparative chronology of these different layers and styles of rock-paintings enables us to correlate them to other archaeological finds and to the general history of civilization in these parts. The black-figured — together with the last prolongations of the red-figured — paintings belong to the period of the arrival of the Indonesian immigrants, to the time of fortified village settlements and the boat burials in the surf galleries. On Ota a potsherd from a burial-jar was found to bear black-figured drawings similar to those occurring on the painted rock faces. The representations of ships in the Sosorra cave, which already occurred occasionally in the later red-figured styles, establish a further connection with the boat-coffins. We need not here go further into the origins of this "boat-cult" from Indonesia. Many drawings of boats from the Sosorra cave reproduce Moluccan boat types. We can thus ascribe the black-figured paintings — with their prolongations of the red-figured period — to the time when Indonesian influences prevailed in this area. This was a slow process, carried out by fits and starts, and which had probably already begun during the Middle Ages. The majority of our archaeological finds and paintings may not date so far back, but probably belongs to the last few centuries. The red-figured rock-paintings belong to the period of predominantly Papuan culture, and, as could be proved by an excavation, to the time of cave dwellings, although probably only to its latest stages.

In the Duduminir cave near Arguni, beneath the representation of a semi-human, semi-animal figure surrounded by ancient cultural strata, a red-painted sacrificial stone slab was found, similar to one which had been lying in a cave on the island of Ogar until shortly before our visit. According to tradition, offerings were deposited there for the "Lord of Fish", who, in olden times, when men still dwelt in this cave, had appeared in a dream to an old man and claimed these offerings. It is a fact that even to-day offerings of fish-bones, animal bones, shells and cuttle-bones are occasionally deposited before the paintings in various places of the rock-painting area.

Small human figures with uplifted arms, which are still being manufactured by the present Mohammedan population, or similar representations from the past are often found in these places of offering. These places often bear the name of *Matutuo*, which is also applied to the figures and corresponding representations in the paintings. We are dealing here with a cult which has survived to our day from earliest times. The *matutuo* representations, either human or semi-human, semi-animal beings with pointed caps or balloon-shaped headdresses and raised arms are found in paintings of every period and style. They are today called "the great ancestors", but we cannot doubt their originally divine quality. They so closely resemble the divinities ruling over animals and associated with the hunt among other peoples that the offerings brought to them can be explained by means of numerous parallels. The offerings of fish- and other bones are presented with the definite intention of ensuring that there may be no decrease in the number of animals and that the *matutuo* may bring many fish to the donor's nets or fish-traps. He is thus expected to clothe these bones with new life in order that food may never be lacking. The Manga representation of a *matutuo* shows one of these divinities

with a pointed cap and a fish-bone pattern on its body. Fishes hover nearby, and above it there is a representation of a man emerging from the sun.

According to an ancient myth which has only reached us in fragments, the ancestors from the east came with, or from, the sun. They were, however, still blind, and wherever they groped their way along the rocks, they left the imprints of their hands and feet. This is the current explanation given for the hand- and foot-silhouettes of the earliest Tabuline-tin paintings.

These scanty traditions nevertheless open the way for a slight progress towards the intuition of the significance of this rock art; and when we are further told that a white woman who followed the ancestors in their migration through this territory reproduced on rock surfaces the shapes of all the animals she ate, we can understand it to mean that the numerous representations of fish, occasionally with the bones painted in, have no other meaning than that of the fish-bone offerings. The animals in these paintings are meant to be brought back to life by the power of the *matutuos*; they are a substitute for the animals that have been caught and eaten. It is difficult to determine the date of the red-figured paintings, particularly of those of Tabulinetin and Manga style. This last displays motives from the Indonesian Bronze Age, transformed and developed, but no others, and might therefore be of considerably later date than the Indonesian Bronze Age, a fact confirmed by its amalgamation with later styles of rock-paintings. We cannot as yet establish an approximate estimation, but may soon be able to do so when the scientific activities recently initiated by the Dutch in Western New-Guinea provide us, by means of further enquiries and excavations, with reliable data.

(Photos and Blocks: Museum voor Land- en Volkenkunde, Rotterdam).

MARIND ASTRONOMY

BY FATHER H. GEURTJENS M.S.C., Tilburg

It is understandable that a people which does not retire indoors at nightfall to some form of artificial light and indeed has no artificial light other than the crackling flame of the wood fire, beside which they like to sleep on the soft sand during the dry season, should turn its full attention to the glorious mysterious sparkle in the heavens. That it should have come to distinguish a whole world of people and animals in this gold-studded firmament remains, however, a remarkable phenomenon, all the more remarkable as it is found in no other tribe of Southern New Guinea. It is, after all, not such an obvious process to make out in the Orion constellation a warrior girl with a sword.

For the Ancients to have transferred their divinities, Jupiter, Mars, Venus e tutti quanti to the heavens is quite understandable. Moreover, they practised astronomy, or rather astrology, assiduously, and thus felt the need of being able to indicate certain constellations by a definite name. With the necessary amount of imagination they saw in them all that we nowadays see reproduced on the astronomical map. It must, however, be admitted that to the uninitiated even the most beautiful of starry heavens is no clear picture-book of a Bear, a Wain, a Balance, a Snake, and so on. We may therefore consider it a remarkable fact that the Marind, unaffected by any outside influence, should see in the heavens such a complete, living universe, although

it remains for them merely an enthralling spectacle, whose only practical use is to afford them a few indications for their "country calendar".

With the Marind as with the Ancients, mythology plays a leading role. The beings they perceive in the heavens are no ordinary entities, but supernatural spirits or *demas*. These are legendary beings, neither human nor spirit, and are equipped with many marvellous qualities. They are also the original beings from which all others have proceeded, either by miraculous descent or by metamorphosis. The *dema* legends thus give the key to the totemistic relationships between Man and all other beings. Although no fixed hierarchy can be determined among the *demas*, Geb seems to be the most important of all. Many tales are told about him, but they do not always tally.

Geb lived in a termite hill in the district of *Demandé*. The termites were his *nakari* (young girls who always accompany the *demas*). To prevent these voracious creatures from harming him, his whole body was covered with a sort of small shells or barnacles, but this made him so hideously ugly that he could not get himself a wife.

One day, when he was still only a boy, he went fishing on the beach. While he was thus occupied, a band of young girls came by, looking for shells. Geb, knowing how terribly ugly he was, grew very shy and wished to hide. Since he could find no

hiding-place on the bare beach, he dug himself completely into the sand. The girls, poking in the sand with their sticks, came upon Geb and dug him out. Astonished at their strange find, they hastened to the village to call the men. With bamboo sticks and strong hatchets they scratched the scales from Geb's body. When he was clean they shut him up in a hut and fetched him out every now and then to prostitute him. But Geb, displeased at the ill-treatment he had to endure, broke out through the roof of the hut and crept up along some tall trees into the sky, and there became the moon. And the "man-in-the-moon" *kambi-ti pateer*, i.e. 'the mangy fellow', is none other than Geb who now dwells there.

Another legend runs thus: While the men were out hunting, Geb beheaded many boys who were playing on the beach, and took their heads back to his abode. When the men returned they went to look for him. Not knowing how to penetrate that scaly body with an arrow or a spear, they dug a pit, threw Geb in, and poured water in through bamboo tubes in order to drown him. But the water kept draining away into the sand and they got no further. When morning came they lost heart and decided to cut his head off. They succeeded in doing this, but the cut-off head ran away over the beach until it came up against the horizon. There it climbed straight up into the sky, and became the sun. Thus Geb is also the sun-*dema*. According to another version, the head disappeared into the pit and proceeded underground to *Konde* (in the East), where it rose in the sky as the sun. It went right along the sky until it came to the *Moeri*, in the West, where it came to earth again to return underground back to *Kondo*. Since then it makes the same journey every day, and that is why the sun is not visible at night.

What we call the Southern Crown is called by the Marind *dangei*, i.e. an ornament worn on the head by the youths. It consists of the mother-of-pearl

inner layer of a nautilus shell attached to the top of the head. From the opening in the middle rises a half-circle formed by a pair of cassowary feather quills, stuck into each other and decorated at the end with the black and white tail feathers of a kind of pigeon. The *dangei* curves forward over the head, so that this feather flutters in front of the forehead.

Gum is the white ash of burnt weed. Wherever the Marind dwells, he lights a fire, thus, of course, also in and around his hut. But he is nevertheless tidy in his own way, especially in his compound, and one repeatedly sees the women scraping together the dirt and ashes with a couple of blades of the sago-palm spaths and throwing it away on the beach. The *dema* girls above are no less particular about tidyness, and the weed ash they throw away in the heavens is nothing but our Milky Way. Other nebulae are called graves or grave-mounds. The constellation which we call the Cancer is called "Crab" by the Marind. In this there is no coincidence with the Ancients, who also denominated it "Cancer".

Whenever a bolide or a shooting star falls through space, the Marind whispers that a bone of a ghost is falling.

The sun's rays and the tail of a comet reminded him of the long plumes or the feathers of the bird of paradise, and are therefore called *jaag*. The tail of a comet is, however, also — and more naturally — associated with the *majub* or hair-braids with which every Marind adorns himself and which, in this case, hang down from the head formed by the body of the comet. This reminds us of the heavenly tresses of Berenice, and we find it almost shocking that they dare to give the same name of *majub* to the repulsive tentacles of the octopus.

At the sight of the Hyades he is less poetically

inspired than the Ancients, who saw in them a group of nymphs. Perhaps on account of the lengthwise triangular graduation he called this constellation the *crocodile's jawbone*. However gloomy this comparison may sound to our ears it carries no such connotations for the Marind, who quite happily sticks such a dead white bleached head on a stake in front of his hut, as a trophy and a sort of palladium. To have succeeded in slaying such a formidable enemy with his primitive weapons is certainly an indication of courage and resourcefulness, and thus he also sees it shining in the heavens as a *dema* trophy.

In the three bright stars of Orion's belt, which we also call the Three Kings, the Marind sees three *dema* boys shooting fish with their bows and arrows. The nebula in the middle is a little fellow guest who carries the basket with the catch. The Dolphin is, according to them, another sort of fish, namely the *spani* (Malay: *kakap*) which is swimming towards two fisher girls represented by two stars of the Eagle.

In our Pleiades he sees a basket with a group of small boys standing in it. When they approach the horizon, the boys jump out of the basket and walk underneath the earth to the East, where they reappear in the sky. One of the most popular of the heavenly bodies is the Morning Star. If another planet rises above the horizon shortly after its appearance, it is then called the Second Morning Star. They represent two maidens who, however, are not called Venus here, but *Arap* and *Mandi*. Since the Morning Star is usually seen close to the horizon above the sea, it is sometimes also called *etob ravo-anoem*, the 'sea-inhaler' or 'sea-absorber'. It is found depicted on all sorts of objects, but it is always represented as four-armed: a cross of four lengthwise triangles. Often again this figure is stylized by making the intersecting lines continue at the apexes of the triangles into flourishes. Many times this stylization is carried still further and

a square is made of four lines, which are provided with a flourish on both sides. It is then no longer an easy task to recognize it as the representation of a star!

According to FATHER VERTENTEN, this must be attributed to the fact that people, animals and things are not drawn as they are seen personally, but in the way they are traditionally represented. They are handed on from father to son and in the course of time have gradually undergone so many modifications that, even with the best intentions, it is impossible to recognize the object meant to be depicted. But among these people, everybody knows what such an image is meant to represent. They have become a sort of hieroglyphics.¹⁾ Neither do we, in fact, ever see a star in the sky conforming to our usual style of representation, yet everyone knows what is meant by such pictures.

Besides, these people draw exactly like children: they do not draw objects physioplastically or realistically, that is to say, as they really see them, but ideoplastically or idealistically, that is, as they picture them in their imagination, as they know them to be. Thus, for example, when a Marind wishes to draw a person, he will always draw on the picture a red stripe from the chin to the chest, ending in an oblong thickening. This represents the throat or windpipe and the heart. Breathing and heart-beats are the signs of life, and they intimate their wish to represent a living being by displaying on the drawing parts of the body which do not appear in reality.

The fact that the Morning Star and the Evening Star are one and the same planet has escaped them, consequently the latter also has a separate name, i.e. 'woman emptying her basket'. It sets shortly after the sun, and therefore they see it as a woman

¹⁾ *Zeichen- und Malkunst der Marindineesen*. Intern. Archiv für Ethnologie XXII p. 149.

who, towards evening, returns from the plantation with her fully laden basket which she empties on arriving home.

Although all sorts of lively and stirring scenes are enacted in the glittering heavens, the current expression is that the stars 'sit' in the sky instead of 'standing' there, as we say in Dutch.

Mars and other stars and planets are called 'spark of coconut shell', since these sparks glow bright red. A sort of cane from which arrowshafts are made is called *taal*; the arrowshaft itself is called by the same name and similarly the star of Centaurus, which is the forked arrowtip. The Southern Cross is also considered, however, as the fourbranched tip of a fishing arrow.

There exists here a plant disease which declares itself by the leaves getting speckled with dry red spots. They say then that the stars have watered on them.

The rising of heavenly bodies is called 'getting up' or 'standing up'; their setting is called 'sitting down', at least when they disappear below the horizon on land; if they sink into the sea, they are said to 'dive'.

Dr. P. WIRZ says in his book *Die Marindanim von Holländisch Süd-Neu-Guinea*: "Auf diese Erscheinungen Bezug nehmend, pflegen die Eingeborenen zu sagen, dass die Sonne zur Regenzeit (i.e., when it is seen to sink into the sea) sich mit dem Meer begattet". He needed this explanation for a preconceived idea he had, but no Marind would suspect this meaning in the expression he uses to indicate the sunset. For this he employs the word *bonad*; if he wished to speak of mating, he would say *bonak*. These are, it is true, two forms of the same stem, but through use, as well as through the grammatical form (the final *k* makes the second form transitive) each has developed its own particular meaning. Moreover, side by side with *bonad* the term *ko-ason* is employed, which similarly means to 'dive' or 'plunge', and both expressions

are used, not only for the sun, but for all heavenly bodies.

In trees and plants they distinguish *a*: the *mit*, i.e. the root-node and by extension the whole stem, and *b*: the *ngôr*, the foliage and by extension the whole top of the tree. From the root-node springs the whole tree, thus it is the *beginning*, the *origin*, the *cause*. The crown is the end, the completion. These words are also used metaphorically for any beginning, cause or source, and for any end or completion. They have even been applied to the heavenly bodies. They rise in the East, thus in the *mit*, the root, the beginning; they set in the West, that is then also called *ngôr*, crown or completion. The morning sun is thus the 'root-node sun'. When it is near its zenith it is called the 'middle sun', and when it begins to decline strongly towards the West we have, until sunset, the 'crown' or 'top sun'.

With reference to the moon, the same type of expression is used. When it is seen rising at night-fall on the horizon, *mit*, in the East, it is called *mit-mandow*, i.e. full moon. If it appears in the middle, then it is *in-mandow*, or first quarter, if visible only in the West, *ngôr-mandow* or last quarter. All these appellations are naturally not to be taken too mathematically!

The new moon is indeed sometimes called the germinating or budding moon, an analogy with germinating plants; but it is more generally termed 'back-to-front' moon, since one sees the crescent reappear in precisely the opposite position from that in which it was seen to disappear a few days before.

When the crescent begins to become fuller as the moon approaches the first quarter, then this crescent which at first resembled the calf of a leg, begins also to display a shin, and they speak of the 'moon with the shin'. The crescent-shaped moon is, however, sometimes called *sesebali-mandow*, after a crescent-shaped shell, and in the last quarter,

also the 'sitting' moon. It was evidently late, has stayed behind, rises only late at night and soon stays away altogether.

The full moon, which we have already come to know as *mit-mandow* is, however, more generally known as *mes-mandow*. We can only guess at the explanation of this name. The most probable theory is that *mes* is a stem form for 'rounding' or 'curving', thus *mes-mandow* would simply mean 'round moon'. The real meaning of *mes* is 'ripe', so that it would mean 'ripe moon'. It is true that in this shape the moon has reached its full growth. But in this land of coconuts, the word *mes* is used more strictly to indicate a ripe coconut so that it

always has this more restricted meaning, unless the context of the sentence indicates otherwise. The ripe coconut is, moreover, one of the staple foods of this people and also its wealth. Consequently it is not improbable that the full moon may have been compared to the ripe coconut with its withered husk, or to the nut opened and halved, with its white pulp.

When an eclipse of the moon occurs, they say that the moon has turned back to front, but since the luminous side soon returns to the front, they do not worry unduly about it.

Finally, they call the sky the 'cover' or roof of the world.

THE BUANG OF THE SNAKE RIVER

(AUSTRALIAN NEW GUINEA)

By F. GIRARD, *Chargée du Département d'Océanie du Musée de l'Homme, Paris.*

Starting from Lae, the great seaport on the North coast of New-Guinea in the Huon Bay, on our way to the Buang, we have to travel along the road leading to the Bulolo gold-fields. After proceeding for some time along the wide, warm valley of the Markham river, it takes us up the first slopes of the high mountain ranges which constitute the basic structure of New Guinea. At first it winds its way through an almost impenetrable primeval forest, which gradually thins as we climb on and, higher up, turns into savannah. After crossing a mountain pass, we emerge into a chain of valleys where airfields were established during the last war for the distribution and provisioning of Allied troops entrusted with the mission of dislodging Japanese occupation forces from the Huon Bay coast. The small patrol station of Mumeng marks the opening of the high valley of the Snake River, the region inhabited by the population I was sent out to investigate.

Their villages must be reached by a track which follows the innumerable windings to which the river owes the name bestowed upon it by the Australians and then scales the slopes of the perpendicular valleys. The bottom of the Snake valley, deeply embanked in many places, is covered with grass;

there is no trace of habitations, apart from occasional plantations at the confluence of some small stream, with precarious huts built for shelter during agricultural work. Now and again a path leading to a village climbs straight up the slope. The steepness of these paths, which know of no bends, often attains an improbable grade.

Towards evening we reached a point beneath the village of Mapos where I had decided to make a stay. After a laborious climb, the savannah soon merged into thicker brush where gardens had been cleared. Higher up the slope, several hamlets are seen clinging to the hill-side. The mountain tops above, covered with thick forest vegetation, are almost permanently hidden by heavy masses of clouds. While during the day-time the scorching heat of the sun is always tempered by a cool breeze, evenings often bring rain with them, and nights can be very cold when the wind sweeps down the valley.

At the first hamlet of Mapos, the ridge scaled by the path forms a narrow ledge straddled by the houses, their high piles correcting the unevenness of the ground. At the entrance there is a circle of stones resembling a prow. This bastion towering above the deep Snake River valley is dominated

Fig. 1: The village of Mapos.

Het dorp Mapos.

Photo M. B. F. Girard.

Fig. 2: Woman planting sweet potatoes.
Vrouw bij het planten van pataten.
 Photo M. B. F. Girard.

Fig. 3: Storehouse for yams.
Voorraadschuue voor yams.
 Photo M. B. F. Girard.

*Fig. 4: Bark is beaten for clothing.
Bark wordt geklopt voor kleding.*
Photo M. B. F. Girard.

*Fig. 5: Women making nets.
Vrouwen bij het maken van netten.*
Photo M. B. F. Girard.

Fig. 6: Peau.
Feetmaad.
Photo M. B. F. Girard.

by a magnificent tree which in former times indicated the location of a "men's house" now deserted. In our days it has been built up again higher up the slope, and is surrounded by family-houses, built according to a pattern advocated by the administration, similar to those found along the coast and all over this territory, the old-time dwellings having been banned at the time of a very serious influenza epidemic shortly after the first World War. The new houses, would-be imitations of English bungalows, have their walls made of boards, roughly squared with an adze, which do not join. Their floors are made of laths lashed to the beams placed immediately on the forked ends of the piles. Not being at all weatherproof, they are often abandoned in favour of small huts scattered all over the bush and reproducing, with slight variations, the ancient type of habitations. They are rectangular in shape, built flush with the ground, with walls made from leaves, or occasionally even from reeds, with a single aperture serving both as means of ingress and as a smoke-hole. In either case, the grass thatching is the same, made by means of an ancient technique which has never varied. The furniture is very rudimentary. The long leaves of a tree of the *Pandanus* family gathered in the brush and sewn up by the women is used for the manufacture of sleeping mats. There are no pillows. Formerly there was a blanket made from coarse brown bark. The fireplace is built flush with the ground and used mainly for protection from the cold. Most meals are consumed out-of-doors, either in the fields, or on returning from work in the evenings on the village squares. Shelves made from finely spliced reeds support valuables such as bows and arrows, pottery, nets, ceremonial skirts or magic stones. Sometimes several of these little huts are built side by side, and inhabited by a group of relatives who breed their pigs here. The existence of villages is of recent date; in earlier times the population, decimated by guerillas and famines brought about by

the pillage of their fields, used to live in small bands, each one remaining on its own land. In order to facilitate the pacification of this territory, the Administration has endeavoured to concentrate the inhabitants in villages. The population having increased rapidly during these last few years, some of these villages boast 500 or more inhabitants, an exceptional fact in the mountain region of New Guinea, which appears all the more surprising when we consider that the population, with the large hamlets centred around Mapos, must amount to almost 2000, not counting the important groups of the higher and lower reaches of the river. In the nearby Watut mountains, situated on the other side of Mumeng, the villages isolated in the forest, separated from each other by half a day's or even a day's journey, seldom count more than 300 inhabitants.

The Buang material culture is particularly poor. They do not know how to make pottery: the earthenware found on archaeological sites often proceeded from villages situated in the Watut mountains, and had been acquired by barter for dogs' and pigs' teeth, nets, and sometimes even women. The tall cooking vessels used at present during feasts come from the villages bordering the Huon Bay, south of the ancient city of Salamaua, now abandoned in favour of Lae.

Tools consisted of small, practically unprepared flints and the bones of opossums and bats. The most essential tools were the axe and, above all, the stone-bladed adze, now everywhere replaced by the iron-shod adzes bought in the "trade stores", but the haft still preserves its traditional shape. There is no basketry, apart from a basket plaited by the men and used for the transportation of yams. Although the cotton fabrics (*lap-lap*) brought back by the younger people who go to work for a few months with the white people enjoy an increasing

popularity, the grass skirt and the bark cloak — a plain rectangle, one side of which is gathered along a string placed around the weater's head — are still in use. In order to manufacture bark cloth, a man has to cut down a tree planted some twenty years ago by a member of his family to whom he is heir-presumptive. After peeling off the bark he leaves it to dry in the sun for a time, then uses an adze to separate the outer from the inner layer, the only part to be used. This is then placed on the tree-trunk and beaten with a stone mallet the end of which is decorated with delicate cross-hatching.

Another essential technique is the manufacture of nets which are constantly in use for the transportation of goods. The very large nets are only used by the women, to bring home their food, or as cradles for their babies. They carry them on their backs, with the handle around their head, resting on their forehead, while the men carry theirs slung from their shoulder. The making of these nets is essentially a feminine branch of industry. The string is made from the bark of a shrub made pliable by beating under water, then rubbed on the thigh with the open palm and made into thin thread. In the villages, one can see the women seated in front of their houses making their nets. The string is dyed by means of flower buds gathered among the brush, the result being either a shade of slate blue, or brown, sometimes with a touch of yellow. The knots are made exclusively with the fingers, without the help of any kind of implement. A net is a valuable object; it is used for currency and always plays an important part in exchanges, particularly in the payment of the brideprice.

The Buang are in the first place agriculturists, they spend most of their time in their fields. The two essential food-plants are the yam and the sweet potato. Maize is also being grown now, after some initial reluctance had been overcome. The Admini-

stration has made every effort towards its diffusion, considering its protein content as indispensable in a diet containing so little meat. It has also endeavoured to create an interest for the cultivation of foreign vegetables; tomatoes are easy to grow, but not much appreciated; on the other hand, a certain type of cabbage imported from China often replaces the local spinach and various other indigenous vegetables. There is also a large autochthonous bean which helps to bridge occasional gaps in the diet.

The increase in population and the breaking-up of farmlands through inheritance sometimes leads to a shortage of agricultural land, and the fallowing period has to be curtailed. Although stone blades have been replaced by iron ones, still the clearing of the forest requires a formidable effort which the population tries to avoid whenever possible. There is, however, one striking fact: earlier habitations were situated on a definitely lower level than that of the present villages. Owing to the fact that the fertile humus has been exhausted by successive crops, and, above all, because of the intensive hollowing-out by water during the rainy season on these steep slopes, the savannah at the bottom of the valley has climbed higher with every generation. In agricultural work, the tasks of men and women are complementary. The men lop off the branches, cut down the trees and remove the stumps; the women with their knives, nowadays equipped with iron blades, cut down shrubs and bushes and tear up the grass. Another instance of heavy, essentially masculine work is the manufacture of the palisades hedging the fields. The reeds and the wood needed for their construction have to be brought in, and the creepers used for lashing them together must sometimes be fetched from a great distance, in the forest. These enclosures are built to protect the fields from pigs, or rather the terribly voracious semi-domestic boars. When left free to roam, these animals succeed in breaking down all barriers; in

one night they will ravage a field, often creating a critical food situation for its owners. Depredations caused by pigs are the source of constant worry, and of most personal disagreements and grudges.

The breaking-up of the soil is left to the women; they do no ploughing in the usual sense of the word, but merely dig up the earth on the spot where they intend to sow seeds or plant tubers, using the traditional digging-stick. A few among the younger women, whose husbands or brothers are employed by white men, proudly wield a European spade, but they use it lying on their knees and driving it in with their arms like the ancient digging-stick, without the help of their feet. Once the ground has been cleared for planting, the torn-up grass is burnt after having been dried on stakes. Apart from fallowing, this is the only method used to fertilize the soil. The plant cultivated by the men is the yam; the *noble tuber par excellence*; the men plant them, prop their stems with stakes and later gather the crop and store it away in the yam-houses. These store-houses, with their opening towards the sun, can be seen nestling in groups against the mountainside, perching high on their very carefully constructed piling. The less fertile ground and the steep slopes are considered as being good enough for sweet potatoes: the women's crop. The yam has a seasonal cycle and only yields one yearly crop. Sweet potatoes grow in a few months' time in good soil and are dug up according to need. Although considered as inferior, they nevertheless constitute the essential staple food. To these two foodplants we should add the various species of sugar cane and the bananas, twenty different kinds of which are known, all differing widely both in shape and taste. The game brought in by hunters, consisting of birds and opossums, varies from one village to the other, according to the extension of their respective hunting-grounds in the forest. The domesticated boar, the sacrifice of which is always celebrated by

festivities, is divided among so many people that it merely plays the part of seasoning. The few scrawny chickens represent a negligible contribution which cannot compensate the meat shortage, probably one of the causes of the cannibalism practised in earlier days.

The gathering of the harvest is an occasion for celebrations. Part of the crop is set apart for the benefit of neighbouring groups; these must keep accurate accounts of the gifts received in order to reciprocate them later on. They will often make it a point of honour to return more considerable presents, which will again compel the other party to make a return, thus affording the various groups an opportunity to reaffirm their mutual bonds and their dependence on each other.

Marriage is a great event discussed at night before the whole village population summoned by the sound of the ancient war conch. The woman has the initiative; the man has no other means of attracting his beloved's attention than personal adornment and his magical practices which are, it seems, infallible. A young girl who has barely reached the marriageable age suddenly decides that a certain young man is to be her spouse. After having ascertained that there is nothing in the young people's genealogy to prevent their union, the village authorities set out to inquire into the reactions of the youth's family. Often the interested party is the last to be consulted, but he has always the possibility of refusing. The bride-price is paid by the young man's family, which gives them the right to reject any prospective wife they do not approve of, even though the young couple may be agreed. While skirts and, above all, nets are still in use as currency in this marriage payment, nowadays *lap-lap* and silver shillings are increasingly valued.

Birth is celebrated merely by family ceremonies demonstrating the strength of the affective ties be-

tween a child and its father's sister or its mother's brother. Death, on the other hand, deeply affects the group as a whole, and distress is felt in proportion to the deceased's participation in social activities. An old man who has lived for years as a recluse in his hut will be buried practically without ceremonies. A baby will hardly be mourned by its mother who is used to the successive loss of all the children she gives birth to. But in the case of the death of a young girl or a man in the prime of life, the wailing will ring out day and night. On hearing the news

from messengers sent out in haste, relatives and affines sometimes travel a long distance to attend at the ceremonies which wind up in a feast. For reasons of public health the Administration has banned the ancient form of burial and enforced the inhumation of the dead in a special burial-place. Formerly the deceased was buried temporarily, or more often exposed on a platform, and later conveyed to a hollow in the rocks, far away in the mountains.

KONINKLIJKE VEREENIGING „OOST & WEST” (ROYAL ASSOCIATION "EAST & WEST")

The aim of the "Koninklijke Vereeniging Oost en West" is to create an interest in, and provide information on, those extra-European territories with which the western world in general and the Kingdom of the Netherlands in particular are more closely connected. The object of this activity is not only the furtherance of co-operation between the three independent parts of the Kingdom: the Netherlands, Surinam and the Netherlands Antilles, but also the diffusion of knowledge concerning the territory of New Guinea, which is not self-administered, and the promotion of its development.

"Oost en West" therefore sincerely welcomes this publication on New Guinea and has had much pleasure in co-operating with the Editors of "Antiquity and Survival" in its production.

In every issue of the monthly review published by the "Koninklijke Vereeniging Oost en West" many aspects of New Guinea and other tropical and sub-tropical territories are discussed at length, both in a special chronicle and in separate articles. Many specialists both from the Netherlands and from abroad contribute towards this periodicle which is therefore widely read not only in the Netherlands, Surinam and the Netherlands Antilles, but also among the many Dutch who work in the Far East, South-East Asia, the Middle East, Africa or Latin-America or have a special interest in those parts of the world.

The 32 sections of the "Koninklijke Vereeniging Oost en West" organize periodical lectures and film sessions, also for the young, often in collaboration with other associations and institutes.

A Board of Studies gives assistance in matters of lodgings, schooling, and education to over 300 young

De Koninklijke Vereeniging „Oost en West" stelt zich ten doel belangstelling te wekken voor en voorlichting te geven over die gebieden buiten Europa, waarmede de westelijke wereld in het algemeen en het Koninkrijk der Nederlanden in het bijzonder betrekkingen onderhoudt. Deze activiteit richt zich voorts niet alleen op de bevordering van de samenwerking in zelfstandigheid van de drie delen waaruit dit Koninkrijk bestaat: Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen, doch ook op het verspreiden van kennis over en het bevorderen van de ontplooiing van het niet zelfbesturend gebiedsdeel Nederlands Nieuw-Guinea.

Daarom juicht „Oost en West" dan ook deze publicatie over Nieuw-Guinea van harte toe en heeft met genoegen haar medewerking verleend aan de samenstelling.

In het tijdschrift der Kon. Vereeniging „Oost en West" wordt maandelijks uitvoerig zowel in een speciale kroniek als in afzonderlijke artikelen op tal van aspecten van Nieuw-Guinea en andere tropische en subtropische gebieden gewezen.

Vele Nederlandse en buitenlandse specialisten verlenen hun medewerking aan het tijdschrift „Oost en West", waardoor dit blad een ruime lezerskring vindt in Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen, doch ook onder de talloze Nederlanders, die in het Verre Oosten, Zuid-Oost Azië, het Midden-Oosten, Afrika of Latijns Amerika hun werkring hebben of voor deze gebieden bijzondere belangstelling koesteren.

De 32 afdelingen der Kon. Vereeniging „Oost en West" organiseren regelmatig voordracht- en filmavonden, ook voor jongeren, vaak in samenwerking met andere verenigingen en instituten.

people from the Overseas Territories and other regions who have been sent to the Netherlands or left behind there by their parents.

There is also a Board of Financial Aid to Students which provides loans, free of interest, for young people during their studies in this country.

The national character of the "Koninklijke Vereniging Oost en West" is illustrated by the facts that His Royal Highness Prince Bernhard of the Netherlands is her Patron and that the religious, political and racial diversity characteristic of the population of the Kingdom of the Netherlands is reflected in her members and her administrative body.

The object of the society can only be achieved by a continuous increase in the number of members and sponsors which would provide the means for the realization of many new projects. Your membership would therefore greatly be appreciated. The minimum contribution for ordinary members is Hfl. 7.50 a year, for sponsors (natural persons) Hfl. 25.— and for corporate bodies Hfl. 50.—. Applications can be addressed to the head-office, dr. Kuiperstraat 3, The Hague, Tel.: 115936.

Een Studiecommissie van deze vereniging verleent bijstand aan ruim 300 jongeren uit de Rijksdelen en andere gebieden, die door hun ouders naar Nederland werden gezonden of aldaar zijn achtergelaten, voor wat betreft huisvesting, onderwijs, en opvoeding.

Voorts heeft de vereniging een Commissie voor Financiële Steun bij Studie, die renteloze voorschotten verstrekt aan jongelieden bij hun studie in Nederland.

Het nationaal karakter van de Kon. Vereniging „Oost en West" blijkt o.m. uit het feit, dat Zijne Koninklijke Hoogheid Bernhard, Prins der Nederlanden, haar Beschermheer is en dat de verscheidenheid in godsdienstige overtuiging, politiek en ras, welke de bevolking van het Koninkrijk der Nederlanden kenmerkt, haar weerspiegeling vindt in de leden en in de bestuursorganen.

De doelstelling van de vereniging kan slechts verwezenlijkt worden door een gestadige groei van het aantal leden en leden-begunstigers, waardoor allerlei nieuwe plannen tot ontwikkeling kunnen worden gebracht. Ook Uw toetreding als lid zal derhalve op hoge prijs worden gesteld. De minimum-contributie bedraagt per jaar voor gewone leden f. 7.50, voor leden-begunstigers (natuurlijke personen) f. 25.— en voor rechtspersonen f. 50.—. Aanmelding kan geschieden bij het algemeen secretariaat, dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, telefoon 115936.

VOORWOORD

De ontwikkeling van Nederlands-Nieuw-Guinea betekent in de eerste plaats ontwikkeling van de Papoea-mens en zijn maatschappij en een van de belangrijkste aspecten van die ontwikkeling is dan ook de inschakeling van de inwoners van dit gebied en hun opheffing uit een toestand van primitiviteit tot een samenleving, waarin andere normen gelden en andere levensgewoonten.

Om dit proces met zo weinig mogelijk schokken te doen verlopen zullen de juiste wegen en geëigende vormen moeten worden gevonden. Daartoe is vooral nodig het verkrijgen van meer kennis van hun levensgewoonten en cultuuruitingen. Deze kennis is nog zeer onvolledig, al is daarin door verschillende publicaties reeds grote verbetering gekomen.

Het is daarom een gelukkige gedachte om een afzonderlijk nummer van „Antiquity and Survival” te wijden aan Nederlands-Nieuw-Guinea en door een deskundige behandeling van de beschikbare gegevens een meer overzichtelijk beeld te geven van verschillende aspecten van het leven der inheemse bevolking aldaar.

Dit acht ik ook daarom van zo groot belang, omdat door de toenemende aanraking van de Papoea met de westerse wereld een belangrijk deel van die cultuuruitingen verloren zal gaan. Men zal zich moeten haasten om nog zo veel mogelijk vast te leggen en te bestuderen, welke van die uitingen waard zijn om behouden te blijven en ontwikkeld te worden. Ook daarvoor levert dit bijzondere nummer van „Antiquity and Survival” een waardevolle bijdrage, te meer waar de uitvoering geschiedt in zo'n bijzonder fraaie vorm. De verschijning van deze publicatie juich ik dan ook van harte toe.

W. J. A. KERNKAMP,
Minister van Overzeese Rijksdelen.

Eén der grootste kenners van Nieuw-Guinea was de Zwitserse etnoloog Paul Wirz. Hij werd op 29 Mei 1892 te Moscou geboren, daar zijn ouders daar waren gevestigd als eigenaars van een fabriek. Gedurende vijf jaren bezocht hij de lagere school in Rusland, maar daarna stuurden zijn ouders hem naar een internaat in Zürich. Oorspronkelijk leek het alsof hij de loopbaan van zijn vader zou volgen; hij werkte gedurende een jaar als voltmonteur in een machinesfabriek en studeerde vervolgens aan de Technische Hochschule in Zürich. Maar tijdens zijn studies maakte hij een reis naar Noord-Afrika en het schijnt wel dat deze reis beslissend voor zijn verder leven is geworden.

In hetzelfde jaar waarin hij zijn studies in Zürich beëindigde, 1914, begint hij voordrachten over anthropologie te houden en in 1915 gaat hij weer op reis, naar Indonesië en Nieuw-Guinea. In 1919 zien wij hem weer op de universiteit, ditmaal in Basel, en in 1920 promoveert hij met een proefschrift over *Religion and Mythos der Marind-anim von Hollandisch-Süd-Neuguinea und deren totemistisch soziale Gliederung*.

In 1926 doceert hij aan de Universiteit te Basel, maar na korte tijd geeft hij zijn leerstoel weer op; zijn gehele belangstelling gaat er naar uit zijn onderzoekingen voort te zetten.

Zijn leven is dan ook een samenraken van expedities, en het is op expedities, dat hij stierf. Talloze volkeren werden door hem bezocht, en het is moeilijk te zeggen aan welk volk hij de meeste aandacht schonk.

Hoewel Wirz dus vele landen heeft bereisd wijdde hij zijn aandacht toch hoofdzakelijk aan drie gebieden: Voor-Indië en Ceylon, Indonesië en in het bijzonder aan

Nieuw-Guinea. Hier is hij ook gestorven; op 30 Januari 1955 trof hem een hartverlamming in de bergen van het Maprik-gebied, in de omgeving van de Sepikmonding aan de Noordkust van Australisch Nieuw-Guinea. Het laatste artikel van zijn uitvoerige lijst van publicaties is aan dit gebied gewijd, en met trots mogen wij erop wijzen dat het in dit blad verscheen²⁾.

Zijn bibliografie bestaat uit 122 titels, waarvan de volgende op Nieuw-Guinea betrekking hebben: (zie bibliografie op blz. 329).

In het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam is nog tijdens zijn leven een *Dr. Paul Wirz-afdeling* ingericht.

Daarbij staat aangekend: „Deze Nieuw-Guinea Afdeling is genoemd naar Dr. Paul Wirz, de Zwitserse onderzoeker, die geruime tijd onder de Papoea's doorbracht. Hij leerde hun gebruiken kennen, filmden hun dansen en verzamelde hun gebruiksvoorwerpen. Door zijn vele publicaties heeft hij in zeer grote mate bijgedragen tot de kennis over en de waardering van de Papoea's. Een belangrijk deel van het hier ten toon gestelde heeft hij aan het museum geschonken“³⁾.

Wij dragen dit nummer aan zijn nagedachtenis op. Red.

¹⁾ Wij danken Dr. Alfred Böhler, Basel, voor het foto-materiaal dat hij ons ter beschikking stelde.

²⁾ Paul Wirz: *The Exhibition "Art from the Sepik" at the Ethnographical Museum in Basel. Antiquity and Survival* 1, 1955, pp. 67—82.

³⁾ G. L. Tichelman in *Tijdschrift Nieuw-Guinea*, 15(6), 1955, p. 163.

DE PAPOEA'S VAN NEDERLANDS NIEUW-GUINEA, PHYSISCH-ANTHROPOLOGISCH BESCHOUWD

PROF. DR. J. P. KLEIWEG DE ZWAAN

Voor de anthropoloog zijn de Papoea's van Nieuw-Guinea nog steeds een probleem, een moeilijk en ingewikkeld vraagstuk! Indien men de anthropoloog vraagt, wat en wie de Papoea's zijn, hoe zij zijn ontstaan, stellen zij een eigen, afzonderlijk tas voor, zijn zij autochthonen van het

grote eiland of zijn zij van elders daarheen gekomen; zo ja, van waar en in welke tijd, hoe is de verhouding der kustbewoners van lange gestalte tot de volkjes met een zoveel kleinere lichaams lengte in het centrale bergland? Wanneer men deze vragen de anthropoloog voorlegt, zal hij

moeten beknemen, daarop geen definitief en geen volkomen bevredigend antwoord te kunnen geven.

Talrijke onderzoekingen zijn reeds verricht aan skeletmateriaal van Nieuw-Guinea, met name aan de schedels van Papoea's. Echter hebben deze onderzoekingen niet zelden plaats gehad aan een te klein materiaal, terwijl bovendien lang niet altijd met zekerheid bekend was, uit welke gebieden van het grote eiland het onderzochte materiaal verkregen is.

Uit grote gebieden van Nieuw-Guinea heeft men nog volstrekt geen menselijk skeletmateriaal voor onderzoek ter beschikking gekregen, of moet het ter beschikking staande materiaal absoluut onvoldoende worden geacht. Bovendien kan het onderzoek aan skeletmateriaal, in hoofdzaak dan nog aan schedels, geen volledig en bevredigend inzicht geven omtrent de lichamelijke gesteldheid dezer mensen. Daarvoor toch zijn ook onderzoekingen aan de levende mens van nood. En ook deze staan ons thans nog in onvoldoende mate ter beschikking; er zijn nog grote gebieden in Nieuw-Guinea, van welker bewoners wij anthropologisch nog volstrekt niets weten, of waar het anthropologisch onderzoek nog slechts aan een veel te klein aantal mensen heeft plaats gehad, waardoor men aan de resultaten der onderzoekingen slechts een zeer beperkte betekenis en waarde kan toekennen.

Indien men de dwergvolken in het centrale deel van Nieuw-Guinea, de pygmeeën, alsmede de dwergachtige volken afleert, de pygmoiden, wier gemiddelde lichaams lengte ietwat groter is dan die der pygmeeën, buiten beschouwing laat, kan men omtrent de somatische eigenschappen der kust-Papoea's, in het algemeen het volgende zeggen:

Het zijn over het algemeen mensen van tamelijk grote lichaams lengte; de gemiddelde lichaams lengte kan misschien op ± 162 cm gesteld worden. Zij zijn meendeels slank gebouwd, hebben een lang en smal hoofd (dolichocephaal); de index cephalicus, de procentische verhouding tussen de grootste hoofdbreedte en hoofd-

lengte $\left(\frac{\text{grootste hoofdbreedte}}{\text{grootste hoofdlangte}} \times 100 \right)$

ligt gemiddeld beneden 75; zij hebben, de kust-Papoea's, tamelijk brede gezichten; naar voren uitpuilende wenkbrauwbogen; de ogen liggen vaak diep naar achter; zij hebben een brede neus, een grote mond, dikke lippen, zijn ietwat prognath, d.w.z.

de bovenkaak staat wat naar voren, zij hebben krochhaar, een donkerbruine huidkleur, bruinzwarte ogen, zijn niet zelden sterk behaard op het lichaam en hebben vaak een flinke baardgroei; lange armen en benen. De bovenlip is niet zelden iets wat gewelfd. Zo zijn over het algemeen de lichaams-eigenschappen der kust-Papoea's van lange gestalte. Echter, dat moge terstond gezegd worden, komen nitronderingen te dien opzichte volstrekt niet veldzaam voor. Dat blijkt duidelijk, als wij de afzonderlijke lichaams-eigenschappen nog eens nader bezien.

Allereerst de lichaamslengte: wij vinden daarvoor bij de bevolkingen op verschillende plaatsen in het Nederlands gebied zeer uiteenlopende gemiddelden opgegeven. Om een voorbeeld te geven: Bij de Papoea-mannen van Dobu vond Koch een gemiddelde lichaamslengte van 155,3 cm, en bij die van Merauke 167,2. Een verschil dus van niet minder dan 12 cm! Echter moet niet vergeeten worden, dat van Dobu slechts een klein aantal mannen gemeten werd; voor een juist oordeel een veel te klein aantal.

In zijn proefschrift „Anthropological Results of the Dutch Scientific Central New Guinea Expedition A° 1920", in het jaar 1922 verschenen, heeft Bijlmer een kaartje gegeven, waarop in verschillende kleuren aangegeven is de gemiddelde lichaamslengte der inheemsen zowel in de kustgebieden als in het centrale deel van Nieuw-Guinea, en wel niet alleen van het Nederlandse gebied daarvan, maar ook van het Australische deel. Uit dit kaartje valt af te lezen, dat in het algemeen (echter volstrekt niet altijd!) de lichaamslengte der inheemsen van de kustgebieden gaande naar het betraghtige binnenland afneemt.

Voor de kust-Papoea's aan de Mimikarivier wordt een gemiddelde lichaamslengte van 165,2 cm opgegeven. Dit is wel een belangrijk grotere lichaamslengte dan gevonden werd bij de, meer in het binnenland aan genoemde rivier wonende Tapiro, wier gemiddelde lichaamslengte op slechts 148,9 cm werd bepaald. De Tapiro zijn een echt dwergvolk!

Wat de hoofdvorm betreft, merkte ik reeds op, dat de kust-Papoea's overwegend langhoofdig, dolichocephaal zijn. Bij 82 schedels van Nederlands Zuid-West-Nieuw-Guinea vond Prof. v. d. Broek 75,3 % dolichocran (langhoofdig), 21,1 % mesocran en slechts 3,4 % brachycran (korthoofdig). Brachycephalen komen dus in dit kustgebied slechts zeer

weinig voor, daarentegen mesocephalen in een flink percentage.

Witz vond zowel de Papoea's van de Humboldt-baai, als die van het Zuidkust-gebied van Nederlands Nieuw-Guinea sterk dolichocephaal. Overigens vond hij echter bij deze twee groepen in menig opzicht duidelijke verschillen (1926).

Interessant is zeer zeker, dat Prof. v. d. Broek onder deze schedels opvallend kleine exemplaren vond (nannocephale schedels). Sommige schedels maakten de indruk, alsof zij van onvermengde pygmeeën afkomstig waren. Door Koch werd aan de gehele Zuidkust van Nederlands Nieuw-Guinea verreweg het grootst aantal lieden dolichocephaal bevonden. In Dobu werd echter gemiddeld een mesocephale hoofd-index geconstateerd (78,78). De Zuidkust-Papoea's zijn dolichocephaal, niet zo zeer tegevolge van een lang hoofd, als van een uitgesproken smal hoofd. Zulke smalle hoofden zijn echter niet alleen een kenmerk van de stammen met een lange gestalte in Nieuw-Guinea, want aan de Noordkust van het eiland vindt men smalle hoofden ook wel bij stammen van middelmatige lichaamslengte en aan de Geelvinkbaai, alsook in het Oostelijk deel van Nieuw Guinea zelfs bij stammen van een bepaald kleine gestalte. Van de, door mij indertijd op Schouteneiland onderzochte schedels, welk eiland dicht bij de Noordkust van Nieuw-Guinea is gelegen (Geelvinkbaai) en dat door een Papoea-volk is bewoond, vond ik 36,25 % dolichocran, 37,3 % mesocran en slechts 6,25 % brachycran. Ook hier overweegt dus weer de dolichocephalie, maar daarnaast constateerde ik een flink percentage mesocrane schedels.

Bos vond bij zijn onderzoek van Biakse schedels een nog veel groter percentage dolichocranen dan door mij werd geconstateerd, n.l. 23,7 % hyper-dolichocran, 61,3 % dolichocran en 15,0 % mesocran. Voor de gemiddelde lichaamslengte der Biakkers van Schouteneiland, rond hij 159,6 cm, Witz 160,6 cm. Deze gemiddelde lichaamslengte komt niet geheel overeen met die der Papoea's van het naast liggende deel der Noordkust van het vasteland van Nieuw-Guinea, maar meer met die der meer oostelijk op het vasteland wonende Papoea's.

In het algemeen kan men zeggen, dat van de kustgebieden naar het binnenland toe de index cephalicus toeneemt. De percentages mesocephalen nemen toe, die der dolichocephalen daarentegen af.

Door Bijlmer is erop gewezen, dat het contrast in de waarde van index tussen de Tapiro-dwergen van het binnenland enerzijds en de naburige kustbewoners anderzijds enorm is.

Voor de Tapiro vond hij een gemiddelde index cephalicus van 78,9 (mesocephaal) en voor de kustbewoners resp. 72,4 (in 1931) en 75,4 (1935), een verschil dus van ± 6 eenheden!

Gelaat. Gelijk gezegd, worden bij de lange kust-Papoea's tamelijk brede gezichten gezien. Echter zijn lange en smalle gezichten gezamenlijk zeldzaam. Volgens Bijlmer zijn de kust-Papoea's gemiddeld op de grens van meso- en leptoprosopie, d.w.z. zij hebben over het algemeen een middelmatig tot lang gelaat.

Het uiterlijk der kust-Papoea's verschilt vaak opvallend. Niet zelden ziet men bij deze lieden semietische typen, met een lang gelaat en een lange, kromme neus. Ook ziet men wel typen, die zeer aan Europeanen doen denken. Deze beide typen zijn ook wel bij de dwergvolken van Nieuw-Guinea opgemerkt.

Naar aanleiding hiervan moge ik erop wijzen, dat ik mijler op Europeanen gelijkende personen ook vaak heb opgemerkt bij de door mij onderzochte Minangkabau-Maleiers van Midden-Sumatra, bij de Niasiers en Baliërs, minder veelvuldig misschien bij de Sasaks van Lombok. Van zulke, op Europeanen gelijkende individuen zou ik verscheidene afbeeldingen kunnen tonen. Zij zijn ook van elders in de Indische Archipel meermalen vermeld.

Over de semietische trekken bij de Papoea's is reeds veel geschreven; verschillende verklaringen zijn daarover gegeven. Men heeft gedacht aan de invloed van Phoeniciërs, Egyptenaren en Arabieren. Hiermede is Bijlmer het echter niet eens; hij ziet daarin trekken die karakteristiek zijn voor en eigen aan de Papoea's. "The fact" — zegt hij — "that the isolated Mountain-Papuans display this type to a large extent is highly contradictory to the opinion that the semitic features might have been intruded from outside." Hij is van oordeel, dat de semietische typen niet aan raakrubing zijn toe te schrijven, maar dat zij behoren "to the evolutionary stage of mankind, which is called Papuan." Voor deze opvatting is stellig veel te zeggen. Ik acht het echter niet onmogelijk, dat de Papoea's deze trekken ontleenen aan contact met bevolkings-elementen van het Aziatisch Continent, met welke zij in hun origine in betrekking kunnen hebben ge-

staan. Interessant is zeker, dat van Stave-
ren op het eiland Flores een duidelijk Sa-
mietisch type heeft opgemerkt. —

Haarvorm: Ongetwijfeld is kroeshaar voor
de Papoea's kenmerkend. Evenwel heeft
men bij sommige Papoea-stammen ook
wel-lieden met golvend haar opgemerkt
en zelfs wel met sluk haar, bijv. bij de
Papoea's van het Zadelgebergte en in de
Markham-vallei, alsook nog elders in
Nieuw-Guinea.

Moszkowski heeft erop gewezen, dat de
Papoea's uit het Mamberano-gebied niet
altijd kroeshaarig (ulotrich) zijn, maar niet
zelden golvend haar hebben. Dan krijgt
men typen te zien, die wel zeer gelijken
op de Wedda's van het eiland Ceylon, die
eveneens golvend haar bezitten. Op grond
hiervan en tevens wegens de fijne en gra-
ciele lichaamsbouw, de kleine handen en
voeten dezer Papoea's, hun relatief korte
extremiteten en kleine gestalte (een groot
percentage dezer lieden is namelijk kleiner
dan 150 cm), meende Moszkowski te mo-
gen aannemen, dat de eilandenwereld der
Geelvinkbaai oorspronkelijk bewoond is
gewest door stammen van het type Wed-
da's (Ceylon), Sakai en Senoi (Malakka)
en Toala (Celebes) en dat de tegenwoor-
dige bevolking van dit gebied het resul-
taat is der kruising dezer stammen met in-
gedrongen Melanesische elementen. Daar-
entegen meende Neuhaus, dat de cynotri-
che Papoea's ontstaan zijn uit de kruising
van Papoea's met Maleiers.

De slukhaarige lieden, die men wel onder
de Papoea's opmerkt, zijn misschien te ver-
klaren door kruising met Chineseen, Ma-
leiers of Proto-Maleiers?

Wanneer men dit alles bedenkt, alsook in
aanmerking neemt, dat eveneens in de li-
chaamsbouw, de huidkleur, neusvorm enz.
onderlinge verschillen bij de Papoea's geens-
zins zeldzaam voorkomen, moet men reeds
wel, naar het mij voorkomt, tot de overtuig-
ing komen, dat de Papoea's geen zuiver
volk voorstellen, maar dat zij hun ontstaan
danken aan verschillende ras- en volkele-
menten.

In zijn boek „Deutsch-Neu-Guinea“ spreekt
Neuhaus van een „Hexenkessel, aus dem
der heutige Papua hervorging“. Welnu, het-
zelfde zou men m.i. kunnen verklaren
van de Papoea's in het Nederlands gebied
van Nieuw-Guinea. De onderzoekingen van
de laatste tijd hebben wel geleerd, dat het
begrip „Papoea“ niet veel meer is dan een
„Samenbegriff“ en niet een bijzonder ras
aanduidt (van den Broek). —

Gaan wij thans over tot een andere bespre-

king der pygmeëen- en pygmoïedenvolken in
Nieuw-Guinea. Wat zijn die dwergachtige
en dwergstammen en hoe is hun verhouding
tot, eventueel tegenover de stammen van het
eiland, welke een grotere lichaamslengte
hebben?

Voor een beter begrip hiestuutent, moet ik
goed te doen, eerst iets te zeggen omtrent de
dwergvolken onzer aarde in het algemeen.

Dwergvolken kent men thans uit het cen-
trale gebied van Afrika, met name uit het
Congo-gebied en in het Zuidelijk deel van
Afrika (de Bosjesmannen), venster van de
Andamanen, de Philippijnen (Aëta-negri-
to's), het schiereiland Malakka (de Se-
mangs) en van Nieuw-Guinea, zowel in het
Nederlands deel daarvan (Goliath- en Ta-
piro-dwergen) als in het Australisch ge-
bied (Kamaweka, e.a.).

Onder dwergvolken verstaat men volken,
wier gemiddelde lichaamslengte der man-
nen de 150 cm niet overschrijdt. Bij de
dwergvrouwtjes is de gemiddelde li-
chaamslengte nog aanzienlijk (≈ 10 cm)
kleiner. Echter hebben stellig sommige
der genoemde volken gemiddeld een iets
wat grotere lichaamslengte. Dit zijn dus
eigenlijk geen echte dwergvolken, maar
pygmoïeden. Dat is bijv. het geval bij de
Bosjesmannen in Zuid-Afrika en de Se-
mangs van het Maleise schiereiland. Ook
in het binnenland van Nieuw-Guinea, zo-
wel in het Nederlands als in het Australi-
sch gebied, komen zulke pygmoïede
stammen voor. In het Nederlands gebied
zijn dat bijv. de Pesechems (gemiddelde
lichaamslengte 152,4 cm) en de Pania
(152,8 cm). Echte dwergvolken aldaar
zijn de Goliath- en de Tapiro-dwergen
(148,9 cm).

Door Wollaston is voor de Tapiro zelfs
nog een kleinere lichaamslengte opgege-
ven, namelijk 144,9 cm, echter is het aan-
tal der door hem gemeten individuen slechts
zeer klein! Voor de Goliath-dwergen, wo-
nende aan de Eilanden-rivier, is door de
Kock een gemiddelde lichaamslengte der
mannen van 149,2 cm gevonden. Volgens
Strong hebben de Kamaweka in het
Australisch gebied van Nieuw-Guinea een
gemiddelde lichaamslengte van 148,7 cm.
Verschillende theorieën zijn in de loop
der tijden gegeven, ter verklaring van de
zo kleine gestalte der dwergvolken, theo-
rieën, die echter geen van alle ten volle
kunnen bevredigen. Het moge mij ver-
gund zijn, de voornaamste daarvan in het
kort te bespreken, om na te gaan of en in
hoeverre zij kunnen dienen ter verklaring
van de dwergvolken in Nieuw-Guinea!

1. De theorie van Kollmann:

Deze berust op de z.g. biogenetische wet
van Haeckel, die zegt, dat de ontogeneti-
sche ontwikkeling van de mens, d.w.z. zijn
ontwikkeling tijdens het embryonale le-
ven, in grote trekken althans, een recapitu-
latie is van de phylogenetische ontwik-
keling, de ontwikkeling van de mensheid
als soort.

Daar het hoofdje van het menselijk foetus
rond en sterk gewelfd is, meende Koll-
mann, op grond van genoemde biogeneti-
sche wet, dat het mensdom afstamt van
een oervorm, welke eveneens brachyce-
phaal was en een sterk gewelfd hoofd be-
zat. Zulk een mensvorm meende hij te
mogen zien in de pygmeëen. Deze zou dus,
meende hij, de oervorm der mensheid
voorstellen, waaruit in de loop der tijden
ook de mensrassen met een grotere ge-
middelde lichaamslengte zouden zijn ont-
staan.

Voor deze opvatting zou ook kunnen plei-
ten, dat de dwergvolken, behalve hun klei-
ne gestalte en brachycephalie, nog ver-
schillende andere infantiele lichaams-
eigenschappen bezitten.

Tegen deze opvatting der dwergvolken
pleit echter o.a., dat later gebleken is, dat
volstrekt niet alle dwergvolken brachyce-
phaal zijn en dat ook de andere door Koll-
mann op de voorgrond gestelde infantiele
lichaamskenmerken geenszins bij alle
dwergvolken worden geconstateerd. Bo-
vendien, dat de oudste vóórhistorische
mensheid, van welke men de lichamelijke
overblijfselen heeft gevonden, niet brachy-
cephaal was en ook niet zulk een kleine
dwerggestalte bezat.

Ter verklaring der pygmeëen-volken in
Nieuw-Guinea en van de pygmoïede vol-
ken aldaar heeft de theorie van Kollmann
m.i. stellig geen waarde, daar de Tapiro
en Timorini gemiddeld niet brachycephaal
zijn, maar mesocephaal, terwijl ook ver-
schillende der andere, door Kollmann als
karakteristiek opgevatte infantiele eigen-
schappen bij de pygmeëen en pygmoïeden
van Nieuw-Guinea ontbreken. De Go-
liath-pygmeëen werden wel brachycephaal
bevonden.

2. De degeneratie-theorie (Schwalbe):

Volgens deze theorie zouden de dwergvol-
ken degeneratie-vormen voorstellen, ont-
staard door ongunstige levensvoorwaarden,
ziekten, enz. en in de loop der tijden, door
isolering, als gedegeneerde volken in
stand gebleven.

Tegen deze theorie kunnen eveneens verschillende bezwaren worden ingebracht. Ter verklaring der dwergvolken van Nieuw-Guinea kan zij m.i. niet dienen, daar de dwergvolken aldaar, alsook de pygmoiden absoluut niet de indruk maken van gedegeneerd te zijn. Het tegendeel is waar! Het zijn over het algemeen, flinke, energieke mensjes, zij zien er vaak goed doorvoed uit en zijn intelligent. Zelfs is Bijlmer van mening, dat de dwergvolken van Nieuw-Guinea op een ietwat hoger evolutie-niveau staan dan de Papoea's van langere gestalte in de kustgebieden!

3. De aanpassingstheorie (Pösch, Moffat, e.a.)

Sommige anthropologen zijn van oordeel, dat de pygmeeën mensen zijn, die zich volkomen en het allerbest aan hun milieu hebben aangepast en daarin geheel tot hun recht komen. Echter is het dan toch wel heel vreemd, dat sommige pygmeeënvolken de meest geschikte mensvorm zouden zijn voor het tropisch oerwoud, andere daarentegen voor een woestijngebied (Zuid-Afrika) en weer andere voor het berglandschap. Dat lijkt mij wel heel eigenaardig! Wat Nieuw-Guinea betreft, moge ik er nog eens op wijzen, dat men niet alleen in het centrale bergland kleine mensjes heeft aangetroffen, maar ook wel in het kustgebied (bijv. de Fak-Fak). Ik moge er ook aan herinneren, dat Prof. v. d. Broek bij de door hem onderzochte schedels van Nederlands-Zuid-West-Nieuw-Guinea opvallend kleine, nanoocephale exemplaren vond. Dit is ook bij andere kuststammen van Nieuw-Guinea geconstateerd.

Bovendien zijn volstrekt niet alle stammen in het binnenland even klein van gestalte. De Timorini bijv. zijn ± 1 dm langer dan de Tapirodwergen volgens opgave van Wollaston en 5 cm langer volgens die van Bijlmer.

4. De Endocriene Klier-theorie (Stockard, Ade e.a.):

Men heeft ook wel gemeend de dwerggestalte van sommige volken te kunnen toeschrijven aan een abnormale functie der klieren met inwendige secretie (endocriene klieren), met name van de schildklier en de hypophysis van de hersenen. Nog onlangs (1954) heeft Ade de typische morfologie der Afrikaanse pygmeeën ten dele althans toegeschreven aan een abnormale of bijzondere functie der endocriene

klieren. Evenwel is Bijlmer van oordeel, dat de kleine gestalte der Nieuw-Guineadwergen niet het gevolg is van een gestoorde functie van de schildklier, aangezien de karakteristieke lichaamsverhoudingen van hypothyreoidisme, een verminderde werking der schildklier, bij de Nieuw-Guineadwergen ontbreken. "I consider it out of the question" — schrijft hij — "that the striking difference between the tall inhabitants of the coast and the pygmoid mountaineers should be fundamentally due to hypothyroidism". Iets verder echter schrijft hij, dat hij het toch wel mogelijk acht, dat "hypothyroidism is not entirely without influence. I am inclined to think, that hypothyroidism must be admitted as a secondary stature-reducing factor and possibly is responsive for the extreme smallness of the Tapiro-Pygmyes". Kroppen werden door Bijlmer frequent in het binnenland van Nieuw-Guinea gezien; bij de Tapiro-dwergen veelvuldiger dan bij de Pania-Papoea's, welke laaten een ietwat grotere lichaams lengte hebben dan de Tapiro, namelijk 152,8 cm. In verband hiermede moge ik opmerken, dat ik bij verschillende bergvolken van de Indische Archipel vaak kroppen heb waargenomen, bijv. bij de Minangkabau-Maleiers van Midden-Sumatra, de Niassers, Baliërs en de Saksaks van Lombok. Echter is mij van een invloed dezer afwijking op de lichaams lengte dezer mensen niets gebleken. Men schijnt ook moeilijk te kunnen aannemen, dat de kleine gestalte der dwergvolken in Nieuw-Guinea het gevolg zou zijn van een verminderde werking van de hersenhypophyse.

5. Varianten-theorie (Sarasin, Schlaginhaufen, Pliachke):

Door sommige anthropologen zijn de dwergvolken van Nieuw-Guinea en elders gehouden voor een erfelijke minusvariant der Papoea's en andere volken van langere gestalte. Tot deze overtuiging schijnt ook Bijlmer gekomen te zijn: "In my opinion the absolute similarity in hair-form and hair-colour, the great resemblance in colour of the skin and the fundamental resemblance of the face are sufficient to regard these people as children of the same race. The supposition that the Tapiro-Pygmyes are outposts of a dwarf race, inhabiting considerable areas in the centre of New Guinea, has greatly lost in probability. The Tapiro are no outposts but rather border groups of the central Mountain-Papuans, who themselves display va-

rious transitions from small to medium size".

In verband hiermede moge ik erop wijzen, dat ook Prof. Schlaginhaufen met nadruk gewezen heeft op de *gelsidelijke* overgang in lichaamsverhoudingen van de kust-Papoea's naar de dwergvolken van het binnenland.

Wat Prof. Schlaginhaufen heeft opgemerkt naar aanleiding van zijn onderzoek der dwergen van het Torricelli-gebied in het Australisch deel van Nieuw Guinea, namelijk dat de dwergen dezer strek de kuststammen van langere gestalte nader staan dan de kuststammen ten opzichte van elkaar, zou ook gezegd kunnen worden van de Papoeavolken in het Nederlands gebied van Nieuw-Guinea.

De Pygmeeën en de Pygmoiden van Nieuw-Guinea verschillen van de kust-Papoea's in hoofdzaak slechts door een kleinere lichaams lengte en een grotere index cephalicus. Mag men nu echter wel aan deze beide verschillen een zo grote anthropologische betekenis toekennen? Wij weten immers, dat de lichaams lengte in hoge mate afhankelijk is van milieu-factoren enz. De bewoners van berggebieden zijn over het algemeen korter dan de mensen in de laag gelegen streken en hebben een meer gedrongen gestalte. Bovendien is gebleken, dat er een zekere correlatie bestaat tussen de lichaams lengte en de index cephalicus. Bij vele volken heeft men vastgesteld, dat mensen met een grote lichaams lengte een kleinere index cephalicus hebben dan de korte lieden. Bij de Minangkabau-Maleiers van Midden-Sumatra heb ik eveneens geconstateerd, dat toenemende lichaams lengte gepaard gaat met een afname van de index cephalicus. Analoge verhoudingen vond Sitsen bij de Javanen.

Bij de Mikoe-Papoea's, wonende aan de Boven-Mikoe, een westelijke zijrivier van de Digoel, vond Witz een gemiddelde lichaams lengte van 153,1 cm. Deze gemiddelde lichaams lengte is dus groter dan die van de naburige Goliath-Pygmeeën. Naar aanleiding hiervan schreef Witz: „Somit wurde sich hier die allgemein verbreitete Ansicht, dass kleinwüchsige Menschengruppen sehr oft mehr nach der brachycephalen Seite hinneigen, als die benachbarten grosswüchsige Stämme, gut zum Ausdruck kommen (1924)".

De Papoea's van Fak-Fak aan de westkust van Nieuw-Guinea zijn klein bevonden (153,7 cm) en niet, zoals de meeste kust-Papoea's dolichocephaal, maar meso-

cephaal (gemiddelde index cephalicus 76,63). De kust-Dobo zijn ook klein (155,3 cm) en mesocephaal (index cephalicus 78,78). Bij deze Papoea-stammen van kleine gestalte der kust werd dus geen lang hoofd gevonden, gelijk bij de stammen van lange gestalte aldaar.

Bergbewoners hebben vaak een bredere schedel dan de bewoners in de naburige laagvlakte en daardoor een hogere index cephalicus.

Met deze factor moet men misschien ook rekening houden bij de bepaling van de hoge index der bergbewoners in Nieuw-Guinea, die vooral een brede schedel bleken te bezitten.

Het is wel heel jammer, dat Bijlmer niet in de gelegenheid is geweest, bij de dwergvolken in Centraal Nieuw-Guinea bloedgroepenonderzoekingen te doen. Dat zou deze mensjes ter zeer hebben afgeschrikt! Het ware stellig van belang geweest, de bloedgroepenverdeling bij de dwergvolken te vergelijken met die der kust-Papoea's. Wel echter heeft hij bij 17 Kapaukoes van het bergland de bloedgroepen kunnen bepalen.

Reeds in 1931 heeft Bijlmer een onderzoek naar de bloedgroepenpercentages kunnen instellen bij 300 kust-Papoea's. Hij vond toen 37,6 % O, 44,4 % A, 15,2 % B en 4,8 % AB. In 1955 heeft hij een controloonderzoek ingesteld. Toen vond hij 0,43,2 % A 43,2 %, B 7,2 % en AB 4,4 %. Er is dus bij deze Papoea's een duidelijke overheersing der A-groep tegenover de B-groep. Opmerkelijk is zeer zeker, dat hij bij zijn Kapaukoes van het binnenland geen enkele A vond, wel daarentegen een paar B, (10 %) en wel in hetzelfde percentage ongeveer als bij de kust-Papoea's.

Het contrast in frequentie van de A-groep bij de kust-Papoea's en de onderzochte berg-Papoea's is wel zeer frappant!

In zijn studie van 1939 "Tapiro Pygmies and Pania Mountain Papuans" heeft Bijlmer ons ook zijn visie uitgesproken over de plaats, welke men, volgens zijn mening, aan de Papoea's in het mensdom zou kunnen toekennen. In zijn vroegere publicatie van 1922 "Anthropological Results of the Dutch Scientific Central New Guinea Expedition A° 1920" had hij de mogelijkheid geopperd, dat de Papoea's hun bestaan danken aan invloed van Dravido-Australoïde migraties op de autochthone Negrito's. Later is hij echter meer tot de overtuiging gekomen, dat men te doen heeft met een ontwikkeling van het Pa-

poea-ras ter plaatse. De Dravida's zijn niet kroesharig en hun uiterlijk vertoont graduele overgangen naar de Europese geïntermedie der Hindoes. Hij gelooft daarom, dat de Dravida's en de naburige Wedda's van Ceylon aan de voet staan van de Euroloïde ontwikkelingslijn, terwijl de Papoea's staan aan de basis der Semietische. In de kust-Papoea's meent hij in het algemeen opgemerkt te hebben de ontwikkeling van het Kaukasische ras; bij de berg-Papoea's ziet men bovendien de ontwikkeling van een bredere schedel, zoals men die bij het blanke ras constateert, vergezeld gaande met een hogere geestelijke ontwikkeling. De Negrito's acht Bijlmer nauw verwant aan de Papoea's; zij zouden door isolatie gedifferentieerd zijn en hebben meer het Negroïde type behouden. Hij besluit met als werk-hypothese voor te stellen "that particularly the Papuans are situated on the line of development of the Leucoderms, the Mountain Papuans, whose smallness is only an incidental characteristic being some steps ahead of the coastal types".

Inderdaad is deze zienswijze van Bijlmer slechts een „werk-hypothese" en kan zij ook niet meer zijn. Immers wij weten omtrent de anthropologische verhoudingen in Nieuw-Guinea nog maar bitter weinig! Gehele streken van dit eiland, in het bijzonder in het binnenland, zijn nog niet of zeer onvoldoende onderzocht geworden. In dit opzicht heb ik herhaaldelijk de naam genoemd van Dr. Bijlmer to ik kon en mocht niet anders doen; aangezien wij onze anthropologische kennis betreffende Nieuw-Guinea en vooral van het centrale deel daarvan voor een zeer groot deel aan Bijlmer te danken hebben. Voor zijn, zo moeilijke arbeid moeten wij hem wel ten reerste erkennen zijn! Hulde!

Zeer te hertoeven acht ik het, dat het omvangrijk en belangrijk anthropologisch cijfer-materiaal van Dr. D. Brouwer, die in het jaar 1939 als anthropoloog de expeditie Le Roux naar de berg-Papoea's in het westelijk deel van Nederlands Centraal Nieuw-Guinea heeft medegemaakt, tijdens de bezetting van Java door de Japanners volkomen verloren is geraakt. Een ramp en teleurstelling, niet alleen voor de energieke onderzoeker zelf, maar ook voor de wetenschap!

Indertijd, in het jaar 1889 reeds, heeft men bij het dorp Wadjak, in het zuidelijk deel der vroegere residentie Kediri, de fragmenten van een tweetal oude vóórhistorische menselijke schedels gevonden, wel-

ke eerst veel later door Prof. Eugène Dubois bestudeerd konden worden. Dubois heeft erop gewezen, dat deze schedels in menig opzicht gelijken op de schedels der uitgestorven Tasmaniërs, alsook op die van de tegenwoordige Australiërs en Papoea's. Echter zou de schedelkapsel der Wadjak-crania langer en hoger zijn dan die van genoemde volken en de capaciteit groter, d.w.z. de Wadjak-mens had een groter hersenvolume. Dubois meende, dat deze verstem uit het vasteland van Azië naar Indonesië is gekomen en vandaar nog meer oostelijk naar Melanesië en Australië zou zijn getrokken.

Door degeneratie, tengevolge van ongunstige levensvoorwaarden achtte hij de Papoea's, Australiërs en Tasmaniërs uit de Wadjak-stamvorm ontstaan.

Tegen deze opvatting van Prof. Dubois hebben echter andere anthropologen geopperd. Sir Arthur Keith was van oordeel, dat de Wadjak-mens volkomen uitgestorven is en dat hij volstrekt geen nakomelingen heeft nagelaten.

Men zou zich ook kunnen denken, dat de Papoea's afstammen van de vóórhistorische mensvorm, waarvan men de schedel in een neolithische (?) laag gevonden heeft in de grot van Goewa Lawa in de buurt van Sampoeug, in de vroegere residentie Ponorogo. Deze schedel is bestudeerd geworden door Prof. Mijsberg. De maten en indices van deze schedel bleken veel overeenkomst te hebben met die van Papoea's, Australische en Wedda-schedels. In Nieuw-Guinea zelf heeft men tot heden geen lichamelijke overblijfselen van een vroeger, vóórhistorische mensheid gevonden, uit welke men zich de afstamming der tegenwoordige Papoea's zou kunnen denken. Palaeolithische stenen werktuigen en wapenen, die slechts behoeven, getailleerd, niet geslepen zijn, heeft men voor zover mij bekend, ook niet in Nieuw-Guinea gevonden. De tegenwoordige Papoea's maken of maakten tot vóór kort gebruik van geslepen stenen werktuigen en wapenen, een steenindustrie en cultuurfase, welke als een neolithische wordt aangeduid.

Wanneer men zich de vraag stelt, vandaar de Papoea's in Nieuw-Guinea zijn gekomen, moet men, naar het mij voorkomt, de blik richten naar Westelijker gebieden, naar het vasteland van Azië.

Ik heb er reeds op gewezen, dat bij de Papoea's niet zelden, op Wedda's gelijkende individuen zijn opgemerkt. Niet alleen echter op het eiland Ceylon, maar ook in

andere gebieden van het Aziatisch Continent heeft men menschen van het Wedda-type leren kennen, in Vóór-Indië (India), maar ook elders. Ik heb afbeeldingen gezien van Moï van het Bas-Laos en Seng-Be-gebied, waarop ik het Wedda-type duidelijk kon herkennen. Het Wedda-type komt ook in Indonesië zeer veelvuldig voor. Zelf zag ik het bij de door mij onderzochte Minangkabau-Maleiers, van Midden-Sumatra, bij de Niassers, Javanen, Baliërs en Sassaks (Lombok). Ook in Celebes, Boeroe, Ceram en nog op talrijke andere eilanden van Indonesië meet ik, dat het Wedda-type voorkomt. De oude urn-schedels van Melolo, op Soemba, door mij onderzocht, bleken Wedda-kenmerken te bezitten. En ook vond ik dit type bij schedels van Lomblen en Tenimbar.

De Negrito-volken van Indonesië acht men ook uit het Aziatisch Continent in de Indische Archipel gekomen. Ik wees er reeds op, dat de vóór-historische schedel van Sampoen min of meer het type van een Wedda-schedel heeft, hetgeen ook enigzins het geval schijnt te zijn met de Wadjak-schedel. Mesocranie komt in Nieuw-Guinea in verschillende gebieden volstrekt niet zeldzaam voor. Ook de Wedda-schedel is mesocran. En hebben niet de schedels van *Pithecanthropus erectus* van Java en van de *Sinanthropus* van Peking overeenkomstige kenmerken? Wanneer men de sagittaal-omvang van de *Pithecanthropus*-schedel legt op die van de *Sinanthropus* pekinensis dekken deze elkaar vrijwel geheel. Het Semietische type en het Europees aandoende Europoïde Kaukasische type, welke men bij de Papoea's veelvuldig heeft leren kennen, kunnen misschien ook pleiten voor oude relaties met het Aziatisch Continent. Althoek de overeenkomstige oude steenculturen, welke de prehistorici hebben vastgesteld in het Aziatisch Continent, Indonesië en in nog oostelijker gelegen gebieden.

Wanneer men dit alles bedenkt en wanneer men bedenkt de volksstromen, die blijkbaar eertijds uit het vasteland van Azië naar Indonesië en nog verder oostelijk hebben plaats gehad, kan men zich de vraag stellen, of toch niet de Papoea's ontstaan zijn uit de verschillende bevolkingselementen, welke in de loop der tijden uit het vasteland van Azië in Nieuw-Guinea zijn gekomen. Het Papoea-type zou dus niet het type van een eigen en afzonderlijk ras zijn, maar van een volk, dat uit verschillende ras- en volkselementen is opgebouwd en gevormd.

Geen Papoea-ras dus, maar een Papoea-volk!

Kunnen ons de serologische onderzoekingen in Nieuw-Guinea een beter inzicht geven in de zo ingewikkelde anthropologische verhoudingen aldaar? Helaas is dat nog niet het geval.

Ter beschikking staat ons in het Nederlands gebied van Nieuw-Guinea, voor zover mij bekend, slechts het serologisch onderzoek van Bijlmer (1939) en dat van Dr. Bos (1932) en deze twee blijken zeer uiteenlopende resultaten te hebben opgeleverd!

Bijlmer stelde zijn onderzoek in, gelijk reeds werd gezegd, bij een aantal kust-Papoea's aan de Mimika-rivier en bij slechts een zeer klein aantal Jera-Kapaukoes (17 lieden) in het binnenland.

Voor de kust-Papoea's vond hij in 1935, gelijk wij zagen, als bloedgroepen percentages: 0 45,2 — A 45,2 — B 7,2 en AB 4,4. Bij de Kapaukoes vond hij bij de 17 onderzochte lieden 16 maal 0 en 1 maal B; de bloedgroep A werd volstrekt niet gevonden! Wel een opmerkelijk verschil dus tussen de kust-Papoea's en de, door Bijlmer onderzochte berg-Papoea's! Vergelijken wij nu de kust-Papoea's van Bijlmer met de resultaten van het bloedgroepen-onderzoek van Bos bij de Papoea's van Biak en Soepiori in de Geelvink-baai. Hij vond: 0 63,1 — A 17,1 — B 17,3 en AB 2,3. Er is dus te dien opzichte een zeer groot verschil tussen Bijlmer's kust-Papoea's en de Papoea's van de Schouteneilanden! Het 0 percentage der kust-Papoea's is veel kleiner dan dat der Schouteneilanders, het A percentage aan de kust opmerkelijk groter dan bij de Schouteneilanden, het B percentage vrijwel gelijk en AB wat groter. Terwijl de A en B percentages bij de Schouteneilanden vrijwel even groot waren, is bij de kust-Papoea's het A percentage aanzienlijk groter dan het B percentage. Uit deze, zo opmerkelijke verschillen kan weer afgeleid worden, hoe moeilijk en ingewikkeld de problemen in Nieuw-Guinea zijn. Men spreekt van Papoea's van de Schouteneilanden en van Papoea's van Nieuw-Guinea! Maar wat verschillen deze van elkaar in de bloedgroep-verdeling! En toch gelijken in type deze beide groepen ten reerste op elkaar!

In de oostelijke groep van de Indische Archipel neemt Bijlmer drie bloedgroepen-typen te kunnen onderscheiden, namelijk een Europoïde type, gekenmerkt door een hoge A waarde, een Melaneside type,

voorkomende bij de door Heydon en Murphy onderzochte Papoea's en een Oceani-de type, hetwelk volgens Bijlmer voorkomt bij de bevolking van Ambon, Ceram en Halmahera.

De naam „Europoïde type“ komt lammers echter minder gelukkig gekozen voor, omdat hierdoor bepaalde suggesties gewekt worden, die nog niet direct voor inneren aannemelijk zullen zijn.

Door Brouwer is de bevolking van de Alor-eilanden (de Alor- en Pantar-groep) anthropologisch onderzocht. (Bijdrage tot de anthropologie der Alor-eilanden, 1935). Op deze eilanden ziet men een sterk overwegend Papoea-type. Bij de Pantar-groep vond Brouwer een hoog A-percentage, weliswaar niet zo hoog als door Bijlmer werd geconstateerd bij de kust-Papoea's van de Mimika. Het gemiddelde A percentage van de verschillende streken op Pantar, welke door Brouwer werden bezocht, bedroeg 27,5 (21,68—36,14). Bij de Alor-groep werd het A percentage wat kleiner bevonden.

Naar aanleiding dezer bevindingen en die van anderen in het westelijk deel van de Archipel merkt Brouwer, dat de vondsten in het westelijk en het oostelijk deel van de Indische Archipel erop schijnen te wijzen, dat de A factor met anthropologisch zeer verschillende volksgroepen in deze contreinen is aangeland. Voor de B factor van hetzelfde gelden, echter nuchter in mindere mate. Dat Kaukasische invloed niet vreemd is geweest aan de A factor in het Oosten, zou men kunnen vinden in het voorkomen van een hoge A factor in die gebieden van Nieuw-Guinea en Australië, waarvan men uit de anthropologische kenmerken reeds had afgeleid, dat deze invloed aldaar in het spel kan zijn geweest. Wedda-invloed zou hierbij een grote rol hebben gespeeld. Interessant is zeer zeker, dat Brouwer vooral op Pantar veel Kaukasische gezichten heeft opgemerkt. Wedda-achtige typen komen in de Alor-Pantar-groep veelvuldig voor. Mevrouw Keers constateerde aldaar zeer frequent golvend haar; op Alor zelfs bij 41,5 % der door haar onderzochte lieden. Sluik haar werd door haar ook wel gezien, echter in een veel kleiner percentage; op Alor bij 9,5 % der mannen en 15 % der vrouwen. Mevrouw Keers vond op Flores het Melanesische type overwegend, daarnaast echter het Proto-Maleise type, op Timor een Negrito- en Papoea-type, althoek het Proto-Maleise. Zij merkt ook op, dat een aantal dezer lieden een Europoïde

impressie maakte. Op Rotti vond zij veelvuldig golvend haar; op Savoe een hoog percentage sluik haar.

Op Soemba vond Meijuffrouw Keers naast het Negrito- en Proto-Maleise element ook het Wedda-type.

In haar publicatie van 1948 "An Anthropological Survey of the Eastern Little Sunda Islands" schrijft zij: "It seems probable to me that the Wedda lived here formerly, though it is very difficult to state this with certainty".

Zelfs meen ik, dat daaraan niet getwijfeld behoeft te worden.

Door Bijlmer is eveneens een anthropologisch onderzoek ingesteld op de eilanden Flores, Soemba, Solor en Timor (1929). Volgens hem zijn deze eilanden bewoond door een mengvolk, waaraan het Maleise (Malayo-polyneesisch) en het Melanesische (misschien Papoea- of Negritische) elementen deelnemen. Ik meen stellig een Papoea-element in deze gebieden te kunnen aannemen, gezien het feit, dat men in het algemeen het Papoea-element, gaande van Nieuw-Guinea naar de meer westelijk gelegen eilanden in de Indische Archipel geleidelijk ziet afnemen. Volgens Bijlmer ontmoette het Negrito-type in de Timor-Archipel het Proto-Maleise, hetwelk "calls to mind the Caucasian traits".

Veelvuldig ziet men op Flores en Timor krulhaar, d.i. een widspiralig haar, overgaande naar het golvend haar. Maar ook echt golvend haar werd op deze eilanden geconstateerd, hetgeen bevestigd werd door Prof. Saller, die de hem, door Bijlmer voor onderzoek ter beschikking gestelde haarmonsters makroskopisch en mikroskopisch heeft onderzocht. Onder de afbeeldingen, welke Bijlmer in zijn boek "Outlines of the Anthropology of the Timor-Archipelago, 1929" heeft toegevoegd, meen ik duidelijk het Wedda-type te herkennen. Door Prof. Vroklage is op

Timor een groot aantal mensen op de bloedgroepen-verdeling onderzocht. Dit materiaal werd door Lammers verwerkt in zijn boek „De Physische Anthropologie van de bevolking van Oost-Dawan (N.W. Timor), 1948". Hij vond aldaar een hoog percentage voor de A groep, gemiddeld (in de verschillende streken) 29 %. Het B percentage was gering, gemiddeld ± 10 %. Groot werd het O percentage gevonden (gemiddeld ± 57 %). Lammers komt tot de conclusie, dat in het oostelijk deel van de Indische Archipel een bloedtype voorkomt, dat als het ware een schakel vormt tussen het Australische type en het Maleise en dat men zich ontstaan kan denken door vermenging van een oorspronkelijk Papoea-Melanesisch of Austro-Melanesisch bloedtype met een zwak Mongolide bloedtype. In Oost-Dawan werd een overwegend golvendharige bevolking geconstateerd, zodat volgens Lammers een Weddide bevolkingselement daar aanwezig moet worden gezocht. Volgens Lammers zou het echter mogelijk zijn, dat het golvend Weddide haar ook bij de Proto-Maleise component in de Indische Archipel frequent voorkomt, dat deze haarvorm van Oost-Dawan niet het gevolg is van directe Weddide invloed, maar van een Proto-Maleise. Voor deze opvatting van Lammers voel ik echter niet veel.

Ik meende goed te doen, ook omtrent de anthropologische verhoudingen op de Westelijk van Nederlands Nieuw-Guinea gelegen eilanden het een en ander te vermelden, omdat men, mijns inziens, daardoor zich een beter inzicht en begrip kan vormen omtrent de verhoudingen in Nederlands Nieuw-Guinea en deze daardoor voor ons misschien wat duidelijker kunnen worden. Echter blijft Nieuw-Guinea voor de anthropoloog nog steeds een smukelblok!

Er zal daar nog veel onderzocht moeten worden!

rivieren doorsneden. De kuststreken vormen op vele plaatsen een aaneenschakeling van moerassen, die ware broedplaatsen van muggen zijn en die vaak alleen in de regentijd, per boot, kunnen worden doorgetrokken.

De sagopalm en de opbrengsten van jacht en visserij vormen de basis van het materiële leven. Tuinbouw — verbouw van tropische knalgewassen — neemt in het geheel van dit gebied een ondergeschikte plaats in. Bij bepaalde groepen slechts is de tuinbouw van dominerende betekenis, niet alleen voor de voedselwinning, maar voor het gehele cultuurpatroon.

Dit zuidelijke gedeelte van het eiland behoort tot het Papoeacultuurgebied, dat in zijn geheel te onderscheiden is zowel van het Indonesisch-Melanesische gebied van het Noorden en Oosten als van de culturen van het centrale bergland.

Het feit dat men van één cultuurgebied spreekt impliceert echter geen culturele homogeniteit. Het aantal onderling verschillende groepen en groepjes is zo groot en bovendien is de betekenis van deze verschillen nog wel zo belangrijk, dat men zonder overdrijving kan spreken van een bont mozaiek van Papoea culturen. Niettemin zijn er bepaalde gemeenschappelijke elementen, die deze Papoea culturen als zodanig typeren en waardoor het maken van een onderscheid met de andere cultuurgebieden van het eiland mogelijk wordt. Met name wordt hier genoemd het wel zeer spectaculaire karakter van de uitgebreide feesten met hun vaak imposante, dramatische vertoningen, waarin zowel gemaskerde personen als mythologische figuren en geesten optreden. Voor het westelijke kustgebied, de Mimika streek, geeft het in deze aflevering opgenomen artikel van Dr. Pouwer een goede illustratie. Voor het uiterste Oosten zij hier verwezen naar de briljante beschrijving, die F. E. Williams in zijn werk „Drama of Orakolo" gegeven heeft van een dergelijke feestencyclus in het dorp Orakolo ten Oosten van de Purari monding. Een

KUNST VAN ZUIDWEST NIEUW-GUINEA

Een voorlopige beschouwing door Dr. S. KOOIJMAN,
conservator aan het Rijksmuseum voor Volkenkunde te Londen¹⁾

Het woongebied van de Papoea groepen, welker kunst onderwerp is van deze verhandeling, maakt deel uit van de grote vlakke in het Zuiden, de „buike" van het eiland.

In het Noorden wordt dit uitgestrekte laagland, dat met een oppervlakte van ongeveer 175.000 km² nagenoeg even groot

is als Engeland, begrensd door het vrijwel west-oost verlopende centrale bergmassief, waarvan de uitlopers bij de Etnabaai (in het Westen) en niet ver van de uitmonding van de Purari Rivier in de Golf van Papua (in het Oosten) de zee bereiken. Dit gebied wordt door vele, traagstromende, zwaar meanderende, modderige

¹⁾ De foto's werden vervaardigd door de heer C. Zwanenberg, de tekening en de kaarten door de heer J. van der Post, beide verbonden aan het Rijksmuseum voor Volkenkunde te Londen. Foto no. 12 werd welwillend afgestaan door de heer J. J. Spijker te Hollandia. In zijn werk „De Kunst van Nieuw-Guinea" ('s-Gravenhage, 1955) heeft de auteur al een kort overzicht gegeven van de kunst van dit gedeelte van het eiland.

sprekend voorbeeld is verder het beeld, dat Dr. P. Wirz in zijn werk „Die Marind-Anim von Holländisch-Süd-Neuguinea“ oproept van de in vroegere tijd bij deze bewoners van het uiterste Zuiden van Nederlands Nieuw Guinea ten tonele gevoerde en met diepe ernst en grote fantasie gespeelde verhalen uit de mythische oertijd.

Binnen dit grote cultuurgebied zijn, wat de vormen en uitingen van de kunst aangaat, grosso modo vier stijlgebieden te onderscheiden:

Het gebied van de Mimika cultuur — het kustgebied van de Etnabaai tot aan de Oukwa Rivier —

Het woon- en zwerfgebied van de Asmat Papoea's en de zuid- en zuidoostwaarts van hen wonende groepen — een gebied, dat zich van het midden- en bovenstroom gebied van de Groot Moeraa Rivier af naar het Zuiden en Zuidoosten toe langs de kust en door het binnenland heen uitstrekt tot aan de Digoel Rivier — ²⁾

Het gebied van de Marind-anim, dat als een gigantische driehoek om de Bian Rivier is uitgebouwd.

Het gebied om de Golf van Papua.

Wij richten thans ons roeklicht op het Asmat gebied en de aangrenzende zuidelijke streken, een gebied, dat zich — hoofdzakelijk als gevolg van een stroom van ethnografica, die zich in de naoorlogse jaren van daar naar de Nederlandse volkenkundige musca gericht heeft — voor ons heeft ontpopt als een primitief kunstcentrum van een creativiteit en een vormenrijkdom, die binnen Nieuw-Guinea slechts in het wereldbekende Sepik gebied hun weerga lijken te vinden.

Hierbij mag echter niet uit het oog worden verloren, dat dit gebied — althans wat het Nederlandse gedeelte van het eiland aangaat — de eerste streek is, waar de intensivering van het Europese contact samenging met een grote belangstelling voor en waardering van de producten van materiële cultuur en kunst der bewoners. Hier voor het eerst had gelijktijdig met de partiële ontsluiting van dit land, waarin nog het oude leven in al zijn ruwheid en grootsheid geleefd werd, ook een min of meer systematisch verzamelen plaats van voorwerpen, die men in Europa door verschillende voorzaken — en niet het minst om esthetische en artistieke redenen — had leren waarderen. Voor onze kennis van deze culturen in het algemeen en van de hieruit voortkomende kunst in het bijzonder moet het dan ook als een

gelukkige omstandigheid worden aangemerkt, dat dit intensievere contact pas tot stand kwam in de huidige tijd, toen niet alleen de Europese wetenschapsmensen en de Europese kunstenaar en kunstinnaar als het ware met gespitte oren op de uitblik stonden, maar ook de houding van Bestuur en Missie bepaald anders, nl. meer begrijpend en veel minder afwijzend, was dan vroeger.

Het contact van de Europeanen met de in dit gebied wonende mensen is tot na de tweede wereldoorlog beperkt gebleven tot vluchtige aanrakingen. Vóór de oorlog was het een enkele wetenschappelijke onderzoeker, die — onder dekking van een politiedetachement — in deze streken doordrong, of een ondernemende bestuursambtenaar, die, op dezelfde wijze beveiligd, van het aangrenzende gebied uit hier een patrouille maakte. Steeds bleken echter zowel de geïsoleerde ligging van het gebied als de moeilijke toegankelijkheid en begaanbaarheid en niet in de laatste plaats de ruwheid en agressiviteit der bewoners een krachtige rem te zijn voor het Europese opdringen.

Tijdens de oorlog was het Asmat gebied voor een groot deel niemandsland, gelegen als het was tussen het door de Japanners bezette Mimika gebied en de Zuidkust, die in geallieerde handen was.

Na de oorlog gaat men zich van Europese zijde intensiever bemoeien met deze mensen. Het zijn vooral de Rooms Katholieke missionarissen en de bestuursambtenaren, die van het Westen — het Mimika gebied — en het Zuiden — Digoel gebied — deze streken binnendringen. Met name de missionarissen J. Verschueren M.S.C. en later ook Dr. J. Boelaars M.S.C. gaan zich bezig houden met de studie van de cultuur van de Awjoe aan de beneden-Digoel en de Jaqai langs de beneden-Mappi en haar zijrivieren. In het Westen was het pater G. Zegwaard M.S.C., die zich een grote kennis verwierf van taal en cultuur der Asmat.

De resultaten van deze onderzoeken zijn nog slechts gedeeltelijk vastgelegd, nl. in de mededelingen uitgegeven door het Kantoor voor Bevolkingszaken te Hollandia, Nederlands Nieuw-Guinea. Op deze wijze zijn reeds bepaalde gegevens over de Asmat cultuur en de culturen van de Jaqai en de Awjoe onder de ogen van vakgenoten gekomen. Deze gegevens belichten echter telkens maar één bepaald aspect of bepaalde aspecten van deze culturen en stellen ons nog allerm minst in staat

om een compleet beeld hiervan te vormen. Tevens ontbreken tot nu toe „veldgegevens“ met betrekking tot het complex kunst-kunstenaar in het algemeen en de functie en betekenis van bepaalde kunstvormen en ornamenten in het bijzonder.

Wel hebben mondelinge mededelingen van Pater G. Zegwaard M.S.C. zeer verhelderend gewerkt ten aanzien van zekere aspecten van de Asmat kunst. Hieronder zal nader worden aangegeven, wanneer van deze gegevens gebruik gemaakt werd.

Het is dus hier en nu niet mogelijk om, uitgaande van de kennis van deze culturen in het algemeen en van bepaalde relevante aspecten in het bijzonder deze verhandeling over de kunst van dit gebied te schrijven. Hoewel dit zeer te betreuren valt, leek het niettemin verantwoord reeds nu tot deze — beschrijven — publicatie over te gaan. Waarom immers zou men diegenen, die de buiten-Europese kunst om haar esthetische en artistieke kwaliteiten hebben leren waarderen en bewonderen, geen blik gunnen op dit nog vrijwel geheel onbekende materiaal?

Verder draagt deze publicatie, zoals de sub-titel aangeeft, het karakter van een voorlopige beschouwing. Behalve dat zij zich dus van conclusies zal onthouden, zal zij ook in deze — strikte — zin van het woord een beschouwing zijn, dat de gevolgde werkwijze sterk „impressionistisch“ zal zijn en zal uitgaan van de waar-

²⁾ Tussen de Mimika cultuur en die der Asmat groepen lijkt een vrij nauw verwantschap te bestaan. Gemeenschappelijke trekken vinden we ook in de kunst van de Mimika Papoea's en de Asmat mensen, met name de bewoners van het wettelijke Asmat gebied. Op grond hiervan zou men kunnen spreken van één stijlgebied van de Etnabaai tot de Digoel Rivier, dat in twee sub-stijlgebieden uiteensplitst (zie Gerbrandy, A. A.: *Kunststijlen in West Nieuw-Guinea. Tijdschrift „Indonesië“, 4 (1950-1951), p. 271 e.v.; en Koofman, S.: De Kunst van Nieuw Guinea, 's-Gravenhage, 1953, p. 110 e.v.). Aan de andere kant blijkt de kunst van de Asmat Papoea's en de zich aan het in het Zuiden en Zuidoosten aansluitende groepen niet slechts elementen te bevatten, maar zelfs door motieven te worden beheerst, die men in de Mimika kunst niet of nauwelijks zal vinden. Een onderbreiding in twee verschillende — doch overigens verwante — stijlgebieden lijkt daarom de voorkeur te verdienen.*

neming van een aantal volplastische en twee-dimensionale kunstvormen. Na analyse en vergelijking hiervan zal dan getracht worden in de kunst van dit stijlgebied bepaalde grondelementen te onderscheiden.⁴⁾ Hierdoor zal mogelijkwerijs een basis kunnen worden gelegd voor een systematische bestudering van de kunst van dit stijlgebied, terwijl wellicht op deze manier ook een bijdrage zal kunnen worden geleverd tot een verstaan van functie en betekenis van deze kunst als geheel en van bepaalde vormen in het bijzonder. Tenlotte zou het de auteur een grote voldoening zijn, wanneer dit artikel zijn vakgenoten — fieldworkers — zou prikkelen hun basismateriaal — en hierbij wordt in het bijzonder gedacht aan plastische en twee-dimensionale kunstvormen en versieringsmotieven — voor het voetlicht te brengen en te vergelijken met wat er in de musea in Europa en speciaal in Nederland aanwezig is.

Het basismateriaal van deze verhandeling wordt gevormd door de betreffende verzameling van het Rijksmuseum voor Volkenkunde te Leiden. Deze collectie bestaat voor een deel uit stukken, die reeds tientallen jaren in het museum aanwezig zijn. Hieronder bevinden zich uiterst waardevolle voorwerpen, waarvan sommige ook uit technologisch nogpunt zeer interessant zijn, daar hun bewerking duidelijk maakt, dat zij met schelpen en stenen werktuigen vervaardigd en geornamenteerd zijn.

Het bezwaar van deze oude collectie is de vaak zeer onvolledige documentatie. Zo zijn we al heel blij, als de Europese reiziger min of meer nauwkeurig vermeld heeft, waar hij het betreffende stuk verworven heeft. Over de functie, die deze voorwerpen in de cultuur hebben gehad, weten we niets en dat is volkomen begrijpelijk, wanneer we bedenken, dat ze verkregen werden bij ruiltransacties, waarbij de ene partij gedreven werd door ijerzucht en de andere door hun verlangen curiosa te verzamelen. Bovendien maakte de taalbarrière en verder de hele sfeer van achterdocht en vrees, waarin toen de aankomst van Europeanen en Papoea plaats had, elke vorm van geestelijk contact onmogelijk.

Een ander, zeer substantieel, deel van deze collectie is verzameld in de jaren 1933/1934, toen schrijver dezes persoonlijk in Zuid Nieuw-Guinea verbleef. Hoewel niet in de gelegenheid zelf naar het betrokken gebied te gaan, is hij zo gelukkig geweest om door anderen ter plaatse verzamelde

collecties voor het Leidse museum te verwerven. In verband hiermede wenst hij zijn dank te betuigen aan de Heer Ch. J. Grader, Hoofd van het Kantoor voor Bevolkingszaken te Hollandia, Nederlands Nieuw-Guinea, die zijn bemiddeling verleende bij de overdracht van een aantal stukken van het Gouvernement van Nederland Nieuw-Guinea aan het Leidse museum en tevens het transport van deze stukken naar Nederland verzorgde; aan de Heer M. Palilama, in het Mimika gebied als bestuursambtenaar gestationneerd, die de door hem tijdens toernees in het Asmat gebied verzamelde stukken afstond aan de eveneens in het Mimika gebied werkzame gouvernementsethnoloog Dr J. Pouwer; aan Dr J. Pouwer zelf, die deze stukken verder expederende en bovendien nog materiaal verwierf van tijdelijk in het Mimika gebied aanwezige Asmat mensen; aan de Heer J. J. Spijker, die als Resident van Zuid Nieuw-Guinea meermalen patrouilles maakte door deze streken; aan de Heer C. C. Verhey van Wijk, die er om zakelijke redenen verschillende malen maanden achtereen verblijf hield; aan de missionarissen J. Verschuuren M.S.C. en A. Vriens M.S.C., die tijdens een patronille door het zuidelijke Awjoe gebied een uiterst waardevolle en zeer goed gedocumenteerde collectie verwierven; aan de missionaris G. Zegwaard M.S.C., die vele Asmat stukken verzamelde en bovendien zo vriendelijk was gevegens te verstrekken over de herkomst van een groot aantal niet-gedocumenteerde voorwerpen.

Ten aanzien van deze recent verworven collectie kan in het algemeen worden opgemerkt, dat de herkomstgegevens heelst nauwkeuriger en betrouwbaarder is dan van de oudere stukken, terwijl ook over het algemeen meer bekend is van functie en betekenis der voorwerpen. Toch vormen bij het merendeel van deze verzamelaars de taalbarrière en het gebrek aan tijd beletsel voor het verkrijgen van meer gedetailleerde gegevens.

Het is zinvol om bij een verhandeling over de kunst van dit stijlgebied niet te gaan van de wijze waarop men — zowel volplastisch als twee-dimensionaal — tot de uitbeelding van de menselijke figuur gekomen is. Zoals uit de beschouwing en analyse van het tot nu toe bekende materiaal gebleken is en zoals ook de bij dit artikel afgebeelde stukken doen uitkomen, is het nl. verantwoord te stellen, dat in een groot deel van dit gebied — met name het eigenlijke Asmat gebied — de

menselijke figuur het dominerende motief van de kunst is. Overal komt de traditionele afbeelding van de menselijke figuur voor: in volplastische vorm als vrijstaand beeld en als gebruiksvoorwerp (waarbij de uitgehakte romp tot een bakje geworden is) en verder als deel van rituele en gebruiksvoorwerpen, zoals de uit een boomstam gesneden, meterslange, rijk versierde feestpalen (*biij*), bootstervenversieringen en pagaaien.

In twee-dimensionale vorm is zij te vinden in de in reliëf uitgevoerde ornamentiek aan de voorzijde van de forse, vaak manshoge, schilden, op het vlak van de bamboe inelthoorn en op de bladen der pagaaien. Ook in de 4 jaar versiering van de min of meer lancetvormige bladen, die zich in de schachten der speren bevinden, is de menselijke figuur nog vaak te herkennen, zij het in een soms ver gestyleerde vorm.

De volplastische menselijke figuur is tot nu toe alleen bekend uit het eigenlijke Asmat gebied, de strek die in het Zuiden ruwweg begrensd wordt door de Eilanden Rivier. Zoals uit de figuren 3, 4 en 7 duidelijk is, komen naast de tamelijk naturalistische voorstellingen van de geknukt zittende menselijke figuur in knie-elleboog houding ook min of meer sterk gestyleerde beelden voor, die bij de Europese beschouwer associaties wekken met de producten van onze moderne beeldhouwers.

De eerstgenoemde menselijke figuur — het zittende mensbeeld met de opgetrokken knieën, de gebogen armen en de naar de kin opgeheven handen — verdient een nadere beschouwing en nauwkeurige analyse. Het wil nl. voorkomen, dat dit type een van de meest elementaire vormen van de plastische kunst van het Asmat gebied vertegenwoordigt. Dit wordt, naast het frequente voorkomen van deze plastieken in de museumverzamelingen, mede aannemelijk gemaakt door het feit, dat het deze vorm is, waarop de vervaardigers van de reliëf ornamentiek zich — min of meer bewust — oriënteert, zoals hieronder bij de behandeling van de twee-dimensionale kunstvormen nader zal worden uiteengezet.

⁴⁾ Verdienstelijk werk werd in deze reeds gedaan door de Heer A. A. Gerbrands in zijn artikel: *Kunststijlen in West Nieuw-Guinea*, *Tijdschrift „Indonesië“*, 4 (1930—1931), pp. 251—283; vergelijk ook: Dr S. Kooijman: *De Kunst van Nieuw-Guinea*, 's-Gravenhage, 1935

Bij het mensenbeeld van figuur 7⁴⁾ is de romp niet meer dan een dunne cilindert, waarop de navel is aangegeven als een oogvormig ornamentje en waarop verder nog reeksen van ondiep ingesneden, boogvormige versieringen voorkomen, die ook op wangen, hals en zitvlak zijn aangebracht. Aan het hoofd is het gezicht vrij schematisch weergegeven met alleen maar een aanduiding van de ogen, een weinig geprooncedeerde neus — van een neuspen voorzien — en een half geopende mond, waarin de tong zichtbaar is.

De volle nadruk valt echter op de ledematen, die de karakteristieke vorm van het beeld bepalen. Het lijkt wel, of de maker de grote betekenis, die de armen en benen hebben, nog heeft willen accentueren door de forse, in de lengterichting verloopende groef aan de buitenzijde, die op verschillende plaatsen door dwars of schuin lopende „bruggetjes“ onderbroken wordt. Verder komt hetzelfde ogenvormige figuurtje, waarmee de navel aangeduid wordt, ook voor op knie en elleboog, op schouders en voeten.

In de beschrijvingen van verzamelaars en museumcatalogi worden deze mensentiguren als „voorouderbeelden“ aangeduid, een term, die door het veelvuldige, ondoordachte gebruik, dat er van gemaakt wordt, nietszeggend dreigt te worden. Uit mededelingen van pater Zegwaard bleek echter, dat in deze cultuur de gestorven voorouders niet alleen in het denken der mensen een uiterst belangrijke plaats innemen, maar ook in alle mogelijke voorwerpen — zowel voor ritueel als voor gewoon, dagelijks gebruik — als het ware aanwezig gevoeld worden. Alle beelden, schilden, sagobakken enz. hebben dan ook eigen namen. Met het volste recht spreken we hier dan ook van voorouderbeelden.

Uit stylistisch oogpunt zeer interessant is de vorm die de mensentfiguur gekregen heeft als gebruiksvoorwerp. Hierbij is nl. de uitgeholde romp tot een hooftvormig bakje geworden, waarin het voedsel, de sago, wordt opgediend en dat men ook kan gebruiken voor het bewaren van de rode en witte kleurstof — de rode aarde en de uit schelp gebrande kalk — waarmee men zijn voorwerpen versiert. Bij de hierbij gegeven afbeeldingen (fig. 5 en 6) vertoont de menselijke figuur, met name in de voorstelling der ledematen, wel een zeer grote gelijkenis met het beeld van figuur 7. Bij het bakje van figuur 3 komen in de forse, overlangse groeven der

ledematen zelfs de typische „bruggetjes“ voor. Overigens vertoont dit voorwerp aan beide uiteinden van de „romp“ een mensenhoofd, zodat bij de vervaardiging hiervan mogelijkwerij de voorstelling van de boomstamkano met de beide, in de vorm van een menselijk bovenlichaam versierde stevens meespeelde of misschien zelfs domineerde. Bij deze bakjes bevinden zich verder de opgeheven handen naast het hoofd en niet verenigd onder de kin, terwijl bij figuur 6, die duidelijk de gehele mens voorstelt, de benen niet naar elkaar toelopen. Het laat zich aanzien, dat deze wijze van vormgeving voor een belangrijk deel bepaald werd door de functie van deze stukken als gebruiksvoorwerpen. De reeds genoemde overlangse groeven zijn aangebracht aan de boven- en onderzijde van de ledematen en niet aan de buitenkant zoals bij het beeld. De voorwerpen zijn immers tamelijk plat en bovendien zou deze versiering aan de zijkant aangebracht, nauwelijks opvallen.

Naast de vorm van het „menselijke“ bakje zoals figuur 6 deze geeft, komen ook andere typen voor, b.v. die, waarbij de romp is geworden tot een soort van langwerpige kom. Hieraan ziten dan nog wel een hoofd en ledematen vast, maar met name deze laatste zijn naar verbouwing veel kleiner, worden veel minder geconcentreerd en schijnen van minder betekenis te zijn.

In de stevenversieringen van de lange, ranke boomkano's, die vaak door tien of meer mannen gezamenlijk staande geroeid worden, komt ook de plastische mensentfiguur veelvuldig voor. Soms worden een of meer zittende figuren met de traditionele lange armen en benen gegeven als een onderdeel van een vrij ingewikkeld aandoende compositie van een curvilineair karakter, die van opzij de indruk maakt van á jour werk, hoewel het daarvoor als geheel te massief en te krachtig is. Soms ook komt de mensentfiguur — zij het in gebogen, zij het in gestrekte houding — óf alleen voor óf in combinatie met een of meer dierfiguren. Een voorbeeld van dit laatste genoemde type geeft figuur 8. Deze uit de hooftstevens-mensentfiguur als het ware voortkomende en tot drie maal toe herhaalde voorstelling is het dier, dat door de Asmat mensen *ambirak* genoemd wordt. Deze *ambirak* is mogelijk een soort van heremietkreeb. Hij wordt zeer gewaardeerd geacht en herhaaldelijk als doodsoorzaak genoemd⁵⁾. In de Asmatplastiek wordt deze voorstelling

ook aangetroffen als deel van de hieronder te behandelen rituele boten, de *oromaten*.

In de monumentale, rituele voorwerpen, die door de Asmat mensen *bisj* worden genoemd en die worden gekapt en gesneden uit een boom met luchtwortels, komen eveneens plastische mensentfiguren voor⁶⁾. De *bisj* worden alleen in het eigenlijke Asmat gebied vervaardigd en dan nog, voorzover tot op heden bekend, in de kustdorpen van de streek tussen de Lorentz- en de Eilanden Rivier en mogelijk ook in het binnenland langs de Boven-Eilanden Rivier. De onderzijde van de *bisj*, die het bovenstuk is van de boom, bestaat veelal uit een korte punt. Hierboven vertonen de meeste tot nu toe bekende *bisj* een overlangse uitholling, die de vorm heeft van een uitgeholde boomstamkano. Hogerop volgen dan twee of meer mensentfiguren boven elkaar. Figuur 10 vertoont het bovenste deel van een *bisj*, die gemaakt werd in het dorp Amborip aan de Beneden-Eilanden Rivier. Aan één zijde van de stam heeft men de brode luchtwortel zodanig bewerkt, dat hij geworden is tot een plankvormig uitsteeksel, dat tussen de benen van de bovenste mensentfiguur te voorschijn komt. Dit uitsteeksel vertoont een curvilineaire á jour ornamentatie van een type, dat we — in reëel vorm — ook op de schilden aantreffen. Bij sommige *bisj* (niet bij de hier afgebeelde) gaat de penis in dit uitsteeksel over en vormt daarmee als het ware een geheel. In zijn vorm doet het het meest denken aan de vogelsnael, die met de punt omhoog gericht is. Het uiteinde wordt hier — en trouwens bij het merendeel

⁴⁾ Een foto van dit beeld werd ook, onder no. 22a opgenomen in het reeds genoemde werkje van de auteur: *De Kunst van Nieuw-Guinea*. 's-Gravenhage, 1955.

⁵⁾ Mondelinge gegevens van pater Zegwaard.

⁶⁾ De gegevens over de *bisj*, voorzover zij betrekking hebben op functie en betekenis dezer voorwerpen, zijn ontleend aan het artikel van de missionarissen G. Zegwaard M.S.C. en Dr J. Boelaars M.S.C. Een „bisj“ pad uit Siron. *Legende en rituel op Nieuw-Guinea. Tijdschrift Nederlands Nieuw Guinea*, 2de jrg. no. 1. (1954), p. 11—12. Tenzert werd dankbaar gebruik gemaakt van wat pater Zegwaard hieromtrent mondeling aan de auteur mededeelde.

deel der ons bekende *bisi* — gevormd door de kop van de neushoornvogel.

De neushoornvogel neemt in de mythische voorstellingswereld van de Asmat mensen een belangrijke plaats in. Hij is het dier, dat volgens de mythe de verbinding tot stand brengt tussen deze wereld en de wereld „aan de overzijde“, hij is het, die daarom geassocieerd wordt met de gestorvenen en dus ook dikwijls nauw verworpen met en soms bijna als een deel uittakend van de mensenfiguur (die immers steeds een gestorvene voorstelt) wordt afgebeeld ²⁾).

Deze associatie van de gestorven mens met de neushoornvogel krijgt zijn verbeelding zowel in de combinatie van een min of meer complete mensienplastiek met een vogelkop als in de voorstelling van een mens met een vogel. Hiernaast komen — vaak ingewikkelde — composities voor, die bestaan uit een samenstel van menselijke figuren en — veelal gestyleerde — vogelsnavels. Interessant is ook de rustige, simpele voorstelling van een mensenhoud met de kop van een neushoornvogel, zoals figuur 9 deze laat zien.

Het als een boortromp uitgeholde gedeelte van de onderzijde — dat echter, het zij hier herhaald, niet bij alle *bisi* voorkomt — kan mogelijk een aanwijzing zijn voor een verstaan van de betekenissen dezer voorwerpen. Wellicht is het nl. zo, dat men in wezen in de *bisi* een boot ziet, waarbij dan het bovengedeelte met de mensenfiguren en het mavelvormige uitsteeksel de buiten verhouding uitgroeide en uiteindelijk versierde voorsterven zou kunnen voorstellen. Steun krijgt deze hypothese nog door het feit, dat er bij en met de *bisi* rituele handelingen plaats hebben, die in de voorstellingswereld der Asmat Papoea's een nauwe associatie van deze voorwerpen met de boot aannemelijk maken. Zo zag pater Zegwaard in het dorp Biwar aan de Beneden-Eilanden Rivier een *bisi*, die men op de grond had neergelegd en waarnaast de erbij behorende roeispanen lagen.

Van de in de *bisi* voorgestelde mensenbeelden geldt wat hierboven al ten aanzien van de mensenfiguur in het algemeen werd opgemerkt, nl. dat zij gestorvenen voorstellen, wier namen zij ook dragen. Alleen echter zij, die op een of andere spectaculaire wijze hun einde hebben gevonden, wier dood dus indruk heeft gemaakt, kunnen in het snijwerk van een *bisi* worden uitgebeeld. Tot deze categorie

behoren in deze cultuur wel in de allereerste plaats de in de strijd gesneuvelden, de door de vijand gesnelde krijgers.

Mogelijk is mede in verband hiermede het ceremonieel, dat plaats heeft rond de op een stellage geplaatste, hoog boven de lage huisjes optorende *bisi*, uitgesproken oorlogszuchtig van aard. Het lijkt samen te hangen met plannen en verplichtingen tot het nemen van wraak voor en een tevredenstelling van deze gestorvenen.

Is in de kunstvormen van dit stijlgebied dus de mensenfiguur — al of niet in combinatie met de neushoornvogel of *ambitak* — het dominerende motief, dit neemt niet weg, dat ook andere elementen optreden. Bedoeld wordt de uitbeelding van de schildpad, van de bidsprinkhaan en van de kop van een monsterdier, waarschijnlijk een krokodil.

Deze laatste komt voor aan de palen, die als een soort van vlieringbalken in de lengterichting van een speciaal soort van feesthuis zijn aangebracht. In dit huis worden de te initiëren jongens maanden achtereen opgesloten gehouden ³⁾. De genoemde palen zijn recht en voor het grootste gedeelte glad-rond. Alleen de uiteinden die buiten het huis uitsteken, zijn bewerkt en vertonen soms, naast de kop van de neushoornvogel, deze monster- of krokodillenkop met opengesperde muil. Het lijkt aannemelijk, dat hier de initiatiedemon afgebeeld is, het monster, dat de jongens verstandt en ze lange tijd in zijn maag houdt om ze als mannen terug te geven. Ook de vorm van het feesthuis zelf met zijn hoogopstekende voorgevel en zijn, in de lengterichting, geleidelijk aflopend profiel lijkt mede grond te geven aan een dergelijke veronderstelling.

Na de periode van afzondering in het feesthuis heeft de eigenlijke initiatie van de jongens plaats. Hierbij wordt een belangrijke rol gespeeld door een ritueel voorwerp, dat *oramoon* genoemd wordt.

De *oramoon* heeft geheel de vorm van een boomstamkano, compleet met stevensversiering, maar zonder bodem. In deze boot zittend en met de boorden van de kano als het ware een geheel uitmakend, bevinden zich een aantal plastische voorstellingen van mensen en dieren. In het midden van de boot zit een schildpad. Van dit centrale beeld nu zien we twee rijen van figuren. Beide groepen zijn met het front naar de twee stevens gericht en wenden elkaar dus de rug toe. In afwisseling zijn mensen en *ambitak* afgebeeld,

beide echter in dezelfde houding: de romp krachtig gebogen met de „onderarmen“ steunend op de rand van het boord, het hoofd of de kop enigszins naar beneden gericht.

Bij het ritueel neemt de initiandus plaats op de schildpad en daar worden hem ook op armen en benen de boogvormige scarificaties aangebracht ⁴⁾. (Deze zijn ook te zien op de ledematen van de verschillende mensenfiguren, o.a. op die van de fig. 7).

De bidsprinkhaan als motief in de Asmat kunst is o.m. bekend als onderdeel van een trom. Met de poten rustend op de houten wand vormt dan het lichaam, dat daarvan losgekomen is, het trom-handvat.

Ook komt dit dier nog voor als een in reliëf uitgevoerde voorstelling op de dolken, die men gewoon is van menselijke dijbenen te vervaardigen. De versiering van deze voorwerpen beperkt zich echter niet tot dit motief; er zijn er ook, die over vrijwel de gehele lengte een door insnijding ontstane ornamentatie vertonen, met zich telkens herhalende, symmetrische figuren, andere weer zijn niet geornamenteerd, zijn kort toegeslepen en vertonen een doorlopende reeks van krachtig opstekende weerhaken. Bij alle echter is het knobbelvormige gewricht met een vlechtwerk van touw bekleed, dat een versiering draagt van lichtgrijze raadjes en zwarte casuarisveren.

In het kader van deze behandeling van de plastische kunst behoren ook de maskers te worden genoemd. Van deze lijkt een bepaald type een vooraanstaande plaats in te nemen in aesthetisch en artistiek opzicht en, naar het voorkomt, ook wat zijn functie in het geheel van het ceremonieel leven aangaat. Bedoeld worden de van touw gevlochten bedekkingen van hoofd, schouders en bovengedeelte van de romp met een afhangende schort van bladrepes, waardoor vrijwel het gehele lichaam van de drager omhuld wordt.

Een voorbeeld hiervan geeft figuur 11, een afbeelding van een dergelijk masker, dat afkomstig is van het dorp Atat aan de Kasteel Rivier in het westelijke Asmat gebied. De basis van het masker wordt gevormd door een hoepel van rotan, waaraan zowel het gevlochten bovenstuk als de franje van bladrepes is vastgemaakt. Ook de beide gaten aan de zijkanten, die bestemd zijn voor het doortekken van de armen, worden door rotan hoepeltjes opgehouden. Aan de eigenlijke hoofdbedekking zijn de twee aggressief aandoen-

de houten uitstekels interessant; bij deze loopt het ovale gedeelte met het ruitvormige kijkgat uit in de gestyleerde spaal van de neushoornvogel. Ook in deze voorwerpen is dus weer een combinatie van de mens, i.e. het mensenhoofd, en de neushoornvogel, in de vorm van de spaal van dit dier, gegeven. Ook hier lijkt het te berusten op zekere associatieve voorstellingen, volgens welke immers — we zullen het hierboven — verband bestaat tussen de neushoornvogel en de gestorven mens. In deze maskers worden nl. evenals in de figuren van de *bisi*, gestorvenen weergegeven, maar ook weer alleen diegenen, die tijdens hun leven sociaal belangrijk waren en op een opvallende wijze de dood vonden.

Bij een beschouwing van de twee-dimensionale kunst van deze streken ligt het voor de hand om te beginnen met de forse schilden met hun reliëf ornamentatie. (fig. 12). Vrijwel overal werden en worden ze in groten getale aangemaakt. Bovendien zijn ze ook over het algemeen goed vertegenwoordigd in de museumverzamelingen uit dit gebied van Nieuw-Guinea, waartoe hoogstwaarschijnlijk zowel de gemakkelijk hanteerbaarheid dezer voorwerpen als de spectaculaire aard van de erop aangebrachte ornamentiek het innige zullen hebben bijgedragen.

Bij de behandeling van dit schildenmateriaal wordt uitgegaan van die voorwerpen, waarvan de ornamentatie een duidelijk anthropomorf karakter heeft, waar bij hier verwezen wordt naar het hierboven al ten aanzien van deze kunst in het algemeen gestelde, dat de menselijke figuur als het dominerende motief kan worden beschouwd.

Schilden met een ornamentatie van dit type worden in hoofdzaak, zo niet uitsluitend, aangetroffen in het westelijke Asmat gebied. Als voorbeelden hiervan mogen de schilden dienen, die als figuur 15, 16 en 21 zijn afgebeeld. Figuur 15 is een schild uit het gebied van de Noordwest Rivier, het kwam reeds in 1909 in het bezit van het Leidse museum; figuur 16 geeft een schild van de Lorentz Rivier, dat in 1919 verworven werd; beide voorwerpen tonen — mede ook door de veelal weinig scherpe markering van de grenzen tussen de opstaande ribbels en de weggesneden groeven en vlakken — dat zij met stenen en schelpen werktuigen gemaakt zijn. Het schild van figuur 21 werd in 1955 in het gebied van de Lorentz Rivier verzameld: het scherpe, kantige ka-

rakter van de door de uitsnijding ontstane figuren verraadt het gebruik van lier bij de vervaardiging. Wanneer we met name de op het voorvlak van figuur 17 voorkomende menselijke figuur nader beschouwen, kan met een vrij grote mate van zekerheid worden vastgesteld, op welke voorstellingen de vervaardiger zich, min of meer bewust, moet hebben georiënteerd. Deze voorstellingen moeten wel haast analoog zijn geweest aan die, welke voor-ogen stonden aan de hout-snijders, die beelden maakten van het type als afgebeeld op figuur 7. Immers zowel bij de genoemde plastische menselijke figuur als bij de beide figuren, die in de reliëf ornamentatie van het betreffende schild voorkomen, zien we dezelfde schematische aanduiding van hoofd met gericht en romp en dezelfde krachtige accentuering van de gebogen ledematen. Armen en benen vertonen in beide gevallen de forse, overlangse groef, die door „bruggetjes“ wordt onderbroken. Oogvormige ornamentjes ter aanduiding van de nevel vinden we en op de plastiek en op het schild.

De onderste menselijke figuur op het schild vertoont bovendien nog deze oogvormige ornamentjes op de schouders. Wel lopen op het schild — in tegenstelling met de plastiek — de armen en benen uit elkaar en eindigen ze in de kralenvormige figuren aan de rand van het schild, terwijl ook — behalve bij het ondergedeelte van de bovenste figuur — handen en voeten ontbreken. Als verklaring voor deze verschillen worde hier gesteld, dat twee kunstenaars, die werken van dezelfde of analoge voorstellingen uit en van wie de een deze voorstellingen concreetiseert in een vrijstaande plastiek, terwijl de ander dit doet in een twee-dimensionale figuur, die deel uitmaakt van een als compositie geornamenteerd vlak van gegeven afmetingen, onmogelijk tot dezelfde vormen kunnen komen. Het min of meer halvevaanvormige bovenstuk van het schild van figuur 14 bezittende, wil het voorkomen, dat hier wellicht een mensengezicht is aangegeven.

Hierbij duiden mogelijkerwijs de cirkelvormige figuurtjes de ogen aan, terwijl ook reeksen hoogvormige insnijdingen te zien zijn, die eveneens op de gerichten van plastische menselijke figuren voorkomen. Bij het schild van figuur 16 is dit zonder meer duidelijk. Ook figuur 18 vertoont aan de bovenkant in de aanduiding van ogen en mond, een mensengezicht. Nagevoeg dezelfde vinden we bij figuur 15.

Bij figuur 21 is dit weer minder duidelijk, toeh wijst de vorm van het bovenstuk eveneens in deze richting, terwijl met de hoogvormige reeks van kleine inkervingen mogelijk de tanden en met de twee gaatjes aan de zijkanen misschien de doorboorde oortellen bedoeld worden.

Verder is bij een groot aantal van de ons bekende schilden, die aan de bovenzijde in een stok uitlopen, in deze stok op duidelijke wijze een mensenhoofd met gezicht uitgesneden. (Dit is bij de hier afgebeelde schilden het geval bij figuur 19, wat echter op de foto niet duidelijk is).

Mede op grond hiervan lijkt het dan ook gewettigd te veronderstellen, dat we in deze schilden als geheel mogelijk een uitbeelding van mensen hebben te zien. Het is hier en nu niet uit te maken, of en in hoeverre het geloof in de reële aanwezigheid van de gestorvenen en het feit, dat zij geassocieerd worden met de rituele- en gebruiksvoorwerpen — en dus ook met de schilden — invloed hadden op het ontstaan van vorm en ornamentiek dezer voorwerpen. Wel is het zeker, dat zowel vorm als ornamentiek sterk traditioneel bepaald zijn, hetgeen, mede in verband met wat Dr. J. van Baal de „irreflexieve levenshouding“ dezer mensen noemt¹⁾, een bewuste verbeelding van het schild als mens weinig waarschijnlijk maakt.

Overigens is het een vraag, — die wij geneigd zijn ontkennend te beantwoorden — of in deze generaliserend mag worden gesproken. Voor het geheel hier in beschouwing genomen gebied van Nieuw-Guinea's Zuidwestkust zijn nl. de verschillen tussen de diverse schildentypen aanzienlijk en is tevens, met name in de meer zuidelijke streken, de menselijke figuur in de ornamentatie niet of nauwelijks meer te herkennen.

Trouwens ook bij de schilden van de streek van de Lorentz Rivier en omgeving, die het meest direct aan de menselijke figuur doen denken, bestaan onderlinge verschillen. Zo wekt het schild van figuur 16 in zijn geheel sterk de indruk van een menselijke figuur, in de eerste plaats door de duidelijke weergave van hoofd en gericht en verder door de reliëfvoorstellingen der gebogen ledematen, met name de M-vormige figuren aan de boven- en de W-vor-

¹⁾ Baal, J. van: *Over wegen en deijveren der religie. Een godsdienstpsychologische studie*. Amsterdam, 1947, hoofdstuk VII.

mige figuur aan de onderzijde, die respectievelijk als de armen en benen kunnen worden geïnterpreteerd. Bij figuur 15 is dit al minder duidelijk. Het schild van figuur 18, dat eveneens afkomstig is van dit gebied, nl. van het dorp Jamsaj aan de Beneden-Noordwest Rivier, maar dat in de symmetrische, strakke vorm van zijn ornamentatie zuidelijke invloeden verdraagt, wekt in zijn geheel nog minder de suggestie van een mensfiguur. Hier is door de herhaling van hetzelfde motief — dat echter op zichzelf beschouwd, door het ontbreken van de dwarse „bruggetjes“ en van handen en voeten, niet meer als een gebogen arm of been te herkennen is — een drietal nagenoeg gelijkvormige figuren ontstaan, die ieder op zich echter weer doen denken aan de traditionele voorstelling van de mensfiguur.

Uit deze zelfde streken, het gebied van de Lorentz- en de Noordwest Rivier, is ook een type van schilden bekend, dat, zowel in vorm als ornamentatie sterk afwijkt van die, welke in de figuren 15, 16 en 17 worden gegeven. In tegenstelling met de laatstgenoemden, die van hun brede basis af naar boven toe smaller worden, hebben deze schilden veelal de vorm van een forse plank. Verder is de ornamentatie uiterst eenvoudig. Van een horror vacui, die de makers van de schilden van figuur 15, 16 en 17 bezield, is hier geen sprake geweest. De gehele bewerking van het voorvlak bestaat uit een tweetal, in strakke lijnen weergegeven mensfiguren met opgetrokken knieën en naast het hoofd opgeheven handen en verder nog enkele ornamentjes aan de rand, die duidelijk aan mensfiguren ontleend zijn. Als voorbeeld van dit type diene het op figuur 13 afgebeelde schild. Dit stuk werd niet vermeld in het gebied van de Lorentz Rivier, maar in zuidelijke streken, het dorp Kaimo aan de Beneden-Eilanden Rivier. Of het hier ook vervaardigd werd is niet geheel zeker. De mogelijkheid bestaat nl., dat het van het westelijke Asmat gebied op de eer- of andere manier hiertoe gebracht is.

Wanneer we de hier uitgebeelde mensfiguur vergelijken met de „menselijke“ bakjes (fig. 5 en 6), dan is, wat de algemene vorm aangaat, de gelijkenis opvallend. Zo zien we in beide gevallen de uitgeholde romp, de over de gehele lengte van armen en benen doorlopende groeven en de geprononceerd weergegeven handen en voeten. Wel zijn bij de figuren in het schild de voeten buitenwaarts ge-

keerd, terwijl bij de bakjes de voeten naar binnen staan. Het wil echter voorkomen, dat in het laatste geval deze „onnatuurlijke“ houding bepaald werd door de functie van deze bakjes als gebruiksvoorwerp: naar buiten uitstekende voeten immers zouden gemakkelijk kunnen afbreken. Het is dan ook wel in verband hiermee, dat bij figuur 6 de tenen nog weer aan de onderste punt vastzitten, wat het voorwerp extra stevig maakt. Hetzelfde zien we trouwens bij de mensfiguur in de puntige stok van het schild, die bijna een verkleinde copie van figuur 6 lijkt. Interessant is verder de herhaling van de „overlangs doorgesneden“, halve mensfiguur langs de rand van het schild, waarin, naar het lijkt, de basis is gegeven van een motief, dat ook in de meer gestyleerde vormen van de kunst veelvuldig voorkomt.

Ook het schild van figuur 21, dat verzameld werd in het binnenland tussen de Lorentz Rivier en de Oetoemboewe Rivier, wijkt merk af van het druk versierde type van het noordwestelijke Asmat gebied. De hoofdfiguur van het voorvlak is zonder twijfel terug te voeren op de ledematen van de in knie-elleboog houding zittende mensfiguur, ook de „bruggetjes“ in de overlangse groeven wijzen hierop. Verder bevindt zich op de plaats van het hoofd een handvormig ornamentje, terwijl de „armen“ en een van de „benen“ uitlopen in sikkelvormige figuurtjes, die een gebogen arm met een handje blijken te zijn.

Eenzijds zien we dus de voor de noordwestelijke schilden kenmerkende overlangse groeven, „bruggetjes“ en de voorstelling van handjes, aan de andere kant wordt het gehele voorvlak beheerst door één krachtige figuur, hetgeen als een kenmerk van de schildornamentiek van de meer zuidelijk gelegen streken mag worden aangemerkt. Het lijkt dan ook waarschijnlijk, dat dit voorwerp in zijn bewerkte voorvlak een overgang vormt tussen de schilden van het Lorentz Rivier gebied en omgeving met hun drukke, anthropomorphe ornamentatie en de zuidelijke schilden, welke versiering een soberder en meer gestyleerd karakter heeft. In dit zuidelijke gebied — dat in het Noorden ruwweg door de Oetoemboewe Rivier begrensd wordt — wordt bij vele van de hier vervaardigde en gebruikte schilden het gehele voorvlak beheerst door eenvoudige, strakke patronen, die veelal sterk symmetrisch van aard zijn. In

sommige gevallen is als oorsprong van de dominerende elementen in deze ornamentiek nog de mensfiguur te herkennen.

Zo vertoont het schild van figuur 22, waarvan geen herkomstopgave bekend is, maar dat op grond van gelijksoortig, gedocumenteerd materiaal waarschijnlijk afkomstig is van het kustgebied in de buurt van de monding van de Oetoemboewe Rivier, nog een anthropomorphe ornamentatie.

Bij figuur 18, een schild afkomstig van Owoes aan de Beneden-Eilanden Rivier, lijkt het echter, alsof deze of een dergelijke figuur geworden is tot een symmetrisch patroon van twee forse, slingerende lijnen.

Figuur 25 toont een schild, waarvan de herkomst niet zeker is. Het tot drie maal toe herhaalde motief van de tegen elkaar geplaatste S-vormige figuur en haar spiegelbeeld is in wezen gelijk aan het dominerende element in de ornamentiek van figuur 22, wat vooral duidelijk wordt, als men het schild op de kop zet. De compositie echter is verschillend, daar de figuren hier niet in elkaar haken, zoals bij figuur 22 het geval is. Verder is de bewerking „drukker“ en doet in dit opzicht aan de schilden van het gebied van de Lorentz Rivier denken. De ornamentiek vertoont dus vermenging van noordelijke en zuidelijke Asmat invloeden. Het grondpatroon is echter typisch voor de meer zuidelijke streken. Van een directe herkenning van de mensfiguur in dit patroon is geen sprake meer. Hier kan slechts, naar analogie van figuur 22, een — overigens waarschijnlijk — verband worden verondersteld met anthropomorphe voorstellingen en figuren.

Ten Zuiden van de Eilanden Rivier eindigt het eigenlijke Asmat gebied. In dit land met zijn vele rivieren en eendelige moerassen, dat zich zuidwaarts tot aan de Digoel uitstrekt, kennen we tot op heden geen drietal grote groepen: De Tjitak, de Awjoe en de Jaqal.

Zowel van de Tjitak als van de Awjoe beschikt het Leidse museum over een tamelijk uitgebreide, interessante en redelijk tot zeer goed gedocumenteerde collectie; gedocumenteerd Jaqal materiaal is slechts in zo beperkte mate aanwezig, dat het niet verantwoord is op grond hiervan de kunst van deze groepen te behandelen. De Tjitak schilden zijn lange en vrij smalle voorwerpen, die naar boven in een meer of minder scherpe punt uitlopen. Ze zijn

dun en veelal enigszins gebogen van vorm. Het reliëf werk aan de voorzijde is veel ondieper dan bij de eigenlijke Asmat schilden. De schilden, afgebeeld op de figuren 24, 25 en 26, zijn alle uit dit gebied afkomstig. Bij figuur 24, een schild afkomstig van het dorp Womeni aan de Soea Rivier, vertoont de ornamentatie duidelijk anthropomorfe elementen. Opvallend is het, dat ook hier de „bruggetjes” in de overlangse groeven der ledematen zijn aangebracht.

Bij de figuren 25 en 26, schilden van welke alleen is vermeld, dat ze in het Tjitak gebied werden verzameld, is het patroon geometrisch van aard. Niettemin lijkt het, alsof ook hier de vervaardiger zich — op welke wijze dan ook — min of meer georiënteerd heeft op de voorstelling van de mensfiguur, die geconcretiseerd werd in het beeld met de nadruk op de armen en benen met hun groeven en „bruggetjes”.

Bij figuur 26 schijnt elk verband dienaangaande te ontbreken. Bij de hieronder volgende bespreking van de 4 jaar ornamentiek in de bladen van de speren zal echter blijken, dat het toch wel voorstelbaar is, dat ook dit patroon uit een anthropomorph motief zou zijn ontstaan.

In het door de Digoel Rivier begrensde gebied van de zuidelijke Awjoe zijn de ons bekende schilden krachtige, van dik hout gesneden voorwerpen, die vaak ongeveer de vorm van een blad vertonen. De reliëf versiering is door diepe insnijding verkregen. De motieven, die in het patroon domineren en dit grotendeels bepalen, zijn in wezen dezelfde figuren, die we bij de noordelijke schilden konden interpreteren als gebogen voorgestelde armen en benen. Als voorbeelden mogen dienen figuur 14, een schild van het dorp Kofia van de Gauni groep, en figuur 20, een schild afkomstig van het dorp Diriek van de groep Choreme. Uit deze afbeeldingen blijkt echter wel, dat elke aanwijzing ontbreekt, dat de gedachte aan een voorstelling van armen en benen bij het vervaardigen en ornamenteren van het schild zou hebben meegespeeld: nergens zijn handen of voeten weergegeven, nergens ook komen de karakteristieke „bruggetjes” voor.

Van dit verschijnsel een verklaring te willen geven lijkt in het kader van onze huidige kennis van deze kunstuitingen en hun culturele achtergrond een hachelijke onderneming. Niettemin moge in dit verband een factor genoemd worden, die van

invloed kan zijn geweest: tot op heden is ons uit deze streken geen plastiek bekend. Wanneer deze inderdaad ontbreekt, zou met name het feit, dat de vervaardiger van het schild geen mensenbeelden snijdt, noch deze regelmatig onder ogen krijgt, als verklaringsmogelijkheid betekenis kunnen krijgen.

Bij figuur 20 is de onderste figuur geworden tot een soort van bladvormig patroon. Uit ditzelfde gebied nu is ook een schild bekend, dat geheel de indruk maakt van een samengesteld blad en waarvan de ornamentatie alleen bestaat uit een opeenvolging van dergelijke figuren, maar dan smaller en puntiger van vorm. Een ontwikkeling in deze richting in de vorm van een doorstyleren van de niet meer als zodanig gevoelde derivaten van de voorstellingen van menselijke ledematen lijkt niet onwaarschijnlijk.

Een schild van geheel afwijkend type, eveneens afkomstig van het zuidelijke Awjoe gebied, geeft figuur 27. Het merkwaardige is, dat we hierbij een vlakvulling vinden van een even grote, zo niet nog grotere, consequentie als bij het brede schildtype van het noordwestelijke Asmat gebied. Wat het samenspel van figuren op het onderste gedeelte van het voorvlak aangaat, lijkt een vergelijking met de in elkaar passende driehoeken van figuur 26 en ook met de reeksen figuren in de overlangse randen van de bladen van speren (fig. 28 en 29) geoorloofd.

In de 4 jaar ornamentatie van het eerstgenoemde blad (fig. 28) van een in het gebied van de Lorentz Rivier vervaardigde speer is de mensfiguur duidelijk herkenbaar. Eigenlijk zijn het twee mensfiguren met één hoofd, in de lengterichting spiegelbeeldvormig tegenover elkaar staande en met aan de onderkant een herhaling van de gebogen benen. Op de interessante figuur, die hier, als gevolg van de stylering van de ledematen, langs de rand ontstond, werd hierboven reeds gewezen. Uit museumcollecties zijn vele van deze bladen bekend, waarbij alleen deze twee slingerende lijnen met de daardoor bepaalde, in elkaar passende driehoekige figuurtjes zijn overgebleven.

De andere beide bladen (fig. 29 en 30), respectievelijk deel uitmakend van een speer van het Oetoeboewe Rivier- en het Lorentz Rivier-gebied, vertonen een ornamentatie, waarbij men, als het ware spelend met dezelfde grondelementen, gekomen is tot een patroon, waarin anthropo-

morphe voorstellingen niet zonder meer als zodanig te herkennen zijn.

Ook de bladen van de meterslange pagaaien, waarmee staande geremd wordt, vertonen vaak een door-uitsnijding ontstane ornamentatie, hier vanzelfsprekend in de vorm van reliëfwerk. In zijn uitgewerkte vorm komt het slechts aan één zijde van het blad voor en dan nog meestal alleen op een gedeelte van het bladvlak. Een enkele maal is dit echter geheel met versieringen overdekt. Een voorbeeld hiervan geeft figuur 31, de afbeelding van een pagaiblad, afkomstig uit het kustgebied tussen de Lorentz Rivier en de Eilanden Rivier. Opvallend is bij deze ornamentatie de overeenkomst met de druk bewerkte schilden uit het gebied van de Lorentz Rivier en omgeving. Deze overeenkomst betreft hoofdzakelijk de algemene vorm van de compositie: in beide gevallen zien we de krachtige, gebogen „ledematen”, die zich slingerend over het gehele vlak bewegen en de vorm van het patroon bepalen. In details zijn er wel verschillen. Zo vertoont het pagaiblad aan de bovenzijde twee neushoornvogelkoppen op de plaats van de „gewrichten”, een voorstelling, die van schilden niet bekend is.

We zouden onze voorlopige beschouwing van de kunst van dit stijlgebied in het algemeen en van de Twee-dimensionale kunst in het bijzonder, willen besluiten met een korte behandeling van de zogenaamde spelhoorns van de Asmat Papoea's. Deze spelhoorns zijn bamboe kokers, waarvan de ene zijde open is, terwijl aan de andere kant het tussenschot doorboord is. Door dit gat wordt de hoorn aangeblazen. Aan de andere kant loopt veelal de wand uit in twee tegenover elkaar staande uitsteekzels, die soms duidelijk voorstellingen van mensbenen zijn. De buitenwand is vrijwel steeds over het gehele oppervlak met een reliëf ornamentatie bedekt, het aanbrengen waarvan hoge eisen moet hebben gesteld zowel aan de technische vaardigheid als aan het compositorische talent van de kunstenaar (figuur 32a). Van dit laatste krijgen we pas een goede indruk, wanneer we het in de harde cylinderwand uitgesneden patroon in het platte vlak uitstaan. De tekening van figuur 32b geeft een voorbeeld van een op deze wijze ontwikkelde wand van een spelhoorn. Het valt op, dat hier, zowel wat het geheel van de compositie als wat de erin voorkomende elementen aangaat, een grote overeenkomst bestaat met de ornamentiek op de druk bewerkte schilden uit het wes-

telijke Asmat gebied. Ook hier zien we de kloeke, rustige slingerlijnen die vlakverdeling markeren, ook hier wordt het dominerende motief gevormd door de menselijke figuur en zijn samenstellende delen.

Deze snelhoorns worden gebruikt ter gelegenheid van sneltochten. Een van een sneltocht terugkerende groep voert een even groot aantal snelhoorns met zich mee als ze koppen heeft buitgemaakt. Elke succesvolle sneller — maar ook hij alleen — blaast zijn eigen hoorn. Uit de verschillende tonen der diverse hoorns kunnen dan bij de nadering van het eigen dorp de thuisblijvers al direct opmaken hoeveel gesnelde hoofden de krijgers meebrengen.¹⁾

De doorwerking van de invloed van het Europese bestuurs in deze streken zal zonder twiifel het einde van het koppensnellen betekenen. Het is dan ook te verwachten, dat binnen afzienbare tijd geen snelhoorns meer zullen worden gemaakt. Verder is de invoer van Europese werktuigen, gebruiksartikelen en kleding reeds begonnen en er is alle reden om aan te nemen, dat ze met de groeiende westerse invloed in toenemende mate ingang zullen vinden. Dat hierin een groot gevaar schuilt voor het eigen handwerk en de inheemse kunst moge duidelijk zijn en worde nog nader aangetoond met een voorbeeld uit het westelijk van de Asmat streken gelegen Mimika gebied, waar het europeaniseringsproces een 25-tal jaren geleden inzette. Daar zal men al tegenwoordig de prachtig geornamenteerde houten sagobakken, die we uit de museumverzamelingen kennen, tevergeefs zoeken: zij maakten plaats voor ijzeren borden en schotels van westerse makelij.

EEN MASKERADE IN MIMIKA

(Ned. Z.W. Nieuw Guinea)

Dr. J. FOUWER, Hollandia

In Augustus 1951 gaf Dr. J. van Baal, destijds Hoofd van het Kantoor voor Bevolkingszaken van het Gouvernement van Nederlands Nieuw Guinea, thans Gouverneur van dit gebied, ons opdracht, spoedig na onze aanstelling als Gouvernementsanthropoloog, een onderzoek in te stellen in het Mimikagebied.

De maatschappelijke structuur zou het hoofddoel zijn van ons onderzoek, maar bovendien zouden zowel alle andere aspecten van de cultuur als de veranderin-

Ook de doorgaande missionering van de bevolking zal zeer waarschijnlijk een factor zijn in de te verwachten afname van de kunstproductie. Deze afname zal wel in de eerste plaats een kwantitatief karakter hebben, in de betekenis dat bepaalde soorten van voorwerpen niet meer zullen worden gemaakt. Verder is het te verwachten, dat de plasticiteit, die men blijft maken, en het snijwerk, waarmee men zijn voorwerpen blijft voorzien, geheel anders geladen zullen zijn of misschien zelfs elke geladenheid zullen missen.

Wel zal de grote vraag naar houtsnijwerk van de zijde van Europese bezoekers en reizigers de productie kunnen stimuleren, maar, gezien de huidige ervaring, ligt het voor de hand aan te nemen, dat de eisen, die men van deze zijde stelt, moeilijk een prikkel zullen kunnen vormen tot prestaties van artistieke betekenis.

Lijken dus de vooruitzichten voor de kunst van deze Papoegroepen, die op de drempel van de nieuwe tijd staan, weinig rooskleurig, hier staat tegenover, dat met name de Rooms Katholieke Missie, onder wier leiding zich de geleidelijke geestelijke omvorming zal voltrekken, een open oog heeft voor het schone, dat zich in deze culturen manifesteert en er ernstig naar zal streven dit ook in het nieuwe bestel, zij het wellicht in andere vormen, te behouden. Hiermee zou een schat van artistieke creativiteit gered zijn, de rijkdom waarvan in dit artikel slechts kon worden aangeduid.

¹⁾ Mondelinge gegevens van vader Zegwaard.

eerst aan de Mimika Rivier werd gevestigd. Er bestaat geen inheemse naam voor deze streek.

Het laagland, hetwelk zich uitstrekt van het N.W. tot het Z.O., is een typisch moerasgebied, doorsneden door vele moeras- en berggrivieren. Het landschap verandert doorlopend tengevolge van de sterke zee- en rivierstromingen, de getijdenstromen en door de rivieren, die bij stortvloed, alles op hun weg vernietigen. Vele nederzettingen langs de rivier moesten telkens weer verplaatst worden als gevolg van deze veranderingen in het terrein. Deze streek is dun bevolkt. Op een kustlijn van 500 kilometer leeft slechts een bevolking van ongeveer 8600 zielen verdeeld over 31 dorpen.

Het dagelijks leven van de Mimikabevolking bestond, en bestaat merendeels nog, uit een zich heen en weer bewegen tussen het sagogebied aan de bovenstroom en de visgronden aan de benedenstroom van de rivier en de trechtervormige riviermonding. De voedselproductie was een onderdeel van een cyclus van grotere en kleinere feesten en werd hierdoor gestimuleerd.

Het traditionele levensrythme is nu verbroken, daar het Bestuur, de Missie, de handel en het onderwijs, de centralisatie van de bevolking op één plaats, het dorp, in de hand werken.

De voedselproductie is waarschijnlijk minder stabiel geworden, ofschoon er geen permanente voedselschaarste of hongersnood heerschen. Het werk is nu meer direct gericht op de voedselproductie, daar de leescyclus doorbroken is en omdat door inneming van vreemden een groot verlangen is ontstaan naar kleding, gereedschappen en kookgerei. Er moet nu ook gewerkt worden ten behoeve van het dorp, de school, de kerk en voor de belasting. Zoals gewoonlijk in primitieve gemeenschappen van beperkte omvang, behoren de familierverhoudingen en de verwantschap tot de belangrijkste samenbindende factoren van de cultuur. Genealogisch legt men meer nadruk op de horizontale dan op de verticale betrekkingen. Het leeftijdscriterium is van groot belang voor de gehele maatschappelijke structuur. De politieke structuur is tamelijk los. Opvallend is het verschil in maatschappelijke positie tussen familie en verwanten, dat ook terminologisch tot uitdrukking komt. In het bijzonder hebben de echtgenoten van iemands zusters en dochters een belangrijke functie, welke verbonden is met

prestige-overwegingen op economisch, sociaal en religieus gebied. Zij zijn de minderen van de familie van hun vrouw en zijn daarom verplicht, voor en na het huwelijk, verschillende diensten te verrichten voor laatstgenoemden. De relaties met deze verwanten worden gekenmerkt door een ambivalente houding van familiarij op het gebruik van de persoonsnamen in een onderlinge plaagverhouding (joking relationship).

De vele feesten en ceremoniën staan bij jong en oud nog steeds in het brandpunt van de belangstelling en zijn aan vele ouderen nog tot in details bekend. Niet alleen is het ritueel zelf bijzonder boeiend, maar bovendien biedt het opvoeren van ceremoniën de onderzoeker de gelegenheid een studie te maken van de functionering van de samenleving tijdens hoogtepunten van het leven. Een deel van de traditionele feestelijkheden wordt ook thans nog en met grote geestdrift gevierd. Van één ervan, dat wij van zeer nabij meemaakten, volgt thans een beschrijving.

Het betreft een onderdeel van de ceremoniën en het ritueel, die nauw verband houden met iemands overlijden. Het draagt de naam *Mbi-kawani*, d.i. letterlijk geesten-stellage. Mer dit ritueel worden recent gestorvenen van enige importantie uithungdighuldigd, opdat hun geesten zich voldaan en tevreden gesteld kunnen terugtrekken in het rijk der geesten, ver weg in de bergen. Gemaskerde mannen zijn de representanten van de overledenen. Dit feest werd gevierd in het verzameldorp (conglomerat van dorpen) Kaokona, het Bestuurscentrum van het Mimikagebied. De vier dorpen, waaruit dit verzameldorp bestaat en die in het totaal ca. 300 inwoners tellen, voerden het ceremonieel twee aan twee afzonderlijk en gelijktijdig op. In beide gevallen werden twee mannelijke gestorvenen ten tonele gevoerd.

Welke factoren bepaalden de keuze van deze gestorvenen? In de eerste plaats zijn daar de persoonlijke kwaliteiten van de gekozenen. De eerste was een oud-oorlogsgesleider met groot gezag en bovendien een uitstekend zanger. De tweede bezat tamelijk uitgestrekte tuinen, van wier opbrengst vele dorpsgenoten profiteerden. De derde was als dorpshef zeer gezien, terwijl de vierde, slechts enige maanden voorheen gestorven, bekend stond als een goed jager. In de tweede plaats behoorden al deze personen tot verhoudingsgewijs omvangrijke en invloedrijke groepen van de betrokken dorpen. Het is in dit ver-

band opmerkelijk, dat niet de nauwe verwanten van de gestorvenen, maar de groepsleiders optraden als feestgevers. In de derde plaats bood dit feest een welkome gelegenheid om de nog onvoldoende gehonoreerde diensten van de echtgenoten van zusters en dochters van de gestorvenen, die dezen de laatstgenoemden en hun verwanten bewaars, o.m. tijdens de ziekten en de teraardebestelling van de herdachte personen, definitief te belonen. De geesten der gestorvenen zouden dan zonder schulden het land der levenden kunnen verlaten.

Bij de keuze van de te huidige personen spelen dus persoonlijke, verwantschappelijke- en groepsmotieven een rol.

Laten wij dan het feestterrein betreden. Op 4 Januari 1954 zijn in de morgenuren talrijke jonge mannen bezig om onder leiding van enige ouderen in Mikewia en in Mimika, de leidinggevend dorpen, met het grootste aantal inwoners, de stellage te bouwen, waaraan het feest zijn naam ontleent. Volgens zeggen zouden de jongelui allen echtgenoten van dochters in werkelijke of in classificatorische zin van de gestorvenen zijn, maar in feite helpen alle in het dorp aanwezige jonge mannen, ongeacht hun verwantschapsrelatie met de gestorvenen, mee aan de bouw van de stellages. Deze doen denken aan een schuin oplopende, zeer brede dulkplank, die aan de laagste zijde tot aan of tot iets boven de grond doorloopt. Beide stellages staan op de grens van het open terrein achter het dorp en vóór het vloedbos. Bij hoog water loopt het terrein onder. Het front van de stellage is naar het dorp gekeerd. (Men zie bijgaande schetsen). Voor de stellage, aan weerszijden, zijn in beide dorpen lange stokken geplant, versierd met witte veren, die ook bij andere feesten gebezigd worden, de z.g. *podai*. Op het hoogste punt, aan de rechterzijde, indien men met het gezicht naar het front van de stellage staat toegekeerd, wappert in Mikewia een groot stuk goed, in Mimika de Nederlandse driekleur aan een stok. In Mikewia hangt aan een uitstekende lat, links achter, een jachttrofee, namelijk een verbleekte varkensschedel, terwijl links voor eveneens aan een uitstekende stok, een emmer water is opgehangen, ten gediene van de daniende, dus dorstige, vrouwen. Zo verbindt men het „nuttige” met het „aangename”. Alle zijden van de stellage zijn versierd met omlaaghangende franjes, vervaardigd van jonge sagobladeren. In Mikewia is links voor en in Mimika

rechts voor het platform op provisorische wijze een afdakje gemaakt ten behoeve van het gilde der zangers en trommers.

Tegen het middaguur verzamelen zich de zangers en weerklinkt er af en toe gezang. In de loop van de middag bestijgt een grote groep vrouwen de stellage, niet en groupe maar één voor één. Zodra de trommen gaan, maken zij danspassen op de plaats om die abrupt af te hekken, zodat de trommen niet meer geroerd worden. De dans maakt de indruk van sterk plichtmatig te zijn. Het is in elk geval een ernstige zaak. Enige vrouwen dansen op de begane grond, bij de opstap van de stellage. In Mikewia zijn het respectievelijk de weduwe van Waijunta (W.), de eerste gestorvene, tevens de zuster van Turumuta (T.), de tweede gestorvene, met haar dochter en de weduwe van T. Een dochter van de zuster van W. staat vooraan op de stellage. De nauwe verwanten vallen dan op door de plaats die zij innemen en verder door het feit, dat zij zich van boven tot onder met klei besmeerd hebben ten teken van rouw. Bovendien dansen zij veel intensiever dan de overige vrouwen, die verder verwijderde verwanten van de gestorvenen zijn. Tevens bevindt zich in Mikewia, ons voorname observatiepunt, een verwante van één der gestorvenen op de stellage. Zij vormt een interessante uitzondering op de regel, dat slechts verwanten vrouw bedrijven over de gestorvenen. Zij kon kiezen uit twee rollen. Zij kon zich naar het dorp Mimika begeven om te dansen voor en te weklagen over haar matrilinele verwant van haar eigen generatie, die aldaar gehuldigd wordt. Haar echtgenoot heeft indertijd in zijn rol van aanverwant deze persoon helpen begraven en speelt daar thans de rol van gemaskerde representant van de overledene. Dienzingevoel kan hij niet zijn verwantschappelijke plichten nakomen in Mikewia als zoon van een zuster van een der gestorvenen van Mikewia. Hij vraagt daarom zijn vrouw hem in Mikewia te vertegenwoordigen. Dit is haar tweede rol. Zij kleet de tweede.

Ook zijn er vrouwelijke verwanten, die niet meedansen, maar die later wel deelnemen aan het rouwbetoon. Zij doen voorkomen alsof hun knieën te stijf zijn om te dansen. In werkelijkheid echter vrezen zij zich belachelijk te maken, omdat zij niet goed kunnen dansen, ofwel zijn zij van een andere plaats afkomstig en durven daarom niet in een „vreemd” dorp hun kunsten te vertonen. Dat zou een aanma-

tiging zijn. Het ingroup-berief is namelijk in Mimika zeer sterk ontwikkeld.

Tegen vijf uur stijgt de spanning onder het publiek merkbaar. Weldra treedt het eerste tweetal gemaskerde figuranten te voorschijn uit de zoom van het vloedbos. Aan de rotansing van het masker zijn lange franjes, van jonge bladeren vervaardigd, bevestigd, die het lichaam tot aan de voeten toe bedekken. De armen zijn echter geheel vrij. De lange spitse kin van het masker is met een vezel omhoog gebonden. De geesten gooien de franjes wild omhoog, zwaaien met de armen en waggelen als een dronken man. Overigens zijn zij bij het oversteken van de glibberige vlakte, waarover wat planken zijn gelegd, voorzichtig genoeg om niet uit te glijden en in letterlijke en figuurlijke zin een modderfiguur te slaan. De ooggetuigen van het masker zijn klein en het kost de figuranten kennelijk dan ook moeite om steeds in de goede richting te blijven lopen. Uit een bamboekoker gooien zij een wolk van fijne kalk om zich heen. Het dorpshef, springend en dansend aan de rand van het open terrein, loopt de geesten een eindje tegemoet en beantwoordt het werpen van kalk op dezelfde wijze. De yells van het publiek zijn niet van de lucht. De oudere mannen roepen en springen om de komst van de geesten zo afschrikwekkend mogelijk te maken. Het dorpshef roept luid de namen van twee cultuurheroën uit, die door hun gewelddadig optreden een volksverhuizing zouden hebben veroorzaakt en aan wie de oorsprong van het masker wordt toegeschreven. Voor de kinderen fungeren de twee cultuurheroën als boeman. Zij lachen en schreeuwen met een ondertoon van angst en vluchten weg, wanneer de geesten dichterbij komen. De meisjes van het internaat van Kaokonao hebben bijzonder veel plezier. De jonge mannen lachen heimelijk en vertoont evenmin als de meisjes en de jonge vrouwen de hombastische houding, die de oudere mannen en vrouwen aannemen. In al die drukte neemt het dorpshef van Mikewa zijn kans waar en draait heimelijk met een snelle beweging een ceremonieel schild, voornamelijk gebruikelijk bij een ander met de dood verband houdend feest, met de mooi bewerkte zijde naar het publiek, om het in verbazing te brengen over het mooie snijwerk.

Wanneer de twee geesten aanstalten maken om de stellige te bestijgen, dalen de vrouwen heftig dansend aan de voorzijde de stellige af. De drie nieuwe verwanten

van de gestorvenen, die reeds enige tijd bij de opstap dansten, draaien in uiterste emoties Papoea pirouettes om de geesten, strekken hun armen naar hen uit, wenken hen met de handen, demonstrenen hun grote genegenheid, maar raken de geesten niet aan. Zij wecklagen al zingend en spreken hun gestorven verwanten aan met de gebruikelijke verwantschappelijke aansprekenamen voor echtgenoot, oudere broer en moeders broer.

Geholpen door enige jongelui bestijgen de twee geesten enigszins moeizaam het platform en gaan op het hoogste gedeelte ieder aan een kant zitten, met de benen over de rand. Onmiddellijk grijpen voor het platform staande mannen en vrouwen hen vast bij de benen, de dijen, de voeten en de rug en wrijven en rukken en trekken eraan, zoals in uiterste smart over een dode bij het stoffelijk overschot gebruikelijk is. Zij hullen hartstochtelijk en roepen ononderbroken de jegens de gestorvenen tijdens hun leven gebruikelijke verwantschappelijke aansprekenamen. De tranen biggelen de roowlagers over de wangen. Plotseling springt een der geesten op. De vrouwen wiken achteruit en enige mannen treden nu op de voorgrond. De beide feestgevers staan voorop. Zij richten zich tot W. en T., eigenlijk tot de figuranten van de aldus gelieten gestorvenen, die zich voor hen resp. links en rechts op de stellige bevinden. De op het platform achter de gemaskerden staande jongeren reiken nu aan de geest van T. een volledige suikerrietplant toe, terwijl de geest van W. de schacht van een varkenspeer, waarvan voorzichtigheidshalve de spieren punt is verwijderd, in de hand wordt gedrukt. Beide figuranten zwaaien wat onhandig met hun attributen in het rond. Het is een pantomime: Met dit zwaaien demonstrenen zij hun vaardigheden, die zij bezaten tijdens hun leven. Volgens de informanten dagen zij de toeschouwers zelfs uit: „Wie van jullie levenden kan zo goed tuinieren of op varkens jagen zoals ik?” Het dorpshef, een der feestgevers, beantwoordt hun uitdaging het eerst door op hoge, half zingende, half reciterende en sterk vibrerende toon te zeggen: „Oudere broer, jij stak veel varkens, en jij daar, jij bracht veel suikerriet en hanaan voor ons mee. Maar ik versta de kunst ook wel. Oudere broer, toen jij nog leefde, ving jij veel vis voor ons, maar ook nu heb ik geen gebrek. Ik versta de kunst ook wel. Ik eet dagelijks sago met vis (in feite niet altijd het geval). Jij bent gestor-

ven, maar wij hebben nog sago en vis genoeg.” Met andere woorden: Wij waarderen jullie vaardigheden zeer, maar onmisbaar zijn jullie niet. Jullie behoeven niet bij ons te blijven, want wij kunnen ons zelf wel helpen.

Een dergelijke trant van spreken is ook gebruikelijk bij het overleiden zetten van de geestenpaal (*mbitorô*) tijdens het neusdoochtoetsfeest.

Het dorpshef springt daarna op de stellige, werpt kalk over het masker van zijn „oudere broer” T. en omhelst hem op tamelijk hardhandige wijze. Hij betreurt het overlijden van zijn „oudere broer”. Aan zijn droefheid geeft hij uiting door op het masker te slaan met zijn hand; „Waarom ben jij gestorven? Blijf toch bij ons”.

Het ruwe optreden is een uiting van sterke al dan niet gesimuleerde gevoelens van droefheid. Dit verklaarden onze informanten uitdrukkelijk, toen wij er een vijandige houding achter zochten. Ook het werpen van kalk is een uiting van sterke emoties en in dit geval geen agressieve daad. Met kalk werpen kan men zowel goede als kwade bedoelingen hebben. Dat hangt af van de context.

Even later neemt een der feestgevers op vrij bruuske wijze zijn „oudere broer” het suikerriet af en zwaait er zelf mee rond, ten teken dat hij ook wel weet te tuinieren. De andere feestgever spreekt in ongeveer dezelfde bewoordingen W. toe en ontnemt hem zijn schacht. Anderen spelen dit spel eveneens. Zij zijn de in het dorp besaamde tuiniers en varkensjagers. De verwantschapsbetrekking met de twee gestorvenen is in dit opzicht irrelevant. Vervolgens wisselt de geest van W. van attribuit. Hij laat nu de toeschouwers een trom zien en doet er enige onhandige slagen op. Hierop volgt een antwoord in dezelfde geest als bovengenoemd. De leden van het trommers-„gilde” ontnemen ieder op hun beurt W. de trom. Onder hen bevindt zich ook de echtgenoot van een dochter van een zuster van de gestorvene.

Dit bewijst, dat de aanverwantschapsrelatie er niets toe doet. Zou dit wel het geval zijn, dan zou een zanger het niet wagen aan de geest van zijn vrouws verwant een trom te ontrukken. Men treedt dus op in een bepaalde rol, die men gescheiden houdt van andere bestaande rollen. Tussen de bedrijven door worden de figuranten omhelsd door hun verwanten, d.w.z. door de verwanten van degenen, die zij representeren.

Ergens wordt de geesten terzijde toege-

luisterd (niet hoorbaar voor het publiek): „*Hari-ja*, het is genoeg.” Dan draaien de gemaskerden zich om en lopen in een sukkeldraf, geholpen door talrijke jongeren, terug naar het bos. Onder gejoel en gekrijs en onder luide weeklachten en groot misbaar overschrijden zij het open terrein. Daar ontmoeten anderen hen in het geheim van hun omhulling en wordt een volgend tweetal figuranten het masker opgezet. Deze zijn jonger dan de eersten en hebben achter de homen nauwlettend het spel van hun voorgangers afgekeken. Zij betreden op hun beurt het platform, en het geschetste tafereel herhaalt zich aldus, totdat de geesten vijfmaal hun rol hebben gespeeld. Niet alle spelers beheersen hun rol even perfect. Eén van hen moet bijv. telkens iets worden toegelusterd omdat hij talmt met het in ontvangst nemen van attributen. Wellicht ziet hij niets door het zweet, dat hem in het betauwende masker uitbreekt. Eén der maskerdragers verzucht in het geheim na afloop van het ritueel, dat hij zieleblij was, toen hij het masker kon afzetten, want hij dacht dat hij zou stikken. Alle maskerdragers zijn zonder uitzondering echtgenoten van zusters of dochters van de gehuldigde gestorvenen. Het zou in strijd zijn met de betekenis, die men hecht aan verwantschap indien verwanten van de gestorvenen de nabestaanden door een maskerade de schrik op het lijf zouden jagen. De volgorde der spelers wordt onderling uitgemaakt, waarbij ouderdom en spelervaring beslissende factoren zijn. Verder is ook durf een factor van belang. De derde figurant voor W. is bijv. jonger dan de vierde, omiär laatstgenoemde het eerst nog even wilde aanzien. De hekkensluiters moeten enig talent bezitten, want zij trekken het dorp in. Het is dan ook kenmerkend, dat men als laatste figurant voor T. een heftige, zeer onevenwichtige, enigszins gevreesde komiek van Mikewia kiest. Deze persoon stelt zich in het dagelijks leven graag op de voorgrond. Zo vertrouwde hij ons voor het feest toe, dat hij zijn armband tijdens zijn optreden om zou houden, opdat ingewijden zouden weten, wie er speelde. Wij hebben echter geen armband gezien! Eigenlijk behoorden alle echtgenoten van zusters en dochters in werkelijke en in classificatorische zin als figurant te fungeren, maar tijdsgebrek laat dit niet toe.

Laat ons nu een kijkje nemen in het dorp Mimika. De weduwe van het gehuldigde dorpshoofd draagt de prachtige uit para-

dijsvogelveren bestaande hoofdtooi, die haar echtgenoot in zijn functie van chie-zanger toebehoorde. Daarmede brengt zij zijn grote sangtalenten bij de toeschouwers in herinnering. Naast haar dans op de stellage de weduwe van de op deze dag geëerde jager. Zij draagt het weduwencostuum, waarvan de „*donnenkap*” een opvallend onderdeel is. Tijdens het optreden van de gemaskerde figuren wordt de figurant van de overleden jager een harpoenspeer ontnomen door de beste jagers van het dorp. De weduwe van de jager, zijn zuster en haar dochter staan luid wekladend voor de stellage.

Zijn zuster klimt zelfs op het platform, werpt zich luid wendend op de knieën en trekt en rukt aan de neerhangende franjes van „haar broer”. De weduwe loopt luid wekladend en zingend heen en weer met een sagobak in de hand en steekt deze ten teken van genegenheid naar „haar man” uit. Een van haar kleine kinderen maakt de stellige indruk in de werkelijke veronderstelling te zijn, dat „vader” teruggekeerd is. Zijn lijfje schokt van agitatie en het geroep van „*uiki-er*” d.i. „vader”, is niet van de lucht. „Vader, kom toch, hlijf toch hier”. Wanneer vader (de gemaskerde) de stellage verlaat, rent het kind tegen ieder opbotsend naar de achterzijde van het platform, huult en keert buiten zichzelf van verdriet en draait steeds om vader heen. Het raakt hem echter niet aan.

Wanneer de twee geesten voor het laatst op de stellage zijn getreden, dalen zij aan de voorzijde het platform af en lopen in een sukkeldrafje een eindje door in de richting van de huizen. Dan gaan zij, iets van elkaar verwijderd, op de grond zitten. Het al dan niet gefingeerde rouwhetoon neemt nu bijna hysterische vormen aan. Een dichte kluit van mensen verzamelt zich om de geesten. De zuster van de overleden jager laat zich tegen de schouders van de figurant vallen en beweegt haar lichaam af zingend en wekladend op en neer tegen zijn rug als gold het een rouwklacht bij een stoffelijk overschot, waarbij het gebruikelijk is op het stoffelijk overschot te gaan zitten en liggen. De plegmoedert van de jager, namelijk zijn moeder jongere zuster, zit voor hem op de grond en beweegt zonder ophouden enige bladeren heen en weer voor de ogen van haar „zoon”. Deze bladeren gelden als rouwtaken. De weduwe draait steeds om „haar man” heen. Na enige tijd staan de geesten op en verlaten op een sukkeldraf

geheel eigener beweging het dorp. Zij worden niet weggejaagd. Het is inmiddels bijna donker geworden. De zangers en trommers, voorafgegaan door een drager van de Nederlandse vlag (sic), lopen in een breed front, op enige afstand van de gemaskerden verwijderd, achter hen aan, gevolgd door een wilde kluit van mannen, vrouwen en jongelui. Sommige zangers raken tussen de menigte en even later is de stoet een onoverzichtelijke massa geworden. Even voorbij de laatste huizen verdwijnen de geesten in het bos, rechts van de weg. Een van hen deelt te vallen. Ijlings toeschietende helpers houden hem op de been: Er is maar een stap tussen het rechevene en het belachelijke (Schiller). Vooral bij de jongere spelers met hun wilde gebaren overheerst wel eens het potsierlijke.

Op de terugweg spreekt één van onze informanten ons geestdriftig en uit eigen beweging als volgt aan: „Nu zijn de doden tevreden. Nu kunnen wij overal heen gaan, het bos in en naar de bovenloop van de rivier zonder vrees ziek te worden (gemaakt). Wij hebben de doden eer bewezen. Wij zijn ook tevreden en verheugd. Wij kunnen nu de doden laten rusten.”

In de loop van de avond betalen de aanverwanten-maskerdragers „*smategeld*” aan de verwanten van de gestorvenen, die zij representeren. Zij hebben immers bij die personen heftige emoties verwekt. Zij moeten het verdriet „dekken” door hun geschenken, bestaande uit een hilt, een shirt, een mes, een blikken bord, een vispeer e.d. Terwijl de figuranten louter tengevolge van hun status als aanverwant zich in het zweet hebben moeten werken, moeten zij bovendien nog goederen afstaan. Wel worden zij beloond voor hun diensten door de verwanten van de gestorvenen met grote porties bereid voedsel. Reeds vóór hun optreden kregen zij al een ruime portie thuisbezorgd en in de avonduren gaan de verwanten van de gestorvenen met pannet vol sagopap en wat dies meer zij naar hen toe.

Nog geruime tijd na afloop van het ritueel huilen mannen en vrouwen bij de oplaziende vuren voor hun huis. Aan de aanverwanten is het niet geoorloofd in het openbaar rouw te betonen en te weklagen. Dit zou rieken naar huichelaarij. „Immers, de gestorvenen zijn toch hun mensen (verwanten) niet”.

Wanneer wij ons tot nabeschouwing zetten over het rituele aspect van de gebeurtenissen, rijst onmiddellijk de vraag: „Is

dit nu slechts spel, zo men wil klucht, of heeft het, dan wel heeft het tevens een diepere achtergrond?" Wij legden deze vraag, vanzelfsprekend meer concreet geformuleerd, voor aan informanten van oudere leeftijd. Zij spraken zich zowel voor het een als voor het ander uit. Het is ernst en spel tegelijk. Aan de ene kant tonen de mannen groot plezier over het feit, dat zij de vrouwen weer eens angst hebben aangejaagd en zich tegenover hen, die in het dagelijks leven zo'n ontraglijk grote invloed hebben, nu ook eens hebben kunnen laten gelden. Wanneer men dan vraagt: "Weten de vrouwen dan werkelijk niet, dat het geen geesten, maar vermoende dorpsgenoten zijn?", dan beweren sommigen pathetisch, dat de vrouwen inderdaad in onwetendheid verkeren. Anderen zwijgen glimlachend. In elk geval geven allen toe, dat de oudere vrouwen wel van de werkelijkheid op de hoogte zijn. Wij komen ons niet onttrekken aan de indruk, dat de vrouwen het spel van de mannen beantwoorden met tegenspel, namelijk dat van voorgewende argeloosheid. Dit tegenspel der vrouwen wordt des te heftiger gespeeld, naarmate zij van oudere leeftijd zijn. Hoe ouder men is, hoe meer men zich kan permitteren. De oude vrouwen maken op een Westers geïntereerde toeschouwer bijna een hysterische indruk bij dit ritueel, en ook de vrouwen van middelbare leeftijd weten veel en imponerend te weeklagen. Onder de jonge vrouwen zijn er, die heimelijk gichelen, doch de meesten houden zich stijf en op de achtergrond. Toch, aan de andere kant is het niet gerechtvaardigd te menen, dat allen slechts klucht is. De bevolking ziet het hele gebeuren tegen de achtergrond van de onzichtbare, maar daarom niet minder werkelijke aanwezigheid van de geesten der gestorvenen. Hier zij herinnerd aan de spontane uitlating van een van onze informanten, dat men nu weer gaan en staan kan waar men wil, omdat de geesten zijn tevreden gesteld. In dit verband denken wij ook aan een ander ritueel, verricht bij het graf van een recent gestorvene. Een mens, die als geest speelt en dans, lokt diensgevolg de geest van de gestorvene en die van zijn lotgenoten in het hiernamaals naar zich toe. Door een handige en snelle manoeuvre weet hij de geesten in de val te lokken en met behulp van zijn in hinderlaag gelegen dorpsgenoten te veejagen. De overal te verwachten aanwezigheid van de geesten is een feit, waarmee jong en oud in hun dagelijks

leven rekening houden. De toegang tot de woning wordt 's avonds niet alleen afgesloten om de musketten te weren, maar ook om de geesten van zich af te houden. De zonsondergangs-zang zegt het immers: „De onder water afdalende zon wordt met matten afgedekt. Dus wordt het donker en nu komen de geesten naderbij."

Wij moeten ons echter beslist verweren tegen een voorstelling van zaken als zouden de z.g. primitieven in constante angst voor de geesten leven. Het dagelijks leven in Mimika gaat genoeglijk zijn gang. Men neemt slechts de nodige voorzorgsmaatregelen zoals wij ons h.v. trachten te behoeden tegen verkeersongelukken.

Een bepaalde gebeurtenis, voorafgaande aan de viering van het feest te Mikewia, illustreert zeer duidelijk de vrees, die er bij de vrouwen voor alles wat niet ritueel verband houdt bestaat. De vervaardigers van een der maskers (*mbii-kao*, d.i. lett. geestenomhulsel) hadden het voorwerp onder enige matten in hun huis verstopt. Een vrouw haalde toevalligerwijs de matten weg en zag tot haar grote schrik het masker. De ontsteltenis van de vrouwen en mannen was groot. Onmiddellijk werd door de mannen een voedsel-taboe voor de vrouw in kwestie afgekondigd, teneinde te voorkomen, dat zij ziek zou worden en wellicht zou sterven.

De houding jegens de ten tonde gevoerde gestorvene is gecompliceerd. Aan de ene kant neemt men hem ernst, vermaakt men zich met hem en pakt men hem zijn attributen af. Aan de andere kant is hij voorwerp van hartstochtelijk, dan wel hartstochtelijk gespeeld rouwbetoon. Er werd reeds op gewezen, dat de geconstateerde rouwheid van optreden in het geheel niet voortvloeit uit een agressieve houding. Ook het stoffelijk overschot van een verwant behandelt men op deze wijze. Zij is de smartelijke anticlimax van de climax van de volkomen bewegingsloosheid, die na de dood intreedt. Verder worden de geesten niet verjaagd, maar verlaten zij geheel eigenaar beweging het platform en het dorp. De houding jegens de lierdachte gestorvenen is dus een merkwaardig mengsel van klucht, vertoon tegenover de vrouwen, vrees en pietist interessant is ook het projecteren van een gewichtige trek van het dagelijks leven, n.l. het beginnel van wederkerigheid op de sacrale voorstellingen. Volgens de inbrechte gedachtegang kan immers de geest van de gestorvene zich na afloop van het ritueel welgemoed naar het rijk der geesten be-

geven, omdat hij aan al zijn verplichtingen jegens zijn aanverwanten, die hem altijd hebben terzijde gestaan, heeft voldaan. Hij heeft geen „schuld" meer. Het motief van wederkerigheid wordt zo sterk beseft, dat in vroeger tijden ook voor omgekomen honden, die zich een grote roep hadden verworven tijdens de jacht op varkens en hun meesters grote materiële voordelen hadden bezorgd, het *mbii-kao*-ritueel werd opgevoerd. De echtgenoten van zusters en dochters van de bezitter van de hond traden dan op als figuranten van de hond. Daarbij werden de gebruikelijke en dus geen hondenmaskers gebruikt.

Het rouwbetoon is in hoge mate traditioneel, maar het is voor een buitenstaander uiterst moeilijk om uit te maken of achter de geïkte vormen niet werkelijk verdriet schuilt gaat. Wij zagen een weduwe tijdens de plichtigheid rouw betonen, waarvan wij wisten, dat haar man niet wie zij in goede huwelijkskamaraderie leefde, zeer onlangs gestorven was. Op een rustig ogenblik vroegen wij haar, of zij ons het overlijden van haar man hield. Zij schudde het hoofd: „Zij weklaagde zoals voorgeschreven over haar classificatorische broer W." Echter, wie kan vaststellen of zij daarmee tevens niet uiting geeft aan het sterk persoonlijke verdriet over het sterven van haar man, aan wie zij zeer gehecht was. Wanneer twee mensen hetzelfde doen, is het nog niet hetzelfde.

Uit het oogpunt van sociale structuur is vooral de scherpe scheiding in functies tussen de verwanten en de aanverwanten van een bepaald persoon opvallend. Deze scheiding is trouwens kenmerkend voor de gehele Mimika-cultuur. Tijdens het bovenbesproken ritueel moeten de echtgenoten van de zusters en dochters van de te huldigen gestorvenen de rol vervullen, waarmee de aan een verwant gestelde normen niet harmoniëren, n.l. het veroorzaken van felle emoties, schrik, verdriet, rouwbetoon. Men vergelijkte deze functie met die welke de echtgenoten van zusters en dochters van iemand moeten verrichten tijdens het Mimikaanse neusdoorboorings- (volwassenheids)feest. Daar moeten zij bij de werkelijke of classificatorische broer van de vrouw de pijnlijke daad van het doorboren van het neusuitschot verrichten. De reactie van de verwanten van de initiandus blijft dan niet uit. Deze gaan de „wreedheids" te lijf met bananenstammen en slaan er op los. Bij het varkensfeest moet deze categorie van aanver-

wanten de ontsangenamie taak vervullen om het van klein af verzorgde varken, waaraan de bezitters zich zo sterk gehecht hebben, af te maken. Bij die gelegenheid gaan de eigenaar en diens verwanten de „moordenaars“ zelfs te lijf met hakmessen en met smelend hout, zich daarbij echter wel hoedend ernstig lichamelijke letsel te veroorzaken. Het is in dit licht begrijpelijk, dat de maskerdrager-aanverwant „smartegeld“ moet betalen. De maskers werden vervaardigd door een oude man, geholpen door zijn leerlingen. Zij ontringen voor hun diensten geen betaling in goederen, maar wel in bereid voedsel. De maskers liggen nu veilig op-

geborgen onder matten op de zoldering van het huis van een der bezitters. Hoe sterk het masker met degenen die het traditioneel voorstelt (geen portretkunst) wordt vereenzelvigd, blijkt uit het feit, dat iemand ons eens heimelijk vol trots een masker liet zien met de volgende woorden: „Dit is mijn (overleden) oudere broer“. In het uiterste Oosten van Mimika wordt een ander type masker gebezigd, dat geen kin heeft en grote ooggaten met houten kleppen heeft. Door een man afkomstig van Oost-Mimika werd dit masker tijdens onze aanwezigheid in Mimika in een dorp ten Westen van Kaokanzo, in West-Mimika din, geïntroduceerd.

DE ROTSSCHILDERINGEN VAN DE MAC CLUER BAAI

(West Nieuw Guinea)

DR. J. RÖDER, Koblenz *

Reeds in meerdere reisverhalen uit de tweede helft van de vorige eeuw worden de rotschilderingen van de Mac Cluer Baai genoemd; maar de vluchtige en in wezen ook ongeïnteresseerde bezoekers, zagen slechts enkele afzonderlijke tekeningen en daardoor ondervonden de meldingen van deze ontdekkingen geen merkbare weerklank. Zij waren ons zelfs niet bekend toen wij in 1937, op grond van in de Molukken verkregen mondelinge inlichtingen, de vindplaatsen dzer rotschilderingen — eindelijk gezegd zonder grote verwachtingen — gingen verkennen. Het was pas na dagen en weken dat, aanvankelijk een oppervlakkig, later echter een alomvattend overzicht omtrent deze vorm van kunst werd verkregen. Immers zijn deze schilderingen verspreid over een gebied van ongeveer 30 km lengte langs de zuidkust van de Mac Cluer Baai tussen de dorpen Rokas en Goras. Verder oostelijk kan men geen tekeningen meer verwachten, daar hier het grote moerasland begint. Naar het Westen zouden langs de stijlde kusten nog rotschilderingen kunnen voor komen, maar de inheemsen hielden vol, dat daar geen tekeningen meer te vinden zijn. Er werden geen onderzoekingen meer verricht.

Het gebied waar de rotschilderingen voorkomen, is van een overweldigende schoonheid. Vanuit de onregelmatige kustlijn springen talrijke uitlopers van bergen naar voren tot ver in zee; tussen de landtongen liggen rustige en idyllische inhammen met koralentuinen en rijke visgronden. In de verte schitteren de in de

zee uitstekende stijlde witte bergwanden en verhalen van de eeuwige strijd tussen land en zee. De zee heeft de kalksteenvormen ondermijnd; talrijke instortingen waren het gevolg. In vele gevallen zijn deze neergestorte steenmassa's reeds volkomen in zee verdwenen, in andere gevallen liggen zij nog als een dreigend gevaar in het water. Langs de kust liggen talrijke grotere en kleinere eilanden, het laatste bewijs, dat eens het land verder in zee trok. Maar stuk voor stuk zijn de landtongen en kapeen langzaam door de ondermijningen van het vaste land afgescheiden en om de aldus gevormde eilanden zet de strijd zich voort. De zee ondermijnt ze of haant zich een brede weg door hen. Sommige kleinere eilanden staan als grote paddenstoelen in zee. Zij zijn rondom uitgehold en vaak moeilijk te betreden. Vele landtongen en eilanden echter, die thans aan de greep der zee zijn onttrokken, zijn nog door oude, door de branding gevormde galerijen, omringd. De gehele landstreek, voornamelijk ten Noorden en Oosten van het gebied der rotschilderingen, moet eertijds plotseling zijn verzeerd, zodat de oude brandingsuithollingen gespaard bleven en hun bodem niet werd weggespoeld. Men kan deze galerijen vanuit een boot beklimmen en er in rondlopen. Maar op vele plaatsen zijn zij versperd door de vergane resten van oude graven. Vele generaties lang werden hier de doden bijgezet. En de nog enkele vrij goed in tact gebleven graven zijn nog de laatste bewijzen van een over een lange periode volgehouden oud gebruik. De vervallen dood-

kisten zijn op houten ondersteuningën geplaatst: twee planken, als regel versierd en als bij een ladder door sporten verbonden. Hier rust het lichaam — of liever rustte het lichaam, daar in de meeste gevallen de beenderen reeds lang geleden op de grond zijn gevallen — op een bamboe rek. Grafgeschenken zijn op de grond geplaatst. De vloer van deze galerijen is echter veelal bedekt met de resten van oudere graven: beenderen, potscherven en andere voorwerpen vindt men in grote hoeveelheden, soms bedolven onder kalkpoeder. Soms ook vindt men pagaaien, die tegen de doodkisten zijn geplaatst. Volgens inheemse informanten vertegenwoordigen deze doodkisten boten, waarin de overledene verondersteld werd het hiernamaals te bereiken. Nu treft men de rotschilderingen vaak aan achter deze vroeg pre-islamitische begraafplaatsen, maar zij hebben voor het merendeel daar geen verband mede. Op verscheidene van deze begraafplaatsen zijn kleine zwarte figuren over of naast de oudere, meestal rode of okerkleurige tekeningen, geschilderd, vermoedelijk ter gelegenheid van begravenissen. Wij kunnen in feite vaststellen, dat de zwarte figuren op de rotsen even oud zijn als de boot-doodkisten en de graven in de door de branding gevormde galerijen. Veel van deze rotschilderingen vindt men ook op naakte rotswanden, waar nooit een graf is geweest, op stijlde ontrockelijke plaatsen hoog boven de zee of in grotten.

Genoem komen veelvuldig voor in dit ge-

*) De auteur was een lid van de Leo Frobenius Expeditie van het Porcheungsinstitut für Kulturmorphologie (thans Frobenius Institut van de Johann Wolfgang Goethe Universität te Frankfurt a. M.). Tezamen met zijn collega, de schilder A. Hahn, die al het copieerwerk verrichtte, hieldende hij in de zomer van 1937 de rotschilderingen en andere vondsten van de Mac Cluer Baai. Versloppige rapporten van deze onderzoekingen verschenen in een aantal tijdschriften en een wetenschappelijk exposé werd gepubliceerd in „Nota Guinea“. De slotpublicatie van dit materiaal kan in de loop van dit jaar verwacht worden. Aangezien de noodzakelijke veruigingen betreffende de ontdekking dzer rotschilderingen door vroegere reizigers en literatuur betreffende naburige gebieden van rotschilderingen enz., in bedoelde publicatie worden vermeld, werden zij niet opzet in dit artikel overnemen.

bied, en de meesten vertonen dikke lagen van cultuurresten van oude nederzettingen. In velen worden zelfs nu nog, of werden tot voor kort, erediensden gehouden. Het is tot op heden welbekend, dat in vroeger tijden mensen in deze grotten woonden.

Ieder dorpsverhaal begint met de opsomming van deze grootnederzettingen, welke naar men zegt verlaten zijn door de invloed van westerse immigranten. Deze zouden de gewoonte hebben meegebracht om te leven in versterkte huizen en *kotar*. Deze uitdrukking, afkomstig uit Achter India wordt in geheel Indonesië gebruikt voor versterkte nederzettingen, vestingen en dergelijke.

In het gebied der schilderijen bevinden zich gevaarlijke stijle kegelvormige rotsen, voor aanvallers praktisch onbereikbaar en zonder werkelijke verdedigingswerken, die dienden als toevluchtsoord in tijden van gevaar. Deze worden ook *kotar* genoemd, hoewel het hier meer een gewoonte van de vroegere inheemse bevolking betreft. Het type *kota* dat aan de Westerse immigranten moet worden toegeschreven heeft een ander aanzien. In de eilandengroep van Kokas bevindt zich een reeks eilanden, bestaande uit twee stijle bergtoppen, gescheiden door een strook vlak land. Deze werd afgesloten door een droogmuur. De dorpshuizen werden hier vóór gebouwd, in het ondiepe water van de baai. De beschermde strook land werd voor de landbouw gebruikt, en vrouwen en kinderen zochten er hun toevlucht in tijden van gevaar. De bergheiligen werden versterkt met kleine half-ronde stenen muren, waar achter de verdedigers dekking konden vinden. Deze verdedigingswerken zijn reeds geheel aan het gebruik van vuurwapenen aangepast en moeten gecopieerd zijn van vroegere Molukse inheemse vestigingen, met de nodige afwijkingen in verband met de plaatselijke bodemgesteldheid. Deze vestigingen werden pas verlaten toen de Pax Hollandica ten einde maakte aan de vele kleine dorpsvreten in dit deel van Nieuw Guinea en meer geschoolde vestigingsplaatsen langs de kust of op de grotere eilanden werden gezocht.

De anthropologische *habitus* van de bevolking komt in grote trekken geheel overeen met de ethnologische historie, die nog steeds leeft in het inheemse bewustzijn. Zuivere Papoea-typen vindt men naast bijna zuiver Indonesische typen en alle daartusschen liggende stadia van rasmen-

ging, en hetzelfde geldt voor hun geestelijke en materiële cultuur.

Onder de vele, vaak monumentale bewijzen uit het verleden, welke gevonden werden in deze grensstrook tussen het Indonesische en het Papoease cultuurgebied, nemen ongetwijfeld de rotschilderingen de meest interessante en betekenisvolle plaats in. Zij kunnen verdeeld worden in drie groepen, op basis van de gebruikte kleuren: rode, zwarte en witte figuurschilderingen, waarvan de veelvuldige overschilderingen een chronologische volgorde bewijzen. Zo vinden we alleen zwarte over rode figuren, nooit rode over zwarte. Hetzelfde geldt voor de witte figuurschilderingen, waarvan er zeer weinig zijn en welke altijd geschilderd zijn over rode figuren. Het blijkt echter uit andere factoren, dat zij niet alleen van een latere datum zijn dan de rode figuren, maar ook later dan de zwarte schilderijen hoewel geen witte schilderijen over zwarte figuren gevonden werden.

De witte figuurschilderingen zijn zo helder en zo weinig verweerd, dat zij slechts zeer jonge kunstuitingen kunnen vertegenwoordigen, hetgeen nog bevestigd wordt door de ongetwijfeld oninteressante schilderijen welke nog heden door vrouwen en kinderen met kalkpasta op de rotsen worden aangebracht. De kleurenfoto (Pl. I) van het eiland Wamerei (Jarak) toont zwarte en witte figuurschilderingen, die over oudere rode figuren zijn aangebracht. De figuur van de neushoorn is de meest indrukwekkende van de witte figuurschilderingen en werd reeds opgemerkt door de eerste bezoekers in de negentiende eeuw en zelfs, hoewel zeer onbewaand, afgebeeld. Dit bewijst weer, dat tenminste enige van deze witte tekeningen, die bijna uitsluitend als overschilderingen op oudere tekeningen voorkomen, niet van recente datum kunnen zijn. Zwarte figuurtekeningen zijn dikwijls over rode figuren geschilderd, maar komen eveneens op een aantal plaatsen alleen voor.

Het grootste deel der rotschilderingen behoort tot de rode figurengroep; hierbij zij opgemerkt, dat deze ook kleuren betreft variërende van paars-bruin tot gelige tinten, en dat, in het algemeen gesproken, roodachtige en okerkleuren vaak in dezelfde tekening gebruikt worden. De meest voorkomende kleuren zijn echter, zuiver vermiljoen en bloedrood; maar deze rode-figuren-groep vormt in geen enkel opzicht een chronologische en stylistische eenheid.

Pl. I toont het schaduwbeeld van een grote vis en een drietand (waarschijnlijk een visspeer) met daarboven een figuur in rond en geel, dat volgens de inheemsen de zoon aanduidt. De oudere tekening daaronder is eig verweerd en geheel in de rots ingetrokken, de latere tekening is goed bewaard gebleven. Het is duidelijk, dat er een aanzienlijk lange periode tussen beide tekeningen moet liggen. Zij vertonen ook een zo groot verschil in stijl, dat wij ze niet aan eenzelfde tekenaar zouden kunnen toeschrijven.

In tal van gevallen kunnen de later overschilderde tekeningen, welke duidelijk stylistische verschillen vertonen, onderscheiden worden van de onderlaag van rode tekeningen en gerangschikt in een eigen stijlgroep.

De oudste stijl, welke men in het gehele gebied der rotschilderingen aantreft, is die van Tabulinetin, een eiland dat in het uiterste Westen van deze streek ligt. Waar deze ook voorkomt, is hij bedekt met overschilderingen van de rode figuur-stijl of andere kleurgroepen, zodat er niet de minste twijfel bestaat omtrent de chronologische volgorde. Hij moet reeds sedert lang in gebruik geweest zijn, daar vele zeer verweerde schilderijen van deze stijl zonder twijfel overgeschilderd zijn met meer recente en beter behouden schilderijen in dezelfde stijl. De tekens van de Tabulinetin-stijl waren voorstanders van grote veelkeurige wandschilderingen, en zelfs van fresco's, welke zich over hele galerijen en schuilplaatsen uitstrekken. Het meest karakteristieke is de silhouet van de hand. Een werkelijke hand — in een aantal gevallen kunnen schubben van boomchors, boomchors-waarsel of zelfs lichaamsdelen zijn gebruikt — werd op de rots geplaatst en verf er rondom heen gespoten. Tientallen van deze lichtgekleurde hand- (en soms ook voet-)silhouetten komen voor op de grote in deze stijl geschilderde wanden in Tabulinetin, Kaap Sora en Kaap Abha. In vele gevallen gaan de rode vlekken rondom de handen over in de gelijkmatige rode beschikking van de wand, waarin de handafdrukken schijnen te zweven in een zee van bloed. Er zijn ook nog andere tekens, hoofdzakelijk half-menselijke, half-dierlijke figuren, en symbolische tekens, spiralen, vreemde lianen, getekend in silhouet-techniek, en vele andere, meest ondefinieerbare tekens. Een van de meest treffende kenmerken van deze stijl is de uitgesproken beeldende werking, welke

vanzelfsprekend slechts gedeeltelijk intentioneel kan zijn. Op de grotere wanden zijn tientallen tekens naast en over elkaar geschilderd. De talrijke handsilhouetten vormen een soort achtergrond op deze wanden en waar zij onthreken, werden de muren rood gespoten en de andere tekens daarna aangebracht. Deze in de Tabulinetia-stijl geschilderde wanden geven dikwijls een beeld van uitgesproken barbaarse verwarring, ofschoon in een aantal gevallen uitgesproken grote en centraal geplaatste voorstellingen zekere accenten opleggen. Onze kleurenfoto van Wamerei (Pl. I) kan ons slechts een idee geven hoe een in de Tabulinetia-stijl geschilderde wand er uitziet, doch de kleurenweergave van de handsilhouetten en de afdrucken van een stropvormig en een puntig voorwerp, aangebracht op het rode *fond*, kunnen ons een beeld geven van deze wanden. De mooiste voorbeelden van Tabulinetia-stijl worden niet gevonden op de grotere wanden, maar in de kleine geschilderde nissen, waar vissen (fig. 2) of half-dierlijke, half-menselijke figuren, de z.g. *Matatoos*, zijn weergegeven. Hier heeft de beperking tot één of zeer weinig motieven, alsmede kleutbeheersing, kleine meesterwerken tot stand gebracht, die zich een plaats waardig zijn naast de voortbrengselen uit andere gebieden van rots-schilderingen. (Pl. II).

De hierop volgende Manga-stijl schijnt een protest tegen zijn voorganger en doet zich voor als het werk van een schilder, die een afkeer heeft van de wilde, ruwe wijze der Tabulinetia-stijl. De rode achtergrond verdwijnt en ontbreekt ook in de andere rode-figuur-stijlen, voor zover hun schilderijen niet over die der Tabulinetia-stijl zijn aangebracht. Op de twee meest belangrijke wanden, die deze stijl vertonen, Manga en Kaap Duri, ontbreekt de gekleurde ondergrond, noch vinden wij er over elkaar aangebrachte figuren. Zij zijn beschilderd in grote duidelijke lijnen en op een streng gestyleerde wijze. Er is een abstracte, bijna onartistieke koelheid in deze schilderijen. De vervaardiger of vervaardigers van de meest strakke expressies dezer stijl moeten eerder graveurs dan schilders zijn geweest, en men is geneigd te geloven, dat de meesters van hen houtsnijders waren. Zij bezitten geen picturale kwaliteiten; zelfs hun symboliek is klaar en onemotioneel. Reeds in de Tabulinetia-stijl kwamen we voorstellingen tegen van half-dierlijke, half-menselijke gestalten met

puntmussen naast afbeeldingen van vissen en ronnen met plomp gestyleerde menselijke figuren, welke nauwe samenhang voor de hand liggend is, maar moeilijk bewezen kan worden. Hier op de rotswand, waaraan de Manga-stijl zijn naam ontleende, (fig. 3) vinden we deze drie thema's: vissen, half-menselijke, half-dierlijke figuren, en Man met de ron (dit laatste volgens uitlegging van de inheemsen) verdeeld in drie groepen, desalniettemin verbonden door het feit dat geen andere figuren zijn toegevoegd en door de duidelijke diagonale compositie. De duidelijke lineaire structuur van zelfs de meest gecompliceerde symbolische tekens is een der sterke punten van de Manga-stijl (fig. 3). De vis volgens fig. 1, een mooi voorbeeld van Tabulinetia-stijl, is overschilderd met een groot zonneteken door een latere schilder, in een bijna decadente, maar nog herkenbare Manga-stijl, waarschijnlijk met het doel een verklaring en een verduidelijking te geven van de zin dezer stijl.

Een ander werk der Manga-stijl (Pl. III), voorstellende vingraten, of duizendpoten, volgens verklaringen van vele inheemsen, die in dit geval geen diepere kennis van de feiten kunnen hebben, laat zien hoe eentonig in wezen de voortbrengselen dezer geometrische trant kunnen zijn, en waarom de zuivere Manga-stijl een kort bestaan had, ofschoon het zijn invloed uitoefende op de schilderijen der zwarte figuren-groep. De figuren en zelfs de ornamenten vertoonden spoedig een plompe aanzien, maar dan zijn ze weer vol innerlijk leven in plaats van academische koelheid.

Ornamenten, zoals die van Kaap Abba (fig. 6) of de afbeelding van een half-menselijke, half-dierlijke gedaante van Tidore (Pl. III) tonen duidelijk hun verwantschap met de Manga-stijl, maar zijn veel krachtiger. Deze en een aantal voortgelijke schilderijen kunnen zelfs dateren uit dezelfde periode als die van Manga, maar moeten worden toegeschreven aan andere schilders, die door de schilderijen in deze stijl geïnspireerd werden, maar deze niet copieerden. De latere rode-figuurschilderingen vertonen wederom twee duidelijke spate stijlen: die van Arguni en de eerste Ota-stijl. De Arguni-schilderingen, waar zelfs zwart en rood samen in één tekening voorkomen, zijn de eerste voorbeelden van stijlverval, welke de laatste fase van deze kunst aankondigt. De eerste Ota-stijl, daarentegen ver-

toont plompe, zeer vereenvoudigde, vaak vrij grote figuren en kondigt eveneens een eindfase aan. Een groot aantal schilderijen welke Manga-invloeden vertonen, hetzij van de Arguni of van de Ota-groep, en doen denken aan de Tabulinetia-stijl (welke zij immers dagelijks voor ogen hadden), moet dateren uit dezelfde periode.

De zwarte-figurengroep is niet alleen in aantal ondergeschikt aan de rode-figuren groep, maar zijn voortbrengselen zijn ook nog veel minder indrukwekkend dan die uit de vroegere periode. Waar de rode schilderijen zich aan ons opdringen, moeten de zwarte gezocht worden. Bovendien hebben we hier in de meeste gevallen te doen met tekeningen en niet met schilderijen. Op de rotswand, waaraan de tweede Ota-stijl zijn naam ontleende, zowel als op een aantal andere wanden, treffen we voornamelijk zeer dun gelijnde, dikwijls heelst vage figuren aan, in hoofdzaak van menselijke gestalten; in de Sotorra-grot komen zeer breedgelijnde voorstellingen van schepen voor in een naar verhouding groot aantal; hier vertonen de mensfiguren een *grotere gelijkenis* met die van de tweede Ota-stijl. Deze beide zwarte-figuren stijlen moeten daarom eerder als ethnologische dan als chronologische eenheden worden beschouwd.

De betrekkelijke chronologie van deze verschillende lagen en stijlen der rots-schilderingen stelt ons in staat hen in wederzijds verband te brengen met andere archeologische vondsten en met de algemene cultuurgeschiedenis van deze landstreek. De zwarte figuren — alsmede de uitlopers van de rode-figuur schilderijen — behoren tot de periode van de komst der Indoneesische immigranten tot de tijd van de versterkte dorpsnederzettingen en de boot-graven in de brandingsgalerijen. Op Ota werd een schep gevonden van een graspot met dezelfde zwarte-figuur tekeningen als op de beschilderde rots wanden voorkomen. De voorstellingen van schepen in de Sotorra-grot, welke ook wel voorkwamen in de latere rode-figuurstijlen, staven het verband met de boot-dood-kisten. We behoeven hier niet verder in te gaan op de herkomst van deze "boot-cultuur" uit Indonesië. Vele tekeningen van boten van de Sotorra-grot geven Molukse boortvormen weer. We kunnen dus de zwarte-figuurschilderingen, — met de uitlopers van de rode-figuur-periode — rangschikken in de hoofdzakelijk door Indoneesische invloed gekenmerkte periode

van dit gebied. Dit was een proces, dat zich zeer langzaam en onregelmatig heeft voltrokken, en dat waarschijnlijk reeds begonnen is in de Middeleeuwen. Het merendeel van onze archeologische vondsten en tekeningen zijn waarschijnlijk niet van zo oude datum, maar behoren vermoedelijk tot de laatste paar eeuwen. De rotsfiguurschilderingen behoren tot de periode van overheersende Papoeacultuur, en zoals door een opgraving bewezen kon worden, tot de tijd der grothewoonen, ofschoon waarschijnlijk alleen tot hun laatste stadiën.

In de Dudamir-grot nabij Arguni bevond zich omder de afbeelding van een half-menselijke, half-dierlijke gedaante, temidden van oude cultuurlagen, een rood-geschilderde steen offerplaat: een dergelijke steen bevond zich in een grot op het eiland Ogar tot kort voor ons bezoek. Naar de historie verluidd, werden daar de offers gebracht voor de „God der Vissen“, die, in oude tijden, toen men in deze grot woonde, in de droom van een oude man verscheen en deze offers zou hebben verlangd. Het is een feit, dat zelfs nog heden af en toe op verschillende plaatsen in het gebied der rotschilderingen offers van visgraten, beenderen van dieren, schelpen en sepias voor de schilderijen geplaatst worden.

Kleine menselijke figuren met opgeheven armen, die nog vervaardigd worden door de tegenwoordige Mohammedaanse bevolking, of dergelijke voorstellingen uit het verleden, worden vaak op deze offerplaatsten gevonden. Deze plaatsten dragen dikwijls de naam van *Matras*, welke ook gegeven wordt aan de figuren en aan de

overeenkomende voorstellingen in de tekeningen. We hebben hier te doen met een cultus, die uit oude tijden tot op heden is blijven voortbestaan. De *Matras*-voorstellingen, zowel menselijke als half-menselijke, half-dierlijke gestalten met puntmutsen of hallooronmige hoofdtoelen en opgeheven armen vindt men in alle tekeningen uit elke periode en in elke stijl terug. Zij worden tegenwoordig genoemd „de grote voorvaders“, maar er bestaat geen twiifel omtrent hun oorspronkelijke goddelijke hoedanigheid. Zij tonen zo'n treffende gelijkenis met de goden der dieren van andere volkeren, betrekking hebbende op de jacht, dat de aan hen gebrachte offers verklaard kunnen worden door middel van tal van parallellen.

Het offeren van visgraten en beenderen geschiedt bepaaldelijk met de bedoeling om zeker te stellen, dat het aantal dieren niet zal verminderen en de *matras* veel vis in de netten en fuiken zal drijven. Men verwacht aldus, dat hij de graten nieuw leven zal geven, opdat er nooit gebrek aan voedsel zal zijn. De Manga-uitbeelding van de *matras* toont een van deze goden met een puntmuts en een visgraat-figuur op het lichaam. Rondom zijn vissen aangebracht, en boven hem de afbeelding van een man, die uit de zon naar voren treedt.

Volgens een oude mythe, welke ons slechts in fragmenten bekend werd, kwamen de voorvaders uit het Oosten met of uit de zon. Zij waren echter nog blind, en daar waar zij hun weg tustten langs de roven, lieten zij de indrukken van hun handen en voeten achter. Dit is de huidige verklaring die gegeven wordt van de hand-

en voetsporen van de oudste Tabulinetinschilderingen.

Niettemin brengen deze schaarse tradities ons een paar stappen dichtër tot de betekenis van deze rotschilderkunst; en wanneer verder verteld wordt, dat een witte vrouw, die de voorvaders begeleidde op hun trek door dit gebied, op de rotswanden een afbeelding maakte van al de dieren die zij at, dan zal dat toch wel betekenen, dat de vele afbeeldingen van vissen, soms met de graten erin getekend, geen andere betekenis hebben, dan die van de visgrattofers. De dieren in deze schilderijen, zouden tot het leven zijn teruggebracht door de macht der *matras*; zij zijn een vervanging voor de dieren, die gevangen en gegeten werden. Het is moeilijk de ouderdom van de rotsfiguurschilderingen vast te stellen, in het bijzonder die van de Tabulinetin- en Manga-stijl. Deze laatste vertoont motieven uit het Indonesische Bronzen Tijdperk, vervormd en ontwikkeld, maar geen andere, en zou daarom van aanzienlijk latere periode kunnen zijn dan het Indonesische Bronzen Tijdperk, hetgeen bevestigd wordt door zijn vermenging met de latere stijlen van rotschilderingen. Een benaderende schatting is voorlopig niet mogelijk, maar zou binnenkort mogelijk kunnen zijn, wanneer de wetenschappelijke expeditie, welke kortgeleden door het Nederlandse Gouvernement in West Nieuw Guinea werden ingesteld, ons door middel van verdere onderzoekingen en opgravingen betrouwbare gegevens verschaffen.

Antony van Kampen

JUNGLE

De bekende Nieuw-Guineez-uitgever „Jungle Pimpernel“, „Het laatste boek“ en „De Verloren Vallei“ in één bundel, met 30 foto's paginas 10-42e duizendst. Geb. f 12,50. 1. „Jungle Pimpernel“ in deutscher Sprache

ADAT

Amendus Verlag, Wien. Schwedische Ausgabe in Vorberitung.

1 boek van Jan van Eindhoven

WOUDLOPER GODS

„De oud-reiziger van Nieuw Guinea bewaakte op boeien de wijze de rapporten van Peter Kammere over deze tocht van de Wisselmeren naar de Houtenvallei.“ — Elsevier's Weekblad. Geil. geb. f 4,90.

VERGETEN AARDE

„Wij zonden het boek in handen van een leider willen

zijn, omdat het een probleem behandelt, dat een indel van om aangast.“ — Trouw. — Geil. geb. f 2,90.

MET KAPMES EN KOMPAS DOOR NIEUW-GUINEA

„Een der boeiendste boeken ooit over Nieuw-Guinea geschreven.“ — Groot en West. — Geil. geb. f 2,90.

Dr J. van der Horst

DE VUREN SPREKEN

Oerwoud-verhalen van Nieuw-Guinea

„Het is een intressant en zeer boeiend boek geworden waarvan men de schrijver, gouvernementsraad, niet dankbaar genoeg kan zijn.“

— Elsevier's Weekblad. — Geil. geb. f 2,90.

UITGEVERIJ v/h C. DE BOER JR - AMSTERDAM - VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL

MARINDINESE STERRENKUNDE

M. GEURTIJENS, M.S.C.

Dat een natuurvolk, dat zich bij de invallende duisternis niet bij een of ander kunstlicht binnenshuis terugtrekt, dat geen ander kunstlicht kent dan een knappend houtvuurtje, waarnaast men in de droge tijd ook gaarne buiten in het mulle zand in slaap valt; dat zo'n volk zijn volle aandacht schenkt aan het geheimzinnige luisterrijk geslonken aan het uitspansel, is te begrijpen. Nog het er echter toe kwam, om in die goudbespikkelde luchten een hiele wereld van mensen en dieren te ontdekken, blijft een merkwaardig verschijnsel. Te merkwaardiger, omdat men dit bij geen andere stammen van Zuid Nieuw Guinea heeft waargenomen.

Het ligt toch niet zo voor de hand, om b.v. in het sterrenbeeld van Orion een met zwaard omgordde krijgsheld te ontdekken!

Dat de Ouden hun godheden Jupiter, Mars, Venus en tutti quanti naar de hemel overbrachten, is alteszins verklaarbaar. Bovendien werd bij hen de sterrenkunde c.q. de sterrenwielarij naarstig beoefend en was het dus noodzaak bepaalde sterren-groepen onder een vaste naam te kunnen aanduiden en met de nodige verbeelding zag men daar in al wat wij thans op de hemeikaart zien weergegeven. Men zal mij echter toegeven, dat voor een oningewijde de schoonste sterrenhemel toch geen duidelijk prometheus is van een Beer, een Wagen, een Weegschaal, een Slang enz. Opmerkelijk mag het dus wel heten, dat het Marindinese volk, buiten alle vreemde invloed staande, aan het uitspansel zo'n hiele levende wereld aantoont, ook al blijft het voor hem enkel een boeiend schouwspel, dat hem hoogstens als praktisch nut enige aanwijzingen geeft voor zijn „boerenzakender“.

Zowel als bij de Ouden speelt ook bij de Marindinezen de mythologie een voorname rol. De wezens, die hij aan het uitspansel ontwaart, zijn geen gewone doch buiternatuurlijke wezens of *démas*. Deze zijn legendarische wezens. Staande tussen mens en geest, zijn ze met vele wonderbare eigenschappen toegerust. Zij zijn ook de oorspronkelijke wezens, waarvan alle andere door wonderbare afstamming of geelaanteverwisseling zijn voortgekomen. Daarom geven de *déma*-legenden ook de sleutel tot de totemistische verhoudingen tussen de mens en allerlei andere wezens. Ofschoon onder de *déma's* geen vaste hier-

archie is vast te stellen, blijkt *Geb* toch wel de voornaamste te zijn. Vele legenden zijn over hem in omloop, die echter niet met elkaar overeenstemmen.

In de omgeving van *Domselle* woonde *Geb* in een terrichheuvel. De terrieten waren zijn *nakari* (jonge meisjes, die steeds de *déma's* vergezellen). Omdat deze vraatzuchtige diertjes hem niet zouden schaden, was heel zijn lichaam met een soort schelpjes, zeepakken, bedekt. Daardoor was hij zo afschrikkelijk lelijk, dat hij ook geen vrouw kon krijgen.

Eens, toen hij nog maar een jongen was, ging hij op het strand vissen. Terwijl hij daarmee bezig was, kwam ook een groepje jonge meisjes het strand op om schelpjes te zoeken. *Geb*, die wist dat hij afschuwelijk lelijk was, werd zeer verlegen en wilde zich verstoppen. Op 't kale strand geen schuilplaats vindend, groef hij zich geheel in 't zand. De meisjes, die met haar stokjes in 't zand peuterden, stiepen ook op *Geb* en groeven hem uit. Verbaasd over haar vreemde vondst, lieden zij naar 't dorp om de mannen te roepen. Met bamboespalen en stenen bijlen krabden ze *Geb* de schubben van 't lijf. Toen hij schoon was, sloten ze hem in een hut op en haalden hem daar af en toe uit, om hem als schandknaap te misbruiken. Maar *Geb* misnoegd over de mishandelingen, die hij te verduren had, brak uit door het dak der hut en kroop langs hoge bomen in de lucht en werd daar de maan. En 't mannetje in de maan, *kambel-patoe* = schurftige knaap, is niemand anders dan *Geb*, die daar nu verblijft.

Een andere legende verhaalt: Terwijl de mannen op jacht waren, anelde *Geb* vele jongens, die op het strand speelden en nam de kuppen mee naar zijn verblijf. Toen de mannen terugkeerden, gingen ze hem zoeken. Niet wetend hoe een pijl of lans in dat beschubde lichaam te drijven, groeven ze een kuil, gooiden *Geb* daarin en sloegen met bamboekokers water aan, om hem te verdrinken. Maar 't water trok telkens in 't zand weg en ze vorderden niet. Tegens de morgen werden ze moedelooz en besloten *Geb* te onthoofden. Dat gelukte, doch het afgeslagen hoofd liep weg over het strand, totdat het tegen de gezichtzeinder stiet. Daar klom het tegen omhoog en werd de zon. Zo is *Geb* ook de zon-*déma*. Volgens een andere lezing verdween het hoofd in de kuil en ging onder

de grond door naar *Konde* (in 't Oosten) waar het ten hemel steeg als zon. Hij ging het hiele uitspansel langs tot hij de *Moeri* (in 't westen) waar hij weer op de grond kwam, om onder de aarde door weer naar *Konde* te gaan. Sedert dien maakt hij elke dag diezelfde reis en daarom is de zon 's nachts niet te zien.

Wat wij Zaiderkruis noemen, heet bij de Marindinezen *langol*, d.i. een sieraad door de jongelui op het hoofd gedragen. Het bestaat uit een paarlemoerto binnenschotje van de mantilusschelp, dat op de kruin bevestigd is. Uit de opening in 't midden verheft zich een halve cirkel, die gevormd wordt door een paar in elkaar gestoken pensenschachten van de *casuaris*, aan het uiteinde vernierd met de zwart en witte staartveer ener duifsoort. De *langol* buigt zich over het hoofd heen, zodat deze veer voor het voorhoofd wippert.

Gam is de witte as van verbrand hout. Waar de Marindinezen ligt, daar stookt hij ook een vuurtje, dat zeker ook in en rondom zijn hut. Doch hij is op zijn manier zindelijk, vooral op zijn erf en met een paar spaan van de bloemruche van de *agopalm* ziet men lichaamdijk de vrouwen het vuil en de as bijkenschenpen en op het strand weggooien. De *déma*-meisjes luurboven zijn niet minder op netheid gesteld en de houtas, die zij aan het uitspansel wegwerpen, is niets anders, dan hetgeen wij de Melkgew noemen. Andere nevelvlekken heten graven of galterpen.

Het sterrenbeeld, dat wij onder de naam Kreeft aanduiden, noemt de Marindinezen de *Krah* en stamt hierin dus niet meer overeen met de Ouden, die het ook *Cancer* noemden.

Wanneer er een bolide afvallende ster door het luchtruim schiet, fluijstert de Marindinees, dat er een doodsbeem van een schim valt.

De straten der zon, alsook de staartster staartster doken hem denken aan de lange staartpieten of de fraaie flankveren van de paradijsvogel en werden daarom eveneens *jaag* genoemd. De staart van een komert wordt echter ook wel, en veel natuurlijker geassocieerd met de *majab* of haarsnavelvis, waarmee elke Marindinees zich toijt en die hier dan afhangen van het hoofd door de kern der komert gevormd. Dit doet ons denken aan de hemele haartvlechten van Berenice en we vinden het bijna ergetlijk, dat hij de vize vangarmen ener poliep ook met dezelfde naam *majab* dufft aan te duiden. Bij de aanblik der Hyaden is hij minder

dichterlijk gestemd dan de Ouden, die daarin een groep nymphen erkenden. Wellicht op de langwerpige driehoek afgaande noemde hij het *krakodillen-hinnébak*. Zo somber als het oos in de oren klinkt, is deze vergelijking voor de Marindinees echter niet, want gaarne steekt hij zo'n helderwit uitgebleekte kop als een zegetekenen en tevens als een soort palladium op een paal voor zijn hut. Dat hij met zijn primitieve wapenen zo'n geduchte vijand versloeg, wijst beslist op heel wat moed en heldheid. Zo ziet hij het ook als *dema*-trophée aan de hemel prikken. In de drie heldere sterren in de gordel van Orion, die wij ook wel de Drie Koningen noemen, ziet de Marindinees drie *dema*-jongens, die met hun pijl en boog vis schieten. De nevelvlek in het midden is een kleine gans die het mandje met de huilt draagt. De Dolfijn is volgens hem een andere vissoort, nl. de *spani* (Maleis kakap), die zwemt in de richting van twee visserinnen, die hij ziet in twee sterren van de Arend.

In onze Pleiaden ziet hij een korf; waarin een groepje kleine jongens staan. Wanneer al de horizon naderen, springen de jongens uit de mand en lopen onder de aarde door terug naar het Oosten, waar ze dan weer aan de hemel verschijnen. Een der meest populaire hemellichamen is de morgenster. Verschijnt er kort na deze een tweede planeet boven de horizon, dan heet deze tweede morgenster. Zij stellen twee maagden voor, die hier echter niet Venus heten, maar Arap en Mandi. Wij menen ze gewoonlijk dicht bij de horizon boven de zee ziet, wordt ze ook wel genoemd *etoh rapo-anem*, zee-opzuigster of zee-opzuigster. Op allerlei voorwerpen vindt men de morgenster afgebeeld. Men stelt ze echter steeds vierarmig voor: een kruis van vier langwerpige driehoeken. Vaak wordt deze figuur nog gestyleerd, door de zijlijnen aan de punt der driehoeken te laten doorlopen in krullen. Dikwijls voert men de stylisering nog verder door en maakt men een vierkant van vier lijnen, die aan weerskanten van een kral voorzien zijn. Wij zouden er dan niet gemakkelijk meer de afbeelding ener ster in herkennen!

Dit is volgens P. Vertentoe hieraan toe te schrijven, „dat men mensen, dieren en dingen niet tekent zoals men die persoonlijk ziet, maar zoals die traditioneel voorgesteld worden. Ze zijn van vader op zoon overgeleverd en hebben in de loop der tijden geleidelijk aan zoveel wijzigingen

ondergaan, dat het bedoelde voorwerp met de beste wil er niet meer uit te herkennen valt. Maar bij dit volk weet een ieder, wat zo'n voorstelling wil uitbeelden. Het zijn een soort hieroglyphen geworden." Wij zien immers aan het uitspaniel ook nooit een ster zoals die bij ons algemeen wordt afgebeeld; toch weet ook bij ons een ieder wat met zo'n voorstelling bedoeld wordt.

Bovendien tekenen deze mensen net als kinderen: zij beelden de dingen uit niet physioplastisch of realistisch, d.w.z. niet zoals ze die in werkelijkheid voor zich zien, maar ideoplastisch of idealistisch, d.w.z. zoals zij ze zich in hun verbeelding voorstellen, zoals zij weten dat ze zijn. Wanneer b.v. een Marindinees een mens wil uittekenen, zal hij op de afbeelding steeds een rode streep trekken van de kin tot op de borst, waar ze in een langwerpige verdikking eindigt. Men stelt daarmee de strot of de luchtpijp en het hart voor. De adem en de hartklop zijn de tekenen van het leven. Men geeft aldus te kennen, dat men een levend wezen wil voorstellen, door op de tekening lichaamsdelen zichtbaar uit te beelden, die in werkelijkheid niet te zien zijn.

Dat de Avondster feitelijk dezelfde planeet is als de Morgenster, is hun ontsaen. Deze wordt daarom ook met een andere naam aangeduid nl. *vrouw die haar draagmand ledigt*. Ze gaat kort na de zon onder en men denkt daarom aan een vrouw, die regen de avond uit de planting terugkeert met haar volgeladen draagmand, die ze bij thuiskomst ontleedt.

Ofschoon zich aan de flonkerende sterrenhemel allerlei taferelen vol leven en bedrijvigheid afspelen, luidt toch de geijkte serim, dat de sterren in de hemel zitten, in plaats van staan, zoals wij zeggen.

Mars en andere rode sterren en planeten noemt men *vonk van klapperschaal*, wij die vonken beïrdood gloeien.

Een rietsnoet waarvan men pijlschachten maakt, heet *nar*; ook de pijlschacht zelf wordt zo genoemd en eveneens de ster α van Centaurus, terwijl β de gaffelvormige pijlpunt is. Het Zuiderkruis wordt echter ook wel als viervoudig vertakte punt van een vispijl aangezien.

Een plantenziekte openbaart zich hierdoor, dat de bladeren bespikkeld worden met dorre rode vlekjes. Men zegt dan, dat de sterren er op gewaterd hebben.

Voor het opkomen van hemellichamen zegt men, dat ze *gaan staan of opstaan*; voor het ondergaan, dat ze *gaan zitten*,

ten minste wanneer ze aan de gezichtlijn der hoven het land verdwijnen; ziet men ze in zee wegzinken, dan zegt men dat ze *onderduiken*.

Dr. P. Witz zegt in zijn boek *Die Marindanim von Holländisch Süd Neu Guinea: „Auf diese Erscheinungen Bezug nehmend, pflegen die Eingeborenen zu sagen, dass die Sonne zur Regenzeit (wanneer men ze nl. in zee ziet ondergaan) sich mit dem Meer begatter". — Hij had deze verklaring nodig voor een stelling, die hij voorop gezet had; doch geen enkele Marindinees zal die betekenis vermoeden in de uitdrukking, die hij gebruikt, om het ondergaan der zon aan te duiden. Hij bezigt daarvoor het woord *bonaf*; wilde hij van *begatten* spreken, dan zou hij zeggen *bonak*. Dit zijn weliswaar twee vormen van eenzelfde stam, doch door het gebruik zowel als door de taalkundige vorm (de vloek maakt het laatste overgankelijk) heeft elke vorm zijn eigen bepaalde betekenis gekregen. Bovendien bezigt men naast *bonaf* even goed de term *Ko-aton*, die eveneens onderduiken betekent en worden beide uitdrukkingen niet alleen voor de zon, maar eveneens voor alle hemellichamen gebruikt.*

Bij hoven en planten onderscheidt men vooral de *mit* = wortelknoop en bij uitbreiding de hele stam en *ngör* = het gebladerte en bij uitbreiding de hele kruin of de top. Uit de wortelknoop vertrijft de hele boom; dat is dus het *begin*, de *oorsprong*, de *oorzaak*; de kruin is het *uiteinde*, de *voltooiing*. Deze beuamingen worden ook overdrachtelijk gebruikt voor alle begin, oorsprong, oorzaak en einde of voltooiing. Men heet ze zelfs ook op de loop der hemellichamen toegepast. Ze komen in het Oosten op; dat is dus de *mit*, de wortelknoop, het begin; ze gaan in het Westen onder, dat dan ook als *ngör*, kruin of voltooiing wordt aangeduid. De *wortelknoop* zon heet dus de zon in de morgenuren. Staat ze ongeveer in 't zenith, dan heet ze de *midden-zon* en begint ze sterk naar het Westen over te hellen, dan hebben we tot de *ondergang* toe de *kruin-zon* of *top-zon*.

Met betrekking tot de maan geven deze uitdrukkingen ook dezelfde gestalten aan. Als men ze bij 't invallen der duisternis in 't Oosten, aan de horizon, *mit*, ziet opkomen, heet ze *mit-mandow* = volle maan. Ziet men ze bij 't donker worden in 't midden, dan is het *in-mandow* = eerste kwartier. Ziet men ze dan enkel in 't Westen, *ngör*, dan is het *ngör-mandow* = of

laatste kwartier. Al deze aanduidingen natuurlijk niet te wiskundig te nemen!

De nieuwe maan wordt wel in vergelijking met ontkiemende planten de *ontspruitende* of *ontkiemende-maan* genoemd, doch meer algemeen de *omgedraaide maan*, wijl men de maansikkel weer ziet verschijnen juist in omgekeerde stand als men hem enkele dagen tevoren heeft zien verdwijnen.

Begint de sikkel zich meer en meer te vullen, naar gelang de maan het eerste kwartier nadert dan begint deze sikkel, die eerst een *loze kuit* geleek, ook een *scheet* te vertonen en spreekt men van de *maan met de scheet*. De sikkelvormige maan wordt echter ook wel *rosobals-mandow* genoemd, naar een sikkelvormige schelp. In het laatste kwartier noemt men haar ook wel *zittende maan*. Ze heeft zich blijkbaar verlaar, is blijven zitten en komt eerst laat in de nacht op, om weldra helemaal weg te blijven.

De volle maan, die we reeds als *mit-mandow* leerden kennen, wordt echter meer algemeen *mes-mandow* genoemd. Voor de verklaring dezer benaming zijn we aan

gissingen overgeleverd. De meest nuchtere is wel dat *mes* een stamvorm is voor *roeding*, *kromming* en *rou mes-mandow* dus eenvoudig *ronde maan* betekenen. De eigenlijke betekenis van het woordje *mes* is *rijs*; het zou dus willen zeggen: *rijpe maan*. Het is waar, dat de maan in deze gestalte haar volle groei bereikt heeft. Maar in dit klapperland duidt het woord *mes* meer bepaaldelijk een rijpe kokosnoot aan, zodat het altijd deze meer beperkte betekenis heeft, als uit de samenhang van de zin niet anders blijkt. De rijpe kokosnoot is bovendien een der voornaamste voedingsmiddelen van dit volk en zijn rijkdom. Het is dus niet onwaarschijnlijk, dat men de volle maan vergeleek met de rijpe klappernoot met haar blank verdorde holster of de opengeslagen gehalveerde noot met haar helder wit vruchtvlees.

Bij maansverduistering zegt hij, dat de maan omgekeerd is; maar wijl de blinkende kant alweer gauw naar voren komt, maakt hij zich daar niet druk over. Het uitspansel eindelijk noemt hij het *dekfel* dat de wereld afsluit.

Tetwyl overdag de brandende hitte van de zon altijd getemperd wordt door een koele wind, brengt de avond dikwijls regen en de nachten kunnen erg koud zijn als de wind door de vlakke giert.

In het eerste gehucht van Mapos vormt de bergrug waarlangs het pad loopt een nauw platform met huizen waarvan de hoge palen helpen om de oneffenheid van het terrein te overwinnen. Aan de ingang vindt men een cirkel van stenen, min of meer in de vorm van een voorstevan. Dit bastion dat boven het diepe Snake rivierdal torent hoog overschaduwd door een prachtige boom; in vroegere tijden gaf hij de plaats aan waar een nu verlaten inabenhuis stond. Het is nu herbouwd iets hoger op en omringd met familie-huizen. Deze zijn geconstrueerd volgens een model dat door de administratie wordt aanbevolen en dat men aan de kust en min of meer overal vindt, nu de oude woningen in de ban gedaan zijn na een ernstige griep-epidemie die kort na de eerste wereldoorlog plantevond. De nieuwe huizen, die een imitatie willen zijn van de Engelse bungalow, hebben muren gemaakt van planken die nu met en bij zijn toegehaakt en die niet op elkaar sluiten. De vloeren zijn van latten welke bevestigd zijn aan balken welke direct op de gewerkte uiteinden van de palen rusten.

Daar deze woningen zeer slecht tegen het slechte weer beschermd worden, worden ze dikwijls verlaten in ruil voor kleine hutten die tussen het struikgewas liggen en een reproductie zijn, met kleine wijzigingen, van het oude type van woning. Ze zijn rechthoekig van vorm en direct op de grond gebouwd, met wanden van bladeren of soms zelfs van riet, met één enkele opening die tegelijkertijd als ingang en als rookgat dient. In beide gevallen is het dakwerk van gras hetzelfde, vervaardigd volgens een oude techniek welke nooit veranderingen heeft ondergaan. Het meubilair is hoogst rudimentair, de lange bladeren van een boom van de Pandanus familie worden door de vrouwen in het bos verzameld en samengeknald en dienen als een soort van tapijt waarop men slaapt. Geen kussen. Vroeger bestond er een deken gemaakt van een dikke bruine bast. Het haardvuur wordt gelijk met de grond aangelegd en dient hoofdzakelijk ter bescherming tegen de koude. De meeste maaltijden worden in de buitenlucht genomen, zij het in het veld, zij het 's avonds bij thuiskomst op de dorpspleinen. Reken van zijn samengebonden riet dienen

DE BUANG VAN DE SNAKE RIVIER

(Australisch Nieuw-Guinea)

door F. GIRARD.

Hoofd van de Afdeling Oceanië van het Musée de l'Homme, Paris.

Vestrekkend van Lae, de grote haven aan de noordkust van Nieuw-Guinea aan de Huon Baai, moet men om naar de Buang te komen de weg volgen die naar de goudvelden van Bulolo leidt. Deze weg loopt eerst door de grote warme vallei van de Markham rivier en stijgt dan op naar de eerste hellingen van de hoge bergen die de ruggegraat van Nieuw-Guinea vormen. Eerst slingert hij door een maagdelijk woud dat zo goed als ondoordringbaar is. Naarmate hij meer stijgt wordt het bos minder dicht, en nog hoger verandert het landschap in savanne. Nadat men een pas doorgegaan is komt men in een serie van dalen waar gedurende de oorlog kleine vliegvelden waren aangelegd die ervoor dienden om de geallieerde troepen op te stellen en te verzorgen, welke opdracht hadden de Japanners te verdrijven die de oevers van de Huon golf bezet hadden. Het is ter hoogte van de patrouille-post Mumeng dat de hoogvlakte van de Snake rivier begint waar het volk woont dat ik bestuderen moest.

Om de dorpen te bereiken moet men een pad volgen dat de talloze bochten volgt waaraan de rivier de naam — *Snake of Slangen-rivier* — bezorgd heeft die de Australianen haar gegeven hebben, en de loodrechte hellingen van de bergen volgt. De grond van het Snake-dal is bedekt met gras, en er is geen spoor van bewoning te bekennen, behalve dan dat men zo nu en dan enkele aanplantingen vindt waar een beekje in de rivier valt, met wankel hutjes die onderdak bieden tijdens het werk. Hier en daar leidt een pad stijl de helling op naar een dorp. De stijlte van deze paden, die nooit een omweg maken, bereikt soms onwaarschijnlijke percentages.

Tegen de avond bereikt men een punt ter hoogte van het dorp Mapos, waar ik besloten had een tijd te blijven. Na een zware klim maakt de savanne weldra plaats voor een dichter struikgewas, waarin ruïnen ontgonnen zijn. De bergtoppen daarboven, bedekt met een dicht woud, zijn bijna altijd verscholen achter dikke massa's wolken die zich daar verzamelen.

van kostbare voorwerpen, bogen en pijlen, aardewerk, netten, frestgewaden of magische stenen op te bergen.

Soms zijn verschillende van deze hutten naast elkaar gebouwd en herbergen leden van eenzelfde familie die daar hun varkens telen. Het bestaan van dorpen is van recente datum; vroeger leefden de bewoners, gedecimeerd door guerrillas en hongersnood als gevolg van het plunderen der velden, in kleine groepen, ieder op hun eigen land. Om de pacificatie te vergemakkelijken streefde de Administratie er naar de mensen in dorpen bijeen te brengen. Met de spelle menname der bevolking der laatste jaren steeg het aantal bewoners in enkele dorpen tot 500 en in enkele gevallen zelfs tot meer. Dit is zeer bijzonder voor het bergachtige deel van Nieuw-Guinea en verwondert te meer als men bedenkt dat met de bewoners van de plaatsen rondom Mapos, de bevolking bijna 2000 zielen moet tellen, ongeteld de belangrijke groepen die verder stroomop- en afwaarts wonen. In de nabijgelegen Wa-

tut bergen die aan de andere kant van Mimong liggen, hebben de geïsoleerd in het woud gelegen dorpen, welke een halve of zelfs een hele dagmars van elkaar verwijderd liggen, zelden meer dan 300 inwoners.

De materiële kultuur van de Buang is bijzonder arm. Zij kunnen geen aardewerk maken; het aardewerk dat in archaeologische opgravingen gevonden wordt staat dikwijls uit dorpen in de Watut bergen. Het werd verkregen in ruil voor handenen varkenstanden, netten en soms zelfs vrouwen. De hoge kookpoten die op het ogenblik bij feesten worden gebruikt stammen uit de dorpen aan de Hunu golf ten Zuiden van het oude dorp Salammas, dat in onte dagen verlaten is ten bate van Lae. Hun gereedschap bestond uit kleine, nauwelijks bewerkte splinters silex en opium- of vleermuisenbeenderen. De belangrijkste werktuigen waren de bijl en vooral de dissel van steen, die nu overal vervangen zijn door ijzerwaren die zij kopen in de "trade stores", maar de steel heeft zijn

oorspronkelijke vorm bewaard. Er is geen vlechtwerk, afgezien van een mand die door de mannen gemaakt wordt en dient voor het vervoer der broodwortels. Hoewel de katoenen stoffen (*saplap*) die de jonge mensen meebrengen die enkele maanden bij de blanken gaan werken steeds meer in trek komen worden de rok van gras en de mantel van bast — een eenvoudige rechtbock, waarvan een kant om een koord geslagen wordt dat de drager om het hoofd heeft — nog steeds gedragen. Om het bastweefsel te vervaardigen hadt de man een boom om die ongeveer twintig jaar geleden door een lid van zijn familie op wiens erfenis hij recht heeft, geplant werd. Nu de schors van de boom gepeld te hebben, laat hij deze in de zon drogen en scheidt vervolgens de buitenste laag van de binnenste, welke de enige is die gebruikt wordt. Deze wordt op een boomstam geplaatst en geklopt met een steenen hamer waarvan het uiteinde versierd is met een fijn geruit patroon.

Een andere belangrijke techniek is de ver-

Binnenkort verschijnt:

ARCHAEOLOGIE VAN HET ZUIDERZEEGEBIED

door
G. D. VAN DER HEIDE,

de volledige Nederlandse vertaling met alle foto's en tekeningen en een naschrift dat het werk actualiseert, van de twee artikelen in "Antiquity and Survival" Nrs. 2 en 3.

64 bladzijden met 70 illustraties f 3,—

vaardiging van netten, die geregeld voor het transport gebruikt worden. De zeer grote netten worden alleen door de vrouwen gebruikt, voor het vervoeren van levensmiddelen of als wiegen voor hun babies. Zij dragen deze netten op de rug, met het handvat om het hoofd en steunend tegen het voorhoofd, terwijl de mannen ze van de schouder laten hangen. De vervaardiging dieser netten is een uitsluitend vrouwelijke bezigheid. Men bedient zich van de bast van een struik die soepel gemaakt wordt door hem onder water te kloppen, waarna hij met de open palm van de hand op de dij getold wordt totdat een fijn koord ontstaat. In het dorp kan men de vrouwen voor hun huis zien zitten welke bezig zijn met het vervaardigen van hun netten. Het koord wordt gekleurd met de knoppen van bloemen die zij in het bos zoeken, en die een lei-kleurig blauwe of een bruine kleur, soms met een gelige tint geven. De knopen worden niet de hand geleid zonder hulp van een instrument. Het net is een voorwerp van waarde; het heeft de functie van geld en speelt altijd een belangrijke rol bij de ruil, in het bijzonder voor het betalen van de koop prijs van de bruid.

De Buang zijn voor alles landbouwers en brengen het grootste deel van hun tijd op hun velden door. De twee belangrijkste voedingsplanten zijn de broodwortel en de zoete aardappel. Er wordt nu ook mais verbouwd, nadat zekere tegenstand overwonnen is. De Administratie heeft veel aandacht besteed aan de invoering van deze kultuur, omdat het rijke proteïne-gehalte onmisbaar werd geacht in een diët dat zeer arm aan vlees is. Er is ook geprobeerd de bevolking van het telen van Europese groenten te interesseren; tomaten groeien goed maar wordt niet bijzonder gewaardeerd; anderzijds vervangt een uit China geïmporteerde soort kool veelal de spinazie en andere inheemse groenten en er is een inheemse peulvrucht welke helpt om het diët soms aan te vullen. Ten gevolge van de sterke toename van de bevolking worden de door overerving meet en meer in kleine stukjes verdeelde velden dikwijls ontoereikend, zodat men verplicht is de tijd van het braakliggen te verkorten. Hoewel de stenen bijlen nu door ijzeren bijlen zijn vervangen vergt het rooien van het oerwoud geweldige energie, die de bevolking tracht te vermijden wanneer het maar enigszins mogelijk is. Er is echter een feit dat de aandacht trekt: de vroegere woonplaatsen lagen be-

slist lager dan de tegenwoordige. Ten gevolge van de herhaalde oogsten en vooral door de intense doorploeging door het water gedurende het regen-seizoen op deze stalle hellingen, klimt de savanne met iedere generatie meer omhoog. In het veldwerk zijn de werkzaamheden van man en vrouw complementair. De mannen snijden de takken af, hakken de bomen om en verwijderen de stronken; de vrouwen snijden met hun messen, die heden ten dage een ijzeren lemet hebben, de struiken en het gras. Een andere zware, typische mannelijke werkzaamheid is het vervaardigen van palissaden om de velden. Het riet en het hout dat daarvoor benodigd wordt moet getaald worden, en de lianen die gebezigd worden voor de verbinding komen dikwijls van grote afstand uit de bossen. Deze palissaden worden gemaakt om de velden tegen de varkens te beschermen; juister zou zijn te zeggen, tegen de ontzettend vraatzuchtige half-tamme zwijnen. Als deze dieren vrij rondlopen slagen zij erin alle aspertingen te doorbreken; in een enkele nacht kunnen zij een veld geheel verwoesten en zo veelal een kritische voedselsituatie voor de eigenaars tot stand te brengen. Deze schade veroorzaakt door de varkens vormen een bron van voortdurende zorgen en zijn aansprakelijk voor de meeste ruzies en grieden.

Het omwerken van de grond wordt door vrouwen gedaan; zij ploegen niet in de werkelijke zin van het woord maar graven eenvoudig met een graafstok in de grond op de plaats waar zij zaden of knollen willen planten. Enkel van de jongere vrouwen, wier mannen of broeders voor de blanke werken, gebruiken vol trots een Europese spade, maar zij doen dit op hun knieën liggend en met de armen drukken, zoals de oude graafstok gebruikt werd, zonder de hulp van de voet. Als de grond voor het planten is vrijgemaakt, wordt het uitgeruikte gras verbrand na op staken gedroogd te zijn. Na het braakliggen is dit de enige methode van bemesting die gebruikt wordt. De broodwortel wordt door de mannen geteeld; het is de *nobele kool par excellence*; de mannen planten ze, steunen hun stengels met staken en stapelen later de oogst op in de broodwortel-buizen. Men ziet deze zorgvuldig op hoge pijlers geconstrueerde en naar de zonzijde openstaande schuren samengesteld op de berghellingen staan. De minder vruchtbare grond en de steile hellingen worden goed genoeg gracht voor het

telen van zoete aardappelen: de oogst van de vrouwen. De broodwortel geeft slechts één oogst per jaar; zoete aardappelen rijpen in goede grond in enkele maanden en worden geoogst naarmate men er van nodig heeft. Hoewel beschouwd als inferieur vormen zij toch het hoofdvoedsel. Aan deze twee producten moeten wij nog verschillende soorten suikerriet toevoegen en ook bananen, waarvan een twintigtal soorten bekend zijn die zeer verschillen in vorm en smaak. De jacht die de jagers binnenbrengen bestaat uit vogels en oposums en varieert in de verschillende dorpen naar mate zij meer of minder uitgestrekte jachtterreinen in het oerwoud bezitten. Het tamme zwijn, waarvan het slachten altijd met feestelijkheden gepaard gaat, wordt onder zoveel mensen verdeeld dat het hoogstens als condiment mag gelden. Ook de weinige magere kippen ook het gebrek aan vlees niet goedmaken en hierin ligt dan ook waarschijnlijk een der oorzaken van het kannibalisme dat vroeger gepleegd werd.

Het binnenbrengen van de oogst biedt gelegenheid voor feesten. Een deel wordt gereserveerd als geschenk voor naburige groepen; deze moeten nauwkeurig tellen welke geschenken zij ontvangen om later te reciproceren. Dikwijls rullen zij het zich tot een eer rekenen grotere tegengeschenken te maken, welke de andere partij er weer toe dwingen hetzelfde te doen. Op deze wijze versterken de groepen elkaar van hun wederzijdse banden en afhankelijkheid.

Het huwelijk is een grote gelegenheid waarover 's avonds gesproken wordt in de kring van alle bewoners van het dorp, die tezamen geroepen zijn door het blazen op de oude strijdhorn. De vrouw neemt het initiatief; de man heeft geen ander middel om de aandacht van zijn geliefde op zich te vestigen dan door zijn persoonlijke opschik en zijn magie, welke naar het schijnt onfeilbaar is. Een jong meisje dat nauwelijks de trouwbare leeftijd heeft bereikt, besluit plotseling dat een zekere jonge man haar echtgenoot moet worden. Na er zich van verzekerd te hebben dat er in de stambomen niets voorkomt dat deze vereniging onmogelijk zou maken, maken de autoriteiten van het dorp zich op om naar de mening van de familie van de jonge man's familie te vragen. Dikwijls is de betrokken jonge man de laatste die geraadpleegd wordt, maar hij kan altijd weigeren. De bruid-prijs wordt door de familie van de jonge man betaald, wat hen

het recht geeft de vrouw te weigeren als zij hen niet bevalt, ook al zijn de jongelui het met elkaar eens. Hoewel voor een dergelijke koop rokken en vooral netten nog steeds in zwang zijn, neemt heden ten dage de voorkeur voor *lap-lap* en zilveren shillingen steeds meer toe.

Geboorten worden uitsluitend met ceremoniën in de familie gevierd welke demonstren hoe sterk de banden zijn tussen een kind en de zuster van zijn vader of de broer van zijn moeder. De dood, daartegenover, beroert de hele groep als zo-

danig diep, en smart wordt meer gevoeld naarmate de overledene meer deelnam aan de sociale activiteiten. Een oude man die gedurende jaren als een kloizenaar in zijn hut heeft geleefd zal praktisch zonder ceremoniën begraven worden. Een baby zal nauwelijks door zijn moeder betreurd worden, die gewend is aan successieve verliezen van kinderen die zij ter wereld heeft gebracht. Maar wanneer een jong meisje of een man in de kracht van hun leven sterven hoort men het jammeren-dag-en-nacht. Als zij het nieuws horen, door hoodschappers die in aller haast zijn uit-

gezonden, familie en vrienden reizen soms over lange afstanden om de ceremoniën bij te wonen, die altijd in een feestelijkheid eindigen.

Om hygiënische redenen heeft de Administratie de oude vorm van begrafenis verboden en het begraven van de doden op een speciale begraafplaats verplicht gesteld. Vroeger werd de dode tijdelijk begraven, of meestal op een platform gelegd om dan later definitief bijgezet te worden in een holte in de rotsen, ver weg in het gebergte.

L. J. C. BOUCHER

BOOKSELLERS & PUBLISHERS ESTABLISHED 1842

THE HAGUE (Holland) 39, NOORDEINDE

We offer for sale the remaining 50 copies of an edition of 200 numbered copies, published in 1903 of

BENEDICTUS DESPINOZA

Nachbildung der im Jahre 1902 noch erhaltenen eigenhändige Briefe des B. Despinosa.

Herausgegeben von W. Meijer, Den Haag

The book reproduces in collotype all the letters written by Spinoza's hand and still in existence in 1902 [XII], and also the title-page of the *Tractatus Politicus*, with a handwritten dedication by Spinoza to Jacobus Statius Klefmann.

Small folio, in portfolio: Dutch Guilders 75,—.

The collotypes are exact reproductions of the letters, both as to size, creases, edges and small holes.

The book contains transcriptions of all the letters, as well as their translation in Dutch, German and English, and it ends with 20 pages of remarks and notes on these letters.

The fifty copies of this book now offered for sale were in the possession of the author's heirs up to the beginning of this year.

CONTENTS:

<p>Z. EXC. PROF. DR. W. J. A. KERKAMP: Introduction 317</p> <p>Editorial In Memoriam Dr. Paul Wirz . 318</p> <p>J. P. KLEIWEG DE ZWAAN: . . The Papuans of Dutch New Guinea; A Physico-Anthropological Survey 321</p> <p>S. KOOLJMAN: Art of Southwestern New Guinea 343</p> <p>J. POUWER: A Masquerade in Mimika . . 373</p> <p>J. RÖDER: The Rockpaintings of the Mac Cluer Bay 387</p> <p>H. GEURTJENS M.S.C. . . . Marind Astronomy 401</p> <p>F. GIRARD: The Buang of the Snake River Royal Association "East & West" 415</p>	<p>Voorwoord 417</p> <p>In Memoriam Dr. Paul Wirz . 418</p> <p>De Papoea's van Nederlands Nieuw-Guinea, physisch-anthropologisch beschouwd 418</p> <p>Kunst van Zuidwest Nieuw-Guinea 424</p> <p>Een Maskerade in Mimika . . 432</p> <p>De rotsschilderingen van de Mac Cluer Baai 437</p> <p>Marindinese Sterrenkunde . . 441</p> <p>De Buang van de Snake rivier 443</p> <p>Koninklijke Vereeniging „Oost & West” 415</p>
--	---

SUBSCRIPTIONS:

<p>ARGENTINA: Editorial Sudamericana S.A., Alsina 500, Buenos Aires.</p> <p>AUSTRIA: Gerold & Co., Verlag u. Antiquariat, Graben 31, Wien I.</p> <p>BELGIUM: Uitgeverij De Sikkel N.V., Lamoriniërestraat 116, Antwerpen.</p> <p>DENMARK: Rosenkilde og Bagger, Kron-Prinsens-Gade 5, København</p> <p>GERMANY: Otto Harrassowitz, Friedrichstrasse 14, Wiesbaden.</p> <p>ITALY: Servizio Internazionale Abbonamenti Pubblicità, Piazzale Aquileja 10 (Caselle Postali 1541), Milano.</p>	<p>MEXICO: México Literario, Artículo 123, No. 37, Despacho 409-A, México D.F.</p> <p>PERU: Horst Dickudt, Calle Belén 1045, Lima</p> <p>SWEDEN: Almqvist & Wiksell, 26 Gamla Brogatan, Stockholm C.</p> <p>SWITZERLAND: Naville & Cie., Agence des Journeaux, rue Lévrier 5-7, Genève.</p> <p>URUGUAY: Adolfo Linardi Montero, Juan C. Gómez 1418, Montevideo.</p> <p>U.S.A.: Stechert-Hafner Inc., 31 East 10th Street, New York 3, N.Y.</p> <p>or through the Publishers:</p>
---	--

N.V. Electriche Drukkerij en Uitgeverij „LUCTOR ET EMERGO”, Laakweg 26
THE HAGUE, NETHERLANDS

SUBSCRIPTION-RATES:

One year (6 issues): Netherlands	Hfl. 20.—
Other countries	US \$ 3.50
Single copies	Hfl. 4.— or US \$ 1.10
Prices excl. postage.	

Cover by Carl Hollander

N.V. NIEUW-GUINEA GAS-MAATSCHAPPIJ

Manokwari

(NED. NIEUW-GUINEA)

TELEGRAMS:
OXYGUIN

Oxygen

Nitrogen

Compressed air

Oxy-acetylene welding

Equipments

Compressors

for use on land and

on board of ships